

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Katedra aplikované ekologie

Návrh environmentálně šetrného využití vodních nádrží na
Humpolecku v zájmu regionálního rozvoje, včetně cestovního
ruchu a turismu

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí práce: Mgr. Karel Houdek

Diplomant: Bc. Daniela Kopicová

2014

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra aplikované ekologie

Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Kopicová Daniela

Regionální environmentální správa

Název práce

Návrh environmentálně šetrného využití vodních nádrží na Humpolecku v zájmu regionálního rozvoje, včetně cestovního ruchu a turismus.

Anglický název

Design environmentally sound use of water tanks Humpolec in the interest of regional development, including tourism and tourism.

Cíle práce

Cílem práce je na základě zkušeností získaných z rešeršního šetření k pojmům klíčových slov v tomto osobitě podnikatelském prostředí, určit optimální metodiku a postup efektivní aplikace environmentálně šetrného cestovního ruchu a turismu v zájmovém území.

Metodika

Metodika šetření v povinném rozsahu a struktuře práce vychází: ad 1/ z Metodického podkladu FŽP ČZU Praha pro zpracování diplomových prací; ad 2/ ze standardních, nebo zcela nových a v rešerši ověřených metodických postupů a aplikací, jako i místních přírodních a sociálně ekonomických podmínek, zpracovat návrh environmentálně šetrného rozvoje cestovního ruchu.

Harmonogram zpracování

1. etapa – úvodní seznámení se zájmovou lokalitou, Zásadami územního rozvoje, územních plánů, včetně výsledků rešeršního šetření nejen vybraných slov, ale i dalších pojmů, jako i metod aplikovaných šetření a možnosti využití obdobných ploch - V.- VI. 2013
2. etapa - vlastní terénní šetření na základě získaných poznatků - VI. - IX. 2013
3. etapa - sumarizace poznatků, upřesňující konzultace, vč. dodatečných šetření - X. - XI. 2013
4. etapa - vyhodnocení poznatků a jejich aplikace v podmínkách zájmového území - XI. 2013 - I. 2014
5. etapa - finální konzultace, finalizace a odevzdání diplomové práce - II.- III. 2014

Rozsah textové části

65 až 70 stran textu, včetně příloh DP

Klíčová slova

environmentálně šetrný cestovní ruch a regionální rozvoj, environmentální destinace - kapacita, včetně územních limitů

Doporučené zdroje informací

Metodika zpracování diplomových prací na FŽP ČZU Praha

Hadač E. (1982), Krajina a lidé, Academia

Jeník, Moldan, Zíka, (1978) Životní prostředí očima přírodovědce, Academia

Výuková prezentace k předmětům: Cestovní ruch v krajině a Ekologické aplikace v krajině(K. Houdek)

Holešínská A., (2012) Destinační management, jako nástroj regionální politiky cest. ruchu, MU Brno

KOLEKTIV AUTORŮ, 2006: Destinační management a vytváření produktů v cest. ruchu, MMR, 2006,

JAKRLOVÁ J., PELIKÁN P., 1999: Ekologický slovník, terminologický a výkladový. Fortuna, Praha 144s

MAIER, K., 2012: Udržitelný rozvoj území. Grada Publishing, a.s., Praha: 253 s

PALATKOVÁ M., 2006: Marketingová strategie destinace cestovního ruchu. Grada Publishing, a.s., Praha: 341 s

RYGLOVÁ K., BURIAN M., VAJČNEROVÁ I., 2011: Cestovní ruch – podnikatelské principy a příležitosti v praxi. Grada Publishing, a.s., Praha: 213 s

ZELENKA J., PÁSKOVÁ M., 2002: Výkladový slovník cestovního ruchu. MMR ČR, Praha

Internetové odkazy:

www.cenia.cz; <http://drusop.nature.cz>; www.mmr.cz; www.uur.cz; www.mze.cz; www.uhul.cz a www.czso.cz

Vedoucí práce

Houdek Karel, Mgr.

Elektronicky schváleno dne 22.1.2014

prof. Ing. Jan Vymazal, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 22.1.2014

prof. Ing. Petr Sklenička, CSc.

Děkan fakulty

Prohlášení

*Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením
Mgr. Karla Houdka, a že jsem uvedla všechny literární prameny, ze kterých jsem
čerpala.*

V Praze dne 22. 4. 2014

Poděkování

Děkuji Mgr. Karlu Houdkovi za odborné vedení mé diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat své rodině za jejich pomoc a podporu. Velký dík patří ale také všem ostatním, kteří byli tak ochotni a poskytli mi potřebné informace a rady při zpracování této práce.

ABSTRAKT

Kopicová, D., 2014: Návrh environmentálně šetrného využití vodních nádrží na Humpolecku v zájmu regionálního rozvoje, včetně cestovního ruchu a turismu. Diplomová práce. Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta životního prostředí, 112 s.

Diplomová práce se zabývá analýzou cestovního ruchu na Humpolecku, a to s ohledem na regionální rozvoj, udržitelnost a šetrnost k životnímu prostředí v celém jeho území. V samotném návrhu environmentálně šetrných opatření se práce soustřeďuje na oblast vodních nádrží v katastrálních územích obce Sedlice a obce Želiv. Kapitola v počátku práce je věnována rozboru literatury, která souvisí s danou problematikou cestovního ruchu. Následující kapitola se zabývá popisem metodiky. Další část práce popisuje Humpolecko z fyzicko-geografického a socioekonomického pohledu v kapitole Charakteristika území, která se blíže zajímá o vodní díla a obce v jejich blízkosti. Analýza cestovního ruchu je přehledem pro možnosti rozvoje cestovního ruchu, který vychází ze současných možností zkoumaného území. Konkrétní environmentálně šetrné návrhy mají přinést další rozvoj cestovního ruchu a turismu na Humpolecku. Diskuse společně se závěrem celou práci shrnují.

Klíčová slova: cestovní ruch, environmentálně šetrná opatření, Humpolecko, naučná stezka, regionální rozvoj, turismus.

ABSTRACT

Kopicová, D., 2014: Design environmentally sound use of water tanks Humpolec in the interest of regional development, including tourism and tourism. Diploma thesis. Czech University of Life Sciences Prague, Faculty of Environmental Sciences. 112 pages.

This thesis deals with the analysis of tourism in the Humpolec region, with regard to the regional development, sustainability and respect for the environment throughout the territory. The thesis presents an environmental friendly proposal that focuses on water reservoirs in the cadastral territory of the villages Sedlice and Želiv. The first chapter is devoted to reviewing literature that is related to the issue of tourism. The following chapter explains the methodology used for the purpose of the research. The chapter referred to as Characteristic features of the region describes the Humpolec region from a physical-geographical and socio-economic perspective. This chapter also presents the reader with a closer look at nearby hydroelectric dams and villages. The analysis of tourism represents an overview of the possibilities of tourism development, which is based on the current possibilities of the area. Specific environment friendly proposals should bring about further development of tourism in the Humpolec region. The findings are summarised in the final discussion and the chapter called conclusions.

Keywords: tourism, environment friendly measures, the Humpolec region, nature trail, regional development.

Obsah

1. ÚVOD	10
2. CÍLE PRÁCE	11
3. LITERÁRNÍ REŠERŠE	12
3.1 Obecné vymezení cestovního ruchu	12
3.2 Vlivy cestovního ruchu na životní prostředí	17
3.3 Ekologicky šetrný cestovní ruch	20
3.4 Trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu	23
3.5 Legislativa cestovního ruchu	24
3.6 Podpora cestovního ruchu v rámci regionální politiky	25
3.7 Vymezení klíčových pojmů a pojmů cestovního ruchu	27
4. METODIKA	30
5. CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ	32
5.1 Historie území	33
5.2 Obec ve vnějších vztazích	34
5.3 Přírodní podmínky území	35
5.3.1 Geologická stavba a geomorfologie území	36
5.3.2 Klimatické podmínky	36
5.3.3 Hydrologické podmínky	37
5.3.4 Ekologická situace a ochrana životního prostředí	38
5.4 Socioekonomické podmínky území	40
5.4.1 Demografická struktura	40
5.4.2 Sociální a ekonomická charakteristika	43
5.4.3 Průmyslové a zemědělské aktivity	44
5.4.4 Dopravní infrastruktura	45
5.4.5 Školství	46
5.4.6 Zdravotnické a sociální služby	47
5.4.7 Technická infrastruktura	48
5.5 Charakteristika vodních děl v území	49
5.5.1 Vodní dílo Sedlice	49
5.5.2 Vodní dílo Vřesník	52
5.5.3 Vodní dílo Trnávka	53
5.6 Charakteristika obcí v blízkosti vodních nádrží	55

5.6.1 Obec Sedlice.....	55
5.6.2 Obec Želiv	57
6. ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU CESTOVNÍHO RUCHU.....	60
6.1 Nabídka atraktivit cestovního ruchu a turismu.....	60
6.1.1 Kulturní a historické atraktivity	60
6.1.2 Přírodní atraktivity	64
6.1.3 Významné osobnosti	65
6.1.4 Ostatní atraktivity	66
6.2 Stravovací služby, ubytovací služby a individuální rekreace.....	71
6.2.1 Stravovací služby	71
6.2.2 Ubytovací služby.....	72
6.2.3 Individuální rekreace.....	75
6.3 Profil návštěvníka a vybrané statistiky cestovního ruchu	76
6.4 SWOT analýza v území vodních nádrží v rámci cestovního ruchu	79
7. NÁVRHY ENVIRONMENTÁLNĚ ŠETRNÝCH OPATŘENÍ V RÁMCI CESTOVNÍHO RUCHU A TURISMU	81
7.1 Východiska ze Zásad územního rozvoje a Politiky územního rozvoje.....	82
7.2 Opatření již navrhovaná	83
7.3 Vlastní návrhy	84
7.3.1 Společná propagace obcí v rámci rozvoje pěší turistiky a cykloturistiky – Stezka kolem vodních nádrží	85
7.3.2 Využití vodního díla Sedlice k rozvoji cestovního ruchu	90
7.3.3 Ekofarmy a agroturistika.....	91
7.3.4 Využití rekreačního střediska Želivka v rámci volnočasových aktivit .	92
8. DISKUSE A ZÁVĚR	94
9. POUŽITÉ ZKRATKY	96
10. SEZNAMY	97
11. SEZNAM LITERATURY	99
12. PŘÍLOHY	107

1. ÚVOD

Mnozí lidé touží poznávat nejvýznamnější památky, zdolávat kopce a hory nebo se chtějí koupat na těch nejhezčích místech. To bez cestování a turistiky není možné. Čím dál větší počet lidí si bez těchto aktivit již nedokáže svůj život představit.

V odborné literatuře se pod definicí cestovního ruchu (CR) uvádí jeho význam v rámci národního hospodářství a v ekonomice. V poslední době je tento obor vnímán jako perspektivní aktivita, která přináší pracovní místa velké části obyvatelstva, nejen v celostátním měřítku, ale také v rámci každého rozvíjejícího se regionu. Avšak i za předpokladu problému jejich sezónnosti.

Humpolecko je regionem v kraji Vysočina, který tento problém také vnímá. Památky a přírodní atraktivity přitahují návštěvníky nejen do Humpolce, ale i jeho okolí, a to především v letních měsících, kdy má celé území daleko lepší využití ve smyslu atraktivnosti, než v zimních měsících. Možnosti pěší turistiky a cykloturistiky v kopcovité krajině potoků s řekou Želivkou, rozsáhlými lesy a loukami, v blízkosti tří vodních nádrží dokáží učarovat i náročnějším návštěvníkům.

Blízký vztah k celému regionu, jako i bližší vztah k území, kde se nacházejí výše uvedené vodní nádrže, včetně blízkosti vlastního bydliště s možností brigádně působit v místním infocentru, jsou hlavní důvody volby tohoto tématu diplomové práce. Tím je navazováno na téma Bakalářské práce - Kvantitativní a kvalitativní prostorová distribuce lůžkových kapacit a doprovodných služeb ve vymezeném území Humpolecka, s cílem seberealizování se z hlediska dosud nabytých zkušeností.

Smyslem práce není pouze návrh environmentálně šetrného využití vodních nádrží z hlediska cestovního ruchu a turismu v rámci regionální rozvoje Humpolecka, ale také ukázat rozprostření atraktivit cestovního ruchu a turismu v celém zájmovém území obce s rozšířenou působností, tj. na území 25 obcí se zaměřením na dvě katastrální území, kde se nacházejí tři vodní nádrže. Humpolecko je díky své strategické poloze v rámci důležité dopravní tepny mezi Prahou a Brnem vyhledávanou lokalitou pro kongresovou, poznávací a méně využívanou venkovskou turistiku.

2. CÍLE PRÁCE

Cílem práce je analyzovat cestovní ruch v celém území Humpolecka a následně navrhnout konkrétní environmentálně šetrná opatření k regionálnímu rozvoji.

Nedílnou součástí je i snaha o získání nových poznatků a praktických zkušeností v dané problematice prostřednictvím literární rešerše, jako i metod za tímto účelem využívaných.

Charakteristiku obce s rozšířenou působností (ORP) Humpolec je třeba vnímat historickými, přírodními i socioekonomickými souvislostmi, ale také z hlediska vnějších vztahů. Tyto hlavní cíle podmiňuje snaha zaměřením se na území tří vodních nádrží, kde budou konkrétní opatření navržena. V zájmu cíle diplomové práce je třeba ověřit tyto následující body:

- Zanalyzovat současnou nabídku cestovního ruchu a turismu.
- Sestavit profil návštěvníka dle dostupných statistik.
- Zhodnotit stav ubytování a individuální rekreace.
- Vyhodnotit území pomocí SWOT analýzy.
- Navrhnout konkrétní environmentálně šetrná opatření.

Konkrétně navrhovaná opatření mají splňovat následující kritéria – šetrnost k životnímu prostředí, vedení k trvale udržitelnému rozvoji a podpora cestovního ruchu a turismu v rámci sledovaného území.

Vedlejší cíle konkrétních návrhů jsou následující:

- Zvýšit potenciál celého území.
- Vytvořit podklad pro možnost rozvoje turismu a cestovního ruchu v území.
- Zvýšit volnočasové aktivity.

3. LITERÁRNÍ REŠERŠE

Tato kapitola se zabývá rozбором odborné literatury, která přibližuje základní terminologii cestovního ruchu a turismu. Dále nahlíží do legislativy, základů udržitelného rozvoje a regionálního rozvoje cestovního ruchu.

3.1 Obecné vymezení cestovního ruchu

„Cestovní ruch vždy zahrnuje cestování, ale ne každé cestování je cestovním ruchem. Cestovní ruch zahrnuje rekreaci, ale ne každá rekreace je cestovním ruchem. Cestovní ruch se uskutečňuje ve volném čase, ale ne celý volný čas je věnován cestovnímu ruchu.“ Takto se k cestovnímu ruchu vyjadřují M. Pásková a J. Zelenka (2002).

V publikaci Cestovní ruch – výkladový slovník (2002) je **cestovní ruch** definován jako komplexní společenský jev, který je souhrnem aktivit účastníků cestovního ruchu, souhrn procesů budování a provozování zařízení se službami pro účastníky cestovního ruchu včetně souhrnu aktivit spojených s využíváním, rozvojem a ochranou zdrojů pro cestovní ruch. Cestovní ruch popisují Mathieson a Wall (2006) jako „složené odvětví“, které začíná primárními vstupy (půda, práce, kapitál) pokračující transformací na „meziprodukty“ a dále jsou vytvářeny přechodné výstupy (kulturní akce, festivaly, prohlídky s průvodcem atd.), až po konečnou spotřebu turisty se závěrečným výstupem, což jsou zážitky. Světová organizace cestovního ruchu UNWTO – United Nations World Tourism Organization (UNWTO) cestovní ruch popisuje jako činnost osoby, která ve volném čase cestuje a na přechodnou dobu přebývá mimo své trvalé bydliště, a to za účelem jiným, než je vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě. Indrová a kol. (2009) přiznávají, že je velmi obtížné cestovní ruch přesně vymezit z hlediska teorie i praxe, za což může mnohooborovost a průřezovost tohoto jevu. Jak se cestovní ruch vyvíjel, měnil se i přístup k jeho definování. Proto je nutné dle Indrové a kol. (2009) uvést základní rysy cestovního ruchu:

- dočasnost změny místa stálého bydliště;
- nevýdělečný charakter cesty a pobytu;

- vztahy mezi lidmi.

Za mezník zkoumání pojmu CR se považuje definice švýcarských autorů Hunzíkera a Krapfa (1942). Ti cestovní ruch vykládají jako: „Souhrnné označení vztahů a jevů, které vznikají na základě cesty a pobytu v místně cizích osob, pokud se pobytem nesleduje usídlení a není s ním spojena žádná výdělečná činnost.“

Subjektem CR je účastník, **objektem** je krajinná sféra. Tato dvě fakta jsou podstatou cestovního ruchu. Jejich spojení zprostředkovává doprava a umožňuje je materiálně-technická základna. Vycestování mimo své bydliště za cílem rekreace, poznávání a navazování kontaktů s jinými lidmi ve volném čase, takto Mirvald (1996) vnímá cestovní ruch. Neopomíná ani hledisko, že by se měl realizovat v rekreačním prostoru s příznivými přírodními podmínkami nebo ve městech s atraktivními lidskými výtvoři a uplatnit svůj volný čas pro odpočinek, změnu prostředí nebo jako získávání nových dojmů.

Šlechtici, měšťané, umělci a vědci z movitějších vrstev společnosti se jako účastníci cestovního ruchu podíleli na jeho tvorbě v 16. – 18. století. V tomto rozmezí se odhaduje **počátek cestovního ruchu a turismu**. Cestování jako takové je však spjato již s vývojem starověkých civilizací, kdy se objevily počátky obchodu a cestování. Existují i mnohé písemnosti, které dokládají cestování za odpočinkem a zábavou již ve starověkém Řecku a Římě. Od 13. století začíná éra objevitelských cest do zámoří, které se taktéž mohou považovat za počátky cestovního ruchu s ohledem na poznávání nových míst. Většina autorů ale odhaduje počátky cestovního ruchu na dobu romantismu, kdy vzešlo právo na volný pohyb po cizím území pro šlechtice a kupce. Cestovní ruch se rozvíjel spolu se společností, průmyslem a s rozvojem dopravy. Díky rozvoji dopravy v 19. století a rozšíření cestovního ruchu, docházelo k postupnému rozmachu stravovacích a ubytovacích zařízení, kdy se z původních hostinců pro formany¹ stávaly zájezdní hostince a první hotely. Nejznámějším průkopníkem **organizovaného cestovního ruchu** byl Angličan Thomas Cook, který pořádal první organizované výlety vlakem, čímž se zasloužil o vznik mnoha metod, které jsou v cestovním ruchu využívány dodnes (Hesková a kol., 2006).

---

¹ Forman: vozka, kočí, povozník.

Největšího rozmachu ve 20. století dosahuje cestovní ruch po druhé světové válce, především vlivem zvýšení produktivity ekonomiky. Zvyšování životní úrovně širokých vrstev obyvatelstva, rozvoj v oblasti automobilové i letecké dopravy, ekonomický růst a vědecké pokroky. Všechny tyto aspekty a spousta dalších podporovaly v druhé polovině 20. století rozvoj cestovního ruchu. V této době narůstá tzv. krátkodobý cestovní ruch v příměstských oblastech, zvláště díky neustále se zhoršujícímu životnímu prostředí přímo ve městech. Krátkodobý i dlouhodobý cestovní ruch je určován stupněm urbanizace, dělbou práce i již zmíněným zhoršujícím se stavem životního prostředí. Turismus a cestovní ruch se v rámci prodlužování volného času postupně rozkládá do období celého roku, to znamená, že se již nesoustřeďuje pouze na letní období, ale přesouvá se i na ostatní měsíce v roce. V tomto čase vznikly první cestovní kanceláře, které poskytovaly dopravní služby. Další skutečnosti, jako rozvoj lázeňství, zakládání mezinárodních organizací pro podporu CR nebo rozšiřující se síť sportovních a zábavních zařízení, pozitivně ovlivnily celkový rozvoj turismu a cestovního ruchu. Obě světové války i meziválečné období ho naopak ovlivnily negativně. (Mirvald, 1996).

Typologie CR slouží k lepšímu porozumění konkrétních podob zkoumaného faktu, a to rozčleněním na jednotlivé **druhy a formy cestovního ruchu**. Toto rozčlenění slouží k podrobnějšímu pohledu, nikoliv jen na vymezení v obecné rovině. Dle Mirvalda (1996) se **druhy CR** určují dle – místa realizace, délky trvání, organizace a výběru účastníka cestovního ruchu. **Formy** rozdělují podle převládající činnosti účastníků cestovního ruchu, na – rekreační, poznávací, kulturní, sportovně-turistický, léčebný a specifické formy. Tato typologie je daleko přehlednější a jednodušší, než ta, kterou ve své publikaci uvádí Indrová a kol. (2009). Uplatňuje se zde kritérium typu cestovního ruchu, kdy jsou vyjádřeny jeho jevové formy s cílem přiblížit motivaci účastníka CR. Toto členění vychází z následujících kritérií:

- převažující motivace účasti na cestovním ruchu;
- místo realizace;
- vztah k platební bilanci státu;
- délka pobytu;
- způsob zabezpečení cesty a pobytu;
- počet účastníků;

- způsob financování;
- věk účastníků;
- převažující prostředí pobytu;
- ostatní kritéria.

Pro lepší charakteristiku se tato kritéria ještě dále rozdělují. Stejnou typologii uvádí i Malá a kol. (2002). Podobně jako Mirvald postupují v členění i autorky Drobná a Morávková (2004), které ve svém díle určují formy CR podle motivace účastníka a druhy členění dle způsobu realizace. Avšak v bližším dělení forem a druhů se s Mirvaldem rozcházejí. I u ostatních autorů dochází v této problematice k prolínání a jednotnost v tomto určení neexistuje. Například co Janotka (1999) považuje za formu CR, Mirvald považuje za druh a naopak. V rozporu dochází i u zahraničních autorů, a to stále v pouhém určení druhu a formy CR. Ryglóvá a kol. (2011) mezi základní **formy cestovního ruchu** řadí:

- Rekreční CR – přispívá k regeneraci a reprodukci fyzických a duševních sil člověka.
- Kulturně poznávací CR – je cílený na poznávání historie, kultury, tradic, zvyků apod.
- Sportovně-turistický CR – využívá zájmu lidí o aktivní odpočinek.
- Léčebný a lázeňský CR – je zaměřen na léčbu, prevenci, relaxaci, celkovou obnovu fyzických a duševních sil jednotlivce.

Ke specifickým formám tito autoři řadí např. cestovní ruch mládežnický, seniorů, rodinný, lidí s tělesným handicapem, městský, venkovský, jehož součástí je agroturistika, případně ekoagroturistika, dále kongresový a incentivní, chataření a chalupaření, náboženský, zábavní, gastronomický, rybolov a spousta dalších. **Druhy cestovního ruchu** člení následovně:

1. Podle vztahu k platební bilanci

- domácí CR – osoby, které cestují uvnitř země, ve které sídlí.
- zahraniční CR – dochází k překračování hranic jednoho či více států.

- aktivní cestovní ruch (incoming) – příjezdy cizinců do destinace (export služeb).
- pasivní cestovní ruch (outcoming) – výjezdy domácích turistů do zahraničí (import služeb).
- tranzitní CR – průjezd cestujícího přes území projížděného státu do jiného cílového státu, zpravidla bez přenocování.

2. Podle místa

- vnitřní CR – domácí cestovní ruch obyvatel po vlastní zemi a aktivní příjezdový cestovní ruch – pobyt cizinců v dané zemi.
- národní CR – domácí cestovní ruch a pasivní výjezdový – výjezd obyvatel dané země do cizích destinací.
- mezinárodní CR – veškerý cestovní ruch, při kterém dochází k překročení hranic státu, aktivní i pasivní cestovní ruch.

3. Podle způsobu financování

- volný cestovní ruch – účastník si vše hradí ze svých prostředků.
- vázaný cestovní ruch – část je hrazena dle splnění určité podmínky, například dle členství v organizaci. Jedná se o částečnou úhradu ze společných fondů, může jít o podnikovou rekreaci nebo dětskou rekreaci apod.

4. Podle délky pobytu

- krátkodobý – doba pobytu v místě do tří přenocování.
- dlouhodobý – doba pobytu s více než třemi přenocováními.

5. Podle způsobu účasti – zabezpečení cesty

- organizovaný – cestu a pobyt zajišťují cestovní kanceláře nebo jiní zprostředkovatelé.
- neorganizovaný – služby volí a zajišťuje především sám účastník.

6. Podle počtu účastníků

- individuální – návštěvník se cestovního ruchu účastní sám nebo s rodinou

- kolektivní – cestovní ruch je spojen s více osobami většinou skupinového charakteru. Může jít i o masový nebo klubový cestovní ruch.

7. Podle ročního období

- sezonní – sezona je obdobím s vysokou koncentrací návštěvnosti místa (letní a zimní sezona).
- mimosezonní – charakteristický obdobím nízké návštěvnosti místa.

8. Podle vlivu na životní a sociokulturní prostředí

- tvrdý – je často spojen s rozsáhlými investicemi, kdy je hlavním měřítkem zisk bez ohledu na environmentální, sociální nebo kulturní prostředí destinace (masový turismus).
- měkký – snaží se dosáhnout uvědomělého stavu mezi přínosy a dopady na environmentální, sociokulturní a ekonomické prostředí destinace (šetrný, zelený turismus).

Mezi základní podmínky pro rozvoj cestovního ruchu patří **ubytovací služby**. Malá (2002) je charakterizuje jako umožnění přechodného ubytování mimo místo trvalého bydliště. Úkolem ubytovacích služeb je umožnit účastníkovi cestovního ruchu přenocování, popřípadě přechodné ubytování, ubytování mimo místo jeho trvalého bydliště s ohledem na uspokojení jeho potřeb, které s přechodným ubytováním nebo přenocováním souvisejí. Tyto potřeby jsou označovány jako služby, mezi které lze zařadit například: stravování, možnost sportovního vyžití, připojení k internetu, nadstandardní vybavení pokoje a další (Hladká, 1997).

3.2 Vlivy cestovního ruchu na životní prostředí

Cestovní ruch přitahuje pozornost díky svému dynamicky se rozvíjejícímu odvětví z mnoha hledisek. Mezi nejdůležitější hlediska patří právě jeho vliv na životní prostředí. Cestovní ruch podobně jako každá hospodářská činnost znečišťuje životní prostředí. Znečišťování je v tomto případě způsobeno nadměrnou koncentrací turismu. S rozvojem industrializace roste ve většině z nás touha po odpočinku v přírodě, s čímž souvisí i fakt zachování životního prostředí. Je třeba si uvědomit, že

díky tomuto negativnímu jevu ztrácejí místa pro regeneraci a odpočinek i *genius loci*².

Životní prostředí (ŽP) je dle Ministerstva pro místní rozvoj České republiky (MMR) definováno jako: „Systém složený z přírodních, umělých a sociálních složek materiálního světa, jež jsou nebo mohou být s uvažovaným objektem ve stálé interakci“ (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2014). Dle zákona č. 17/1992 Sb. o životním prostředí je vymezeno jako: „Vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího rozvoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, fauna, flóry, nerostné suroviny, organismy, umělé prostředí, kulturně historické památky, stavby a budovy, odpady, ekosystémy a energie.“ Odborné zahraniční debaty a články geografů a ekonomů se v 70. letech 20. století začaly zabývat kolem problematiky vlivu a dopadu cestovního ruchu na přírodní a sociokulturní prostředí. V řadě článků se řešil pozitivní, ale hlavně negativní přínos cestovního ruchu. Je třeba si uvědomit, že cestovní ruch nepůsobí jen na samotnou destinaci a její přilehlé okolí, ale také na tranzitní oblasti, jako jsou uzlové body a koridory (Pásková, 2009). Hluk, znečišťování vody a ovzduší, devastace fauny a flóry jsou s dalšími jevy, které negativně ovlivňují v rámci cestovního ruchu životní prostředí. Tato skutečnost je zapříčiněna nadměrnou koncentrací turismu, a proto dochází ke znehodnocování rekreačního potenciálu krajiny (Kol. autorů, 2006).

Za **negativní vlivy cestovního ruchu** na životní prostředí se považuje především jeho neregulovaný rozvoj, který svou nadměrnou intenzitou a nadměrným tempem bývá označován jako „efekt turistické pastí“. Jde o jev, kdy podnikatelské aktivity znehodnocují kulturní a přírodní podmínky destinace v rámci neregulovaného cestovního ruchu. Stírají se tím i ekonomické, ekologické a společenské předpoklady destinace (Pásková, 2009). Nejvýznamnější nežádoucí environmentální vlivy CR jsou emise, znečišťování podzemních a povrchových vod, eroze, narušení funkce ekosystémů nebo záměrné poškozování přírodních hodnot (Pásková, 2012). Je důležité si uvědomit, že cestovní ruch a turismus se v krajině mohou projevat velkou škálou negativních vlivů, které je třeba eliminovat. K ekologickým zátěžím a poškozování přírodního prostředí často dochází v oblastech, které jsou chráněné nebo se zvýšenou koncentrací rekreačních aktivit (Dvořáková a

---

² *Genius loci*: duch místa.

kol., 2002). Negativním dopadům se lze vyhnout limitováním či kontrolováním prostředí, a tím se vyvarovat poškození životního prostředí s následným použitím nadměrných finančních prostředků k obnově. V posledních letech se pozornost k této problematice zvýšila. Již se jí nezabývají pouze MŽP či MMR, ale i organizace, které stojí za rozvojem lokalit nebo samotné organizace věnující se cestovnímu ruchu.

Příjmy z turismu, pracovní příležitosti spjaté s CR, regenerace starších staveb a kulturních památek nebo ochrana a zachování významných přírodních zdrojů, to jsou **pozitivní vlivy cestovního ruchu**. Těchto a dalších pozitivních efektů lze dosáhnout při kvalifikovaném řízení ve spolupráci všech aktérů v dané destinaci. Takové řízení má žádoucí vliv na přírodu, život v ní a na životní prostředí celkově, což přitahuje návštěvníky a podporuje cestovní ruch a turismus (Pásková, 2009). Pozitivní vlivy cestovního ruchu jsou tedy především ty ekonomické, od nichž se odvíjí rozvoj cestovního ruchu v konkrétním území. Důležitý fakt je správné naložení s příjmy z cestovního ruchu, díky kterým lze cestovní ruch rozvíjet k únosnosti a zachování všech hodnot.

S negativními a pozitivními vlivy na cestovní ruch jsou spjaty pojmy **měkký a tvrdý turismus**.

- **Měkký cestovní ruch** je vykládán jako druh cestovního ruchu, který minimalizuje vliv na nežádoucí aktivity spojené s cestovním ruchem, a to jak na místní komunitu, tak na životní prostředí celkově. Jde zde o maximální využití místních zdrojů ve spojení s malokapacitním cestovním ruchem. Takovým turismem se myslí například: pěší turistika, cykloturistika, běžecké lyžování nebo horolezectví (Pásková, Zelenka, 2002).
- **Tvrdý – masový cestovní ruch** naopak nebere ohledy na sociální, kulturní ani environmentální dopady. (Pásková, Zelenka, 2002). Je to konzumně orientovaný cestovní ruch, jež díky svému postavení oproti měkkému turismu vytěží z hlediska ekonomiky daleko více. Luxusní ubytovací zařízení s mnoha doprovodnými službami, kde není brán ohled téměř na žádné vlivy spojené s ŽP. Výstavba lyžařského vleku a sjezdové dráhy mimo územní plán, nebo dokonce v chráněné oblasti.

3.3 Ekologicky šetrný cestovní ruch

Ekologicky šetrný cestovní ruch neboli „**ekoturismus**“ je jedna z forem **venkovského cestovního ruchu**, která souvisí s ochranou životního prostředí. V posledních letech zažívá tento cestovní ruch velký rozvoj, kdy rodiny s dětmi z větších měst daleko častěji tráví dovolenou ve venkovských oblastech. A právě ve venkovské krajině využívají k odpočinku, relaxaci a regeneraci ekoturistiku, agroturistiku nebo ekoagroturistiku, čímž získávají nové zkušenosti. Ekoturismus je uváděn i jako studium o pozorování krajiny společně s aktivitami jako jsou myslivost, rybaření nebo pobyt ve volné přírodě (Downling a Page, 2002).

Venkovský cestovní ruch přináší nové pracovní příležitosti, rozvíjí mezinárodní hospodářské vztahy, ale především poskytuje odpočinek. Dle Drobné a Morávkové (2004) cílem venkovské turistiky je:

- Stimulovat rozvoj dalších podnikatelských aktivit na venkově, odlehčit přetíženou infrastrukturu měst.
- Omezit migraci venkovského obyvatelstva do měst a stabilizovat venkovský prostor.
- Respektovat přirozené přírodní prostředí, udržovat ho a rozvíjet.
- Popularizovat místní krásy, zvláštnosti a tradice a přispívat k jejich udržení a rozvoji.
- Vrátit člověka do přírody.

Ekologicky šetrné formy CR lze rozdělit z hlediska přístupu k přírodnímu a kulturnímu prostředí na „zelený“ cestovní ruch a „motivační“ cestovní ruch. Přičemž „zelený“ upřednostňuje šetrný vztah k přírodě i celému ŽP a „motivační“ cestovní ruch podporuje člověka spíše k cestování než ke vztahu k životnímu prostředí. Ekoturistika se řadí pod oblast „zeleného“ cestovního ruchu, kdy se přihlíží k šetrnějšímu přístupu ke krajině a je propagována jako přátelská vůči životnímu prostředí. Je to ziskový cestovní ruch, díky čemuž je nejrychleji rostoucím sektorem turistického průmyslu (Kol. autorů, 2006). Ekologicky šetrný cestovní ruch se vymezuje dle tří základních veličin: cílová oblast, vlivy cestovního ruchu a individuální motivace. Díky strategiím k minimalizaci negativních vlivů, jež

ekoturismus používá, se v dané lokalitě maximalizuje ekonomický přínos. UNWTO dělí ekoturismus na pěší turistiku, cykloturistiku aj. a na agroturistiku, tedy na cíl turistů v pozorování a obdivování přírody a na turistiku se vzdělávacími prvky (Mourek, 2011).

S ekoturismem je spjatá již zmíněná **agroturistika**, což je forma přírodní – venkovské turistiky. Majitelé zemědělských usedlostí nabízejí ubytování (někdy i se stravováním) na venkově, kdy se turisté mohou volně pohybovat po celém objektu a seznámit se tak s chodem nebo s případným zapojením do běžných činností. Tím farmáři umožňují rodinám strávit svou dovolenou ve zdravém životním prostředí. V době pobytu turisté využívají šetrného cestovního ruchu, kdy chodí na výlety do okolí a mohou se seznámit s dalšími venkovskými činnostmi. Agroturistiku lze rozdělit následovně:

➤ Pro podnikatele

- je doplňkovým zdrojem příjmů;
- finalizuje produkci;
- umožňuje využití méně výnosných ploch;
- zvyšuje standard zemědělské domácnosti.

➤ Pro obec

- zintenzivňuje využití budov;
- zvyšuje vybavenost obce;
- stimuluje odbyt zemědělských i jiných výrobků;
- přináší zvýšení příjmů obyvatel obce;
- přináší oživení řemeslné výroby;
- umožňuje vytvoření finančních zdrojů pro obec i její obyvatelstvo;
- zvyšuje možnost zaměstnání obyvatel obce;
- stimuluje oživení folklóru a jiných tradic obce;
- umožňuje využití přírodního, kulturního a historického potenciálu obce;
- přispívá k udržování gastronomických a jiných zvyklostí;
- zachovává původní ráz obce i krajiny.

➤ Pro region a stát

- je alternativou mimoprodukčních forem zemědělství;
- snižuje nezaměstnanost;
- stabilizuje osídlení krajiny, zejména málo osídlených venkovských regionů;
- udržuje a funkčně obnovuje vesnické osídlení;
- rozptyluje cestovní ruch do větších celků;
- zvyšuje exportní aktivity státu (Kol. autorů, 2006).

Druhé bydlení neboli chataření a chalupaření se také řadí k ekologicky šetrnému cestovnímu ruchu. Chalupaření je využívání vlastního objektu, který dříve sloužil k bydlení, společně s okolím k rekreaci. Tyto objekty individuální rekreace (OIR) se i dnes využívají k rodinným rekreacím, nově ke komerčním účelům nebo dokonce i k původnímu účelu – trvalému bydlení. Chalupaření z pohledu cestovního ruchu oživuje venkov a má ve vztahu ke krajině nižší negativní dopad než chataření. To je v rámci vybudovaných OIR považován za sezónní druh rekreace, který je v ČR významnou součástí domácího cestovního ruchu. Chata je obvykle postavena ze dřeva nebo z cihel v lesním prostředí (Jaakson, 1986). Celkově je druhé bydlení individuální různorodou rekreací závisící na samotném rekreantovi, jež se rozhoduje o délce a periodicitě využívání objektu (Pásková, Zelenka, 2002). Trend druhého bydlení se v ČR rozvinul za dob normalizace, vlivem politických událostí, kdy lidé začali se stavbou a údržbou svého druhého bydlení v rámci seberealizace. Díky tomuto trendu bylo postaveno mnoho chat a zachráněna spousta venkovských objektů, které byly v chátrajícím stavu. V letech 1970 – 1991 výstavba druhého bydlení kulminovala, kdy dvaapůlkrát vzrostl počet rekreačních objektů. Rekreační objekty vznikaly především u potoků a řek nebo v blízkosti velkých měst a jak již bylo zmíněno, ve venkovských usedlostech v rámci rekonstrukce tamějších objektů. Rozvoj automobilismu i skutečnost nepracovních sobot a nedělí přinesly do ČR tzv. módu druhého bydlení (Kol. autorů, 2006).

U všech těchto forem ekologicky šetrného cestovního ruchu se musí počítat s udržitelností, únosností a případnými dopady například na přírodní prostředí, neobnovitelné přírodní zdroje nebo na chráněné lokality. Otázka celkové udržitelnosti v tomto případě přitahuje pozornost celé řady odborníků a institucí.

3.4 Trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu

Jako definice pro **trvale udržitelný rozvoj** lze použít tezi z roku 1987. Jde o takový rozvoj, který zachová fungování přírody a nezmenší biodiverzitu, neohrozí zájmy jiného národa ani příštích generací. Světová komise pro životní prostředí a rozvoj při OSN pod vedením norské ministerské předsedkyně tehdy vytvořila zprávu „Naše společná budoucnost“ s touto tezí. Existuje mnoho definic pro určení trvale udržitelného rozvoje, stačí zde sledovat tři roviny: ekonomickou, sociální a environmentální (Kol. autorů, 2006). V zákoně č. 17/1992 Sb., o životním prostředí je uvedeno, že trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.

Přímo pojem **udržitelný rozvoj cestovního ruchu** je znám od počátků 90. let 20. století. Odráží přístup k cestovnímu ruchu tak že vyzdvihuje způsob zacházení se zaměstnanci a potřebu maximalizovat ekonomické přínosy v rámci hostitelské komunity (Vaško, 2002). Dle Páskové a Zelenky (2002) udržitelný cestovní ruch je ten co nenarušuje přírodní, kulturní ani sociální prostředí. Toto jeho jedinečné postavení s propojením ekonomiky a sociálními přínosy udržuje, zachovává a chrání životní prostředí, což je i jeho cílem (UNEP a WTO, 2005).

Vzhledem k udržitelnosti rozvoje cestovního ruchu je důležité počítat s únosností území a vhodností jejího propojení s konceptem životního stylu destinace, kde existuje velmi úzký vztah. Rozvoj cestovního ruchu je přirozeně závislý na přijatelné míře zatížitelnosti geografického prostředí. Únosná kapacita území se popisuje jako odborně podložené vyjádření – expertíza a jako společensky přijatelné vyjádření, které nezatěžuje území antropogenními vlivy. Nemělo by docházet k trvalému snížení přírodních ani sociokulturních hodnot v daném prostředí (Pásková, 2009).

Uspokojení potřeb dnešních i budoucích generací, zřetel na ekonomické aktivity vzhledem ke zdrojům a k životnímu prostředí, to vše vyžaduje udržitelnost cestovního ruchu, který závisí především na následujících faktorech:

- Krátkodobé i dlouhodobé uspokojení potřeb v rámci zlepšující se úrovně způsobu života celé populace.
- Pro rozvoj turistiky a růst atraktivity území uspokojit veškeré požadavky turistů.
- Chránit životní prostředí společně s realizací plánovaných cílů (Sharpley a Tefler, 2002).

Celkově je otázka životního prostředí s trvale udržitelným rozvojem i s cestovním ruchem často diskutovaným tématem ve všech vyspělých státech světa. Avšak dle mentality a rozdílných regionálních problémů se přístup k tomuto faktu liší. V určitých zemích se klade důraz na životní prostředí pouze fyzickým způsobem, jinde se bere komplexněji i s problémy sociálními a ekonomickými, které také dopadají na cestovní ruch a služby s ním spojené v rámci trvale udržitelného rozvoje (Horner a Swarbrooke, 2003).

V rámci zachování udržitelného rozvoje cestovního ruchu v oblasti vlivu na životní prostředí by se vždy mělo vycházet z celkového hlediska, kdy by měl být brán zřetel i na socio-kulturní prostředí a ne jen na samostatnou ochranu přírody a krajiny z ekologického hlediska. Tyto jevy jsou vzájemně provázány a neměly by se razantněji oddělovat. Někteří autoři zmíněné fakty od sebe oddělují a tím nezachovávají ucelený dojem této problematiky.

Tento globální problém současného světa Indrová (2007) přibližuje tím, že vlády, nevládní organizace a představitelé občanských sdružení se snaží najít nejvhodnější přístup k jeho vyřešení. Otázkou je však jak k tomuto problému přistupuje celá populace.

3.5 Legislativa cestovního ruchu

Podnikání v rámci cestovního ruchu, stejně jako v jakémkoliv jiném oboru, vychází z Právního řádu ČR. Základní právní předpis, který upravuje podnikání je Listina základních práv a svobod. Dle jejího článku č. 26 odstavec 1 má každý právo na svobodnou volbu povolání, právo na podnikání i na provozování jiné hospodářské činnosti. Při podnikání v oblasti ČR se vychází ze zákona č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání, které opravňuje k výkonu podnikatelské činnosti. Další

specifika v cestovním ruchu zohledňuje zákon č. 159/1999 Sb. o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu. Mezi živnosti týkající se ČR patří: provozování cestovní kanceláře nebo cestovní agentury, průvodcovská činnost, hostinská činnost nebo poskytování ubytovacích služeb.

Rozvoj cestovního ruchu spadá od roku 1996 do kompetence Ministerstva pro místní rozvoj, které vychází z dokumentu Koncepce státní politiky cestovního ruchu 2014 – 2020. Tento dokument představuje základní strategický střednědobý dokument v oblasti cestovního ruchu, kdy hlavním cílem je zvyšovat konkurenceschopnost celého odvětví cestovního ruchu jak na národní, tak i na regionální úrovni. Koncepce počítá i s udržení ekonomické výkonnosti, ale také s pozitivními dopady na socio-kulturní a environmentální rozvoj celé ČR. Srozumitelnější vymezení postavení MMR, agentury CzechTourism i subjektů jako jsou kraje, to vše společně s nově připravovaným zákonem o podpoře cestovního ruchu patří mezi nejdůležitější návrhy Koncepce. Tímto zákonem chce MMR stabilizovat a podpořit regionální spolupráci mezi sektory cestovního ruchu na principech destinačního managementu, ale také prezentovat ČR v zahraničí a podpořit tak domácí cestovní ruch. Priority koncepce jsou následující: zkvalitnění nabídky cestovního ruchu, management cestovního ruchu, destinační marketing a poslední prioritní osou je politika cestovního ruchu a ekonomický rozvoj.

Veřejná správa je k této problematice stavěna v rámci regionální politiky, kdy je vycházeno ze zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Ten specifikuje oblast podpory regionálního rozvoje, působnost hlavních orgánů a jejich vybrané nástroje. Od roku 2001 tak kraje zpracovávají koncepce cestovního ruchu.

V rámci legislativních procesů by měl být přijat zákon o cestovním ruchu, na kterém od roku 2010 probíhají úpravy a který stále chybí k tomu, aby koncepce byla závazná a legislativa tak byla komplexní (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2014).

3.6 Podpora cestovního ruchu v rámci regionální politiky

Cestovnímu ruchu se věnují centrální a samosprávné orgány, jako jsou ministerstva a kraje, kvůli jeho velkému národohospodářskému významu, a to z hlediska finančních zdrojů v rámci přerozdělování z podpůrných programů (Ryglová a kol., 2011).

Druhy programovacích dokumentů:

Vicestupňový

- Národní rozvojový plán;
- Rámec podpory společenství;
- Operační programy;

Zjednodušený

- Jednotný programový dokument (Dušek a Protiva, 2007).

V rámci strukturálních fondů z EU bylo možné v programovacím období 2007 – 2013 podporovat rozvoj cestovního ruchu například při výstavbě a rekonstrukci turistických cest s doprovodnou infrastrukturou i značením, při modernizaci a rozvoji ubytovacích zařízení nebo při rekonstrukci kulturních či technických památek. Finanční podpora byla získána z **Regionálních operačních programů** (ROP) a byla spolufinancována z Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF). Jedná se přímo o investiční – infrastrukturní projekty, které měly v prioritních osách ROP rozvoj udržitelného cestovního ruchu. Kdy z ROP Jihovýchod (Jihomoravský kraj, kraj Vysočina) bylo vyčleněno z fondů EU 134 mil. €. Celkově se ROP zaměřují na urychlení rozvoje regionů v ČR. Chtějí tak dosáhnout jejich konkurenceschopnosti a atraktivity pro finanční investice i s rozvojem kvality života obyvatel v rámci udržitelného rozvoje (Bussinesinfo, 2014, Ministerstvo pro místní rozvoj, 2014).

Dalším z dotačních programů, který ČR umožňuje čerpat finance z EU je **Operační program Životního prostředí** (OPŽP). Tento program dává prostředky především na ochranu a zlepšování kvality životního prostředí. Program má sedm prioritních os, které se zabývají vodohospodářskou infrastrukturou a snižováním rizik povodní, zlepšováním životního prostředí, udržitelným využíváním zdrojů energie, odpadovým hospodářstvím a odstraňováním starých ekologických zátěží, omezováním průmyslového znečištění a environmentálních rizik, zlepšováním stavu přírody a krajiny, environmentálním vzděláváním, poradenstvím a osvětou (Operační program životního prostředí, 2014).

3.7 Vymezení klíčových pojmů a pojmů cestovního ruchu

Pojmy spojené s cestovním ruchem jsou v této kapitole popsány co nejstručněji. Doplnují tak literární rešerši a jsou vymezeny pro lepší pochopení této práce z oblasti cestovního ruchu a životního prostředí.

Atraktivita cestovního ruchu – je též i turistickou atraktivitou, je to zajímavá součást spojená s cestovním ruchem, např.: kulturní, společenský, sportovní objekt či událost, která přitahuje účastníky cestovního ruchu nebo zajímavá část přírody (jeskyně, skalní města, jezera, klima atd.) Většinou se dělí na přírodní a společenské, hmotné a nehmotné (Pásková, Zelenka, 2002).

Biodiverzita – je biologická rozmanitost, jež znamená proměnlivost, variabilitu a pestrost všech žijících organismů (Pásková, Zelenka, 2002).

Biotop – soubor veškerých živých a neživých činitelů ve vzájemném působení, společně vytvářejí životní prostředí (Pásková, Zelenka, 2002).

Destinace cestovního ruchu – cíl cesty cestujícího, neboli místo které účastník cestovního ruchu navštívil. Termín je používán volně a nemusí souviset s cestovním ruchem (Pásková, Zelenka, 2002).

Destinační management – jsou opatření, soubor technik a nástrojů, které se používají při organizaci cestovního ruchu v dané destinaci. S kroky jako jsou: plánování, komunikace, rozhodování či regulace. Výsledkem jsou konkurenceschopné produkty cestovního ruchu (Kol. autorů, 2006).

Druhé bydlení – objekt individuální rekreace, převážně využíván k tuzemské rekreaci u nás známý jako chataření a chalupaření rozšířen od dob normalizace (Jaakson, 1986).

Ekologická stabilita – dle zákona 17/1992 Sb., o životním prostředí je to schopnost, díky které ekosystém dokáže vyrovnat změny způsobené vnějšími činiteli.

Infrastruktura cestovního ruchu – organizačně-technické předpoklady v souhrnu, které uspokojují potřeby účastníků cestovního ruchu, kdy kvalita infrastruktura má výrazný dopad na prožitky návštěvníků v dané destinaci (Pásková, Zelenka, 2002).

Krajinný ráz – kulturní, přírodní a historická charakteristika určitého místa či oblasti. Je chráněn před činnostmi snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu (Pásková, 2009).

Kulturní krajina – přetvořená krajina díky antropogenním vlivům, převážná část České republiky (Pásková, 2009).

Naučná stezka – stezka zřizovaná na přírodně, kulturně nebo historicky zajímavých místech s vyznačením zajímavých míst, většinou s informačními panely s popisem daného jevu, místní fauny a flóry či popisem kulturní či historické památky. Většinou zřízena pro pěší turistiku, cykloturistiku, nově i pro hipoturistiku nebo pro vodáky (Pásková, 2009).

Návštěvník – osoba, jež cestuje do jiného místa jejího obvyklého pobytu na dobu převyšující 12 po sobě jdoucích měsíců (Pásková, Zelenka, 2002).

Potenciál cestovního ruchu – předpoklady pro cestovní ruch v souhrnné hodnotě, které jsou oceněné na základě bodovací škály. Je snížený o záporné hodnoty negativních faktorů CR (Pásková, 2009).

Regionální rozvoj – snaha o rovnoměrný rozvoj všech částí regionu z pohledu např. ekonomiky, kultury, sociálních podmínek apod.

Rekreace – jedna z forem cestovního ruchu; činnost provozovaná ve volném čase zpravidla nedaleko bydliště v rámci druhého bydlení. Využití volného času aktivní nebo pasivní účastí na různých akcích (Pásková, Zelenka, 2002).

Rekreant – účastník cestovního ruchu, především rekreačního CR v místě svého bydliště a okolí nebo při využívání rekreačního objektu (Pásková, Zelenka, 2002).

Turismus – alternativní termín pro cestovní ruch odvozený z anglického *tourism*. Toto označení je spjaté s řadou aktivit spojených s CR (Pásková, Zelenka, 2002).

Turista – cestující, který se zdrží v navštíveném místě alespoň 24 hodin za účelem využití volného času s přespáním v ubytovacím zařízení (Pásková, Zelenka, 2002).

Územní limity – jsou bariéry využívání území, které vytvářejí předpoklad pro únosné životní prostředí, ochranu přírody a krajiny v daném prostředí. Jedná se například o ochranná pásma vyplývající z ochrany přírody a krajiny – územní systém ekologické stability, lesní pozemky, ochrana půdního fondu atd.

Únosná kapacita – maximální zatížení území z hlediska antropogenních vlivů bez snížení spokojenosti návštěvníka, kvality životního prostředí nebo ekosystému (Kol. autorů, 2006).

Výletník – dočasný návštěvník, který se v navštívené zemi či místě zdrží pouze jeden den bez přenocování (Pásková, Zelenka, 2002).

4. METODIKA

V rámci zpracování práce byla použita **metoda analýzy** české i zahraniční odborné literatury společně se strategickými dokumenty v problematice cestovního ruchu. Knižní zdroje byly získány z Městské knihovny v Humpolci, za pomoci meziknihovních výpůjček a také z vlastních zdrojů. K bližšímu pochopení koncepce práce a pro vytvoření osnovy byly při studiu nápomocny absolventské práce na příbuzná témata. Následovala práce s literaturou regionální, která posloužila především ke zpracování kapitoly o charakteristice zájmového území, kdy byla využita i má Bakalářská práce psaná na obdobné téma v rámci cestovního ruchu. Zmíněná **literární rešerše**, seznamuje s bližšími jevy, související s konkrétní problematikou práce v rámci CR a environmentalistiky.

K bližší **charakteristice** a analýze **cestovního ruchu a turismu** v ORP Humpolec byla využita znalost území, doplněna konzultacemi s představiteli místních sdružení i s využitím již vzpomenuté Bakalářské práce, která byla věnována kvantitativní a kvalitativní prostorové distribuci lůžkových kapacit a doprovodných služeb v zájmovém území. Další zdroje byly čerpány z regionální literatury a internetových stránek obcí, města Humpolce, kraje Vysočina, z Českého statistického úřadu a ze stránek, které se věnují problematice CR. Ty byly využity v průběhu zpracování celé práce. Nejdůležitějším dokumentem však byl strategický plán města Humpolec vypracovaný k roku 2006.

V samotné **analýze cestovního ruchu** ve vymezeném území byla použita opět regionální literatura společně se strategickými dokumenty kraje a Místní akční skupiny Humpolecka (MAS). Díky znalosti území je analýza obohacena o profil návštěvníka, který byl vytvořen pomocí konzultací, vlastního úsudku a dat doložených z Městského kulturního a informačního střediska v Humpolci.

Výsledkem práce je **návrh konkrétních opatření** v rámci environmentálně šetrného rozvoje cestovního ruchu a turismu ve zkoumaném území. Cílem těchto návrhů je vyzdvihnout méně turisticky atraktivní oblast vodních nádrží a to návrhy, které jsou pro tuto oblast představeny v sedmé kapitole. Hlavní a nejvíce vyzdvihovaný je návrh naučné stezky, který by bylo možné v budoucnu realizovat. Proto je tomuto opatření věnováno nejvíce prostoru. Pro konkrétní návrh naučné stezky bylo provedeno několik terénních průzkumů, v rámci rekreace a putování

s přáteli, kteří zamítali nebo naopak podporovali konkrétní rozmístění myšlených infopanelů a podpořili myšlenku s obohacením stezky o „poklady“ a využití moderních chytrých telefonů a GPS souřadnic. Určení samotné trasy naučné stezky i její délky bylo jednoduché a vycházelo právě ze znalosti území, značených i neznačených turistických cest.

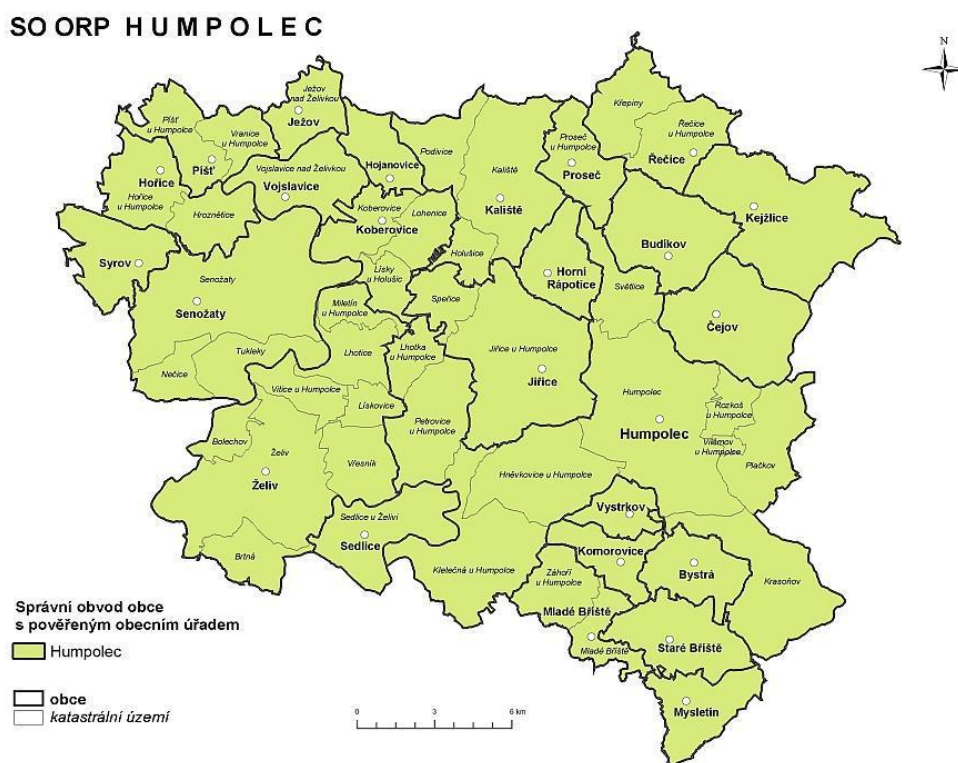
V práci jsou uváděny tabulky, grafy, fotografie a obrázkové mapy.

5. CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

Město Humpolec je obec s rozšířenou působností, pod jehož gesci spadá 25 obcí. Celé zájmové území leží na Českomoravské vrchovině, v severozápadní části kraje Vysočina, v bývalém okrese Pelhřimov. Správní obvod Humpolecka představuje od 1. 1. 2003 obce vykonávající státní správu v přenesené působnosti, tj. obce III. typu pověřené výkonem státní správy. ORP Humpolec sousedí s následujícími správními celky – ORP Pelhřimov, ORP Havlíčkův Brod, ORP Světlá nad Sázavou, ORP Vlašim a s ORP Jihlava, které je současně krajským městem (Město Humpolec, 2013).

Blíže zkoumané území (obrázek č. 1), je lokalizováno v katastrálních územích obcí Sedlice a Želiv, v jejichž blízkosti se nachází tři vodní nádrže, které by měly sloužit environmentálně šetrnému využití pro cestovní ruch a turismus.

Obrázek č. 1: Mapa Správního obvodu ORP Humpolec

Zdroj: Český statistický úřad, 2013.

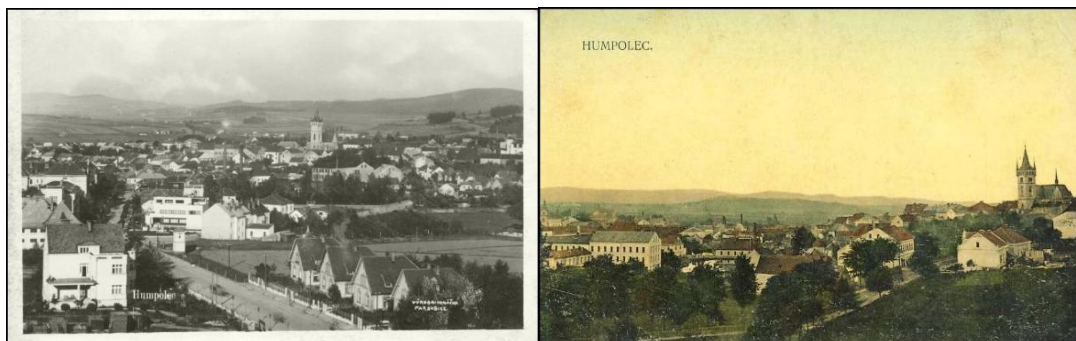
5.1 Historie území

Město Humpolec vzniklo jako strážné místo uprostřed pohraničních hvozdů, v místech, kde kdysi vedla důležitá stezka přes obec Želiv z Prahy na Moravu. Podle pověsti byl u zrodu Humpolce polomytický Gumpold. První písemná zmínka o vsi je z roku 1178, kdy ji král Přemysl daroval Soběslavovi II. Komu Humpolec patřil před tímto darem, není známo. V pověstech města se uvádí, že němečtí rytíři, kteří vnikali do pohraničního hvozdu, založili osady Gumpoldsdorf či Gumpolsfeld. P. Zoubek ve svém spisu "O zakládání měst v Čechách" zastává názor, že ke vzniku města přispěly stříbrné doly a odvozuje jméno Humpolec od slov "hon-pole" = tedy "zvláštnosti uprostřed lesů" (Kobliha, 1896).

Území tohoto regionu jako první měl v državě řád německých rytířů. Do roku 1325 to byl želivský klášter, následně pokračovali křižovníci s červenou hvězdou. Jako další majitelé sídla jsou v městských kronikách uvedeni – páni z Lipé, z Dubé, páni z Leskovce, Trčkové z Lípy a páni z Říčán. Z dob husitských válek, kdy byla celá oblast krajem kalicha, pochází nejznámější humpolecký rodák středověku Jan Želivský. Za další majitele lze uvést rody - Kirchnerů, Gastheimů, Metternichů, Regalů, z Delbína, z Neffzernu.

Ve 13. - 15. století na Humpolecku nabyla na významu těžba stříbra a od 17. stol. tradiční soukenická výroba. V 19. století mělo město již natolik rozvinutou soukenickou výrobu, že zaměstnávala na 2 000 lidí a městu se začalo říkat "Český Manchester" (Město Humpolec, 2013).

Obrázek č. 2: Historické pohlednice města Humpolec

Zdroj: Foto historie, 2014.

5.2 Obec ve vnějších vztazích

Dle regionálního působení města je humpolecký region na základě velikosti zařazen do skupiny slabých mikroregionálních středisek. Hierarchicky nadřazeným střediskem je bývalé okresní město Pelhřimov.

Humpolec je zakládajícím členem mikroregionu Zálesí. Tento svazek obcí vznikl dne 23. 9. 1999, jako přirozená formace obcí, které jsou spojené kulturními a historickými tradicemi, ale také společnými problémy. Hlavním impulsem k založení svazku obcí byla nejen možnost operativnějšího a schůdnějšího řešení společných problémů, ale především efektivnějšího čerpání finančních prostředků ze státního rozpočtu a z fondů EU.

Stručná charakteristika mikroregionu:

- Počet obcí: 18
- Počet obyvatel: cca 15,5 tis.
- Rozloha: cca 14 tis. ha
- Hustota osídlení: cca 110 obyv./km²
- Členské obce: Budíkov, Bystrá, Čejov, Horní Rápotice, Humpolec, Kaliště, Kejžlice, Koberovice, Komorovice, Mladé Bříště, Mysletín, Řečice, Sedlice, Senožaty, Staré Bříště, Syrov, Vystrkov, Želiv

Společnost pro rozvoj Humpolecka je místní akční skupina. Toto občanské sdružení bylo založeno v závěru roku 2004 a skládá se ze zástupců obcí, vzdělávacích institutů, místních podnikatelů, nestátních ziskových organizací a dalších zástupců. MAS Humpolec má za cíl dle programu LEADER podporovat aktivity pro zlepšení kvality života a pomoci subjektům dosáhnout na prostředky EU.

Z finančních prostředků EU z Operačního programu Zemědělství byla připravována Integrovaná územní strategie rozvoje venkova dle principů programu LEADER. Příprava probíhala v úzké spolupráci se všemi aktivními aktéry na území MAS (obce, podnikatelé, neziskové organizace, občané). Cílem strategie bylo na základě společných diskusí a místních partnerství podpořit realizaci individuálních projektů v území mající významný vliv na vyvážený rozvoj dané oblasti (zhodnocení

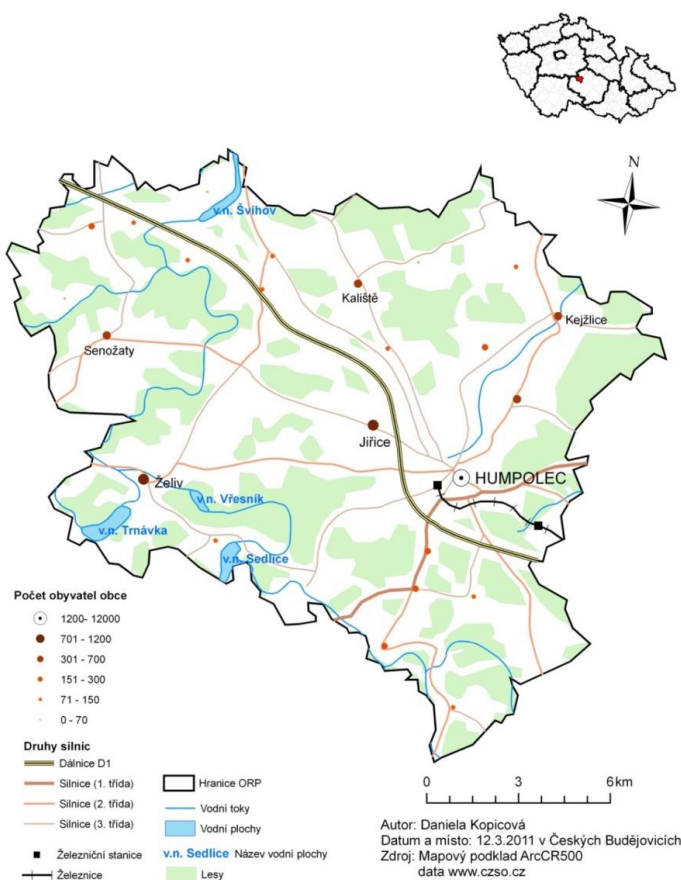
přírodního a kulturního dědictví, zlepšování kvality života, životního prostředí a posílení ekonomického prostředí apod.), (Město Humpolec, 2013).

5.3 Přírodní podmínky území

Celé území tvoří přechodový prostor mezi několika krajinnými typy. Přírodní podmínky jsou zde podobné jako přírodní podmínky v oblasti Křemešnicka, kde je typický vrchovinný prostor vyvýšené krajiny s výškově odlišnými vrcholy a lesními komplexy. Humpolecko (obrázek č. 3) se od Křemešnicka liší o něco nižšími nadmořskými výškami a okrajovou polohou nad Posázavím, které je modelováno k zaříznutému vodnímu toku řeky Sázavy. Díky přechodovému krajinnému typu je zde mírně teplejší a sušší klima s vyšším výskytem druhů nižších poloh co se bioty týče (Bukáček, a kol., 2008).

Obrázek č. 3: Mapa - Obecně geografické poměry ORP Humpolec

OBECNĚ - GEOGRAFICKÉ POMĚRY ORP HUMPOLEC

Zdroj: Kopicová, 2011.

5.3.1 Geologická stavba a geomorfologie území

Na Humpolecku dominují především přeměněné horniny, a to pararuly s přechody do migmatitů. Na východní polovině území se vyskytují úzké pruhy bazických přeměněných hornin – amfiboly a erlány. V západní části území vystupují středně velké masivy variských kyselých žul. Údolí toků zde vyplňují nivy, tvořené písčito-kamenitým materiálem s jemnozrnnými povodňovými hlínami. Georeliéf je zde označován jako průměrně pestrý. Na východě, severu i západě je oblast ohraničena poměrně výraznými svahy (Brzoň a kol., 2012).

Nadmořská výška celého Humpolecka se pohybuje průměrně okolo 520 m n. m., kde okolní kopce mají kolem 650 m n. m., v bližším zkoumaném území je to 486 m n. m. u obce Sedlice a 406 m n. m. u obce Želiv. Nejvyšší kótou Humpolecka je Čejovský kopec – 678 m n. m, nejnižším bodem je vzdutá hladina řeky Želivky nedaleko Vojslavic (375 m. n. m).

Českomoravská vrchovina dle Demka (1965) má charakter pahorkatiny s relativní výškovou členitostí 150 m. Humpolecká vrchovina je nejvyšším podcelkem Křemešnické vrchoviny a je výškově členitější. Severojižně postupuje do území hřbet od obce Keždice (496 m n. m.) k městu Humpolec (527 m n. m.), odtud dále na jih k obci Mladé Bříště (510 m n. m.), (Demek a Mackovčín, 2006).

5.3.2 Klimatické podmínky

Převážná část území se dle Quittovy klasifikace (1971) řadí do oblasti MT3, která je relativně chladná až mírně teplá. Nejvýše položená místa s konkrétními mikroklimatickými úseky se značí CH – chladné. Západní okraje spadají do oblasti MT9 a střední polohy k okrsku MT7. Ten je charakteristický mírným až mírně suchým létem, s mírným a mírně suchým jarem a podzimem a suchou zimou s krátkým trváním sněhové pokrývky. Nižší polohy Želivské pahorkatiny, v místě návrhu, se značí MT10 a střední polohy MT7, nejvyšší polohy pak MT5. Období se sněhovou pokrývkou je v území v průměru 143 dní, což značí fakt delšího intervalu sněhové pokrývky s pozdě nastupujícím jarem. Léto se vyznačuje příjemnými teplotami a bohatými srážkami. Vyšší polohy jsou mírně chladné a vlhké s často se střídajícím rázem počasí. Nejteplejším místem vymezeného území je nejnižší poloha

Želivské pahorkatiny, Želiv (406 m n. m.). Průměrné roční teploty vzduchu se pohybují v rozmezí 6,0 – 7,0°C. Nejchladnější je měsíc leden, nejteplejším červenec. Díky absolutní výšce celého území je zde značně větrno. Převládající směr proudění vzduchu je ZJZ a to v celoročním proudění, vedlejší převládání směru větru je ze směru VJV. Průměrný roční úhrn srážek se zde pohybuje od 635 do 771 mm. Nejdeštivějším měsícem je červenec (Brzoň a kol., 2012).

5.3.3 Hydrologické podmínky

Území Humpolecka má charakter pramenné oblasti, jelikož evropské rozvodí Labe a Dunaje leží jen několik kilometrů na jih od tohoto regionu (železniční zastávka Nová Buková, 668 m n. m.). Z hydrologických prvků se zde nacházejí prameny, středně velké a malé potoky, rybníky různé velikosti a vodní nádrže. Celé území ORP Humpolec spadá do povodí řeky Vltavy.

Hydrologicky region spadá do povodí řeky Sázavy (dále k povodí Vltavy) a je odvodňován řekou Želivkou, která je jejím levostranným přítokem. Ta pramení u osady Vlášenice – Drbohlavy, odkud je nazývána jako Hejlovka, a to až k ústí do Sedlické nádrže. Sedlická nádrž vznikla spojením dvou říček – Hejlovky a Jankovského potoka, kde vznikl počátek řeky Želivky. Pod hrází přehrady se dá mluvit o začátku nejdříve říčky a později řeky Želivky. Před obcí Želiv se nachází menší vodní nádrž Vřesník a po průtoku Želivky obcí Želiv, těsně pod premonstrátským klášterem, se do ní vlévají vody z vodní nádrže Trnávka a z řeky Trnavy. Po průtoku obcí je řeka odváděna hlubokým, skalnatým a zalesněným údolím, kdy po přítoku Martinického potoka následuje vzduť hladina vodní nádrže Želivka – Švihov (Pleva, 2003).

Želivka je nejvýznamnějším vodním tokem území, ostatní vodní toky jsou podstatně menší. Nachází se zde několik toků, jež mají charakter potoků – Pstružný, Jalovčí, Jankovský, Rápotický, Bystrý nebo Lohenický. Do území ORP Humpolec zasahuje částečně i již výše zmíněná vodní nádrž Želivka – Švihov, která slouží jako zásobárna pitné vody pro Prahu a značnou část regionu. K rekreaci a k chovu ryb slouží celkem velký počet rybníků – Beruš, Dvorák (obrázek č. 4), Dusilov, Hadina, Pařez, atd. (Brzoň a kol., 2012).

Záplavové území i aktivní zóna záplavového území je stanoveno pro řeku Želivku, Trnavu, pro Pstružný, Perlový, Jankovský a Martinický potok (Q5, Q20, Q100). Území zvláštní povodně pod vodním dílem je u vodní nádrže Trnávka a Sedlice (Staňková, 2010).

Obrázek č. 4: Rybník Dvorák se stromořadím dubů (VKP) v Humpolci

Zdroj: Archiv autorky, 2013.

5.3.4 Ekologická situace a ochrana životního prostředí

Díky vodohospodářské ochraně životního prostředí v povodí řeky Želivky zůstala ve značném rozsahu zachována přirozená síť neupravených vodních toků s navazujícími mokřady. Ochrannářsky je zde mimořádný výskyt *Perlorodky říční* (*Concharum margaritis fluviatili*), jejíž populace dosud přežívá ve dvou tocích řeky Želivky. Ochranná pásma povrchových vodních zdrojů jsou zde ve dvou stupních, a to v závislosti na vodním díle Švihov s ostatními vodními díly.

Lesní vegetace je tvořena převážně smrkovými monokulturami. Nacházejí se zde lesy hospodářské, ochranné i lesy zvláštního určení (lesy v pásmu hygienické ochrany vodních zdrojů, lesy se zvýšenou funkcí půdoochrannou, vdoochrannou, klimatickou a krajnotvornou).

V rámci samotného ORP Humpolec se zde nachází několik desítek registrovaných památných stromů, významných krajinných prvků a také významných maloplošných chráněných území. Přírodní rezervací je například rybník Pařez, jež se nachází přibližně 2 kilometry severovýchodně od obce Kaliště. V této lokalitě byla nalezena *Třtina nachová* (*Loxostoma fistula*), která se považuje za celkem mladý floristický druh. Za národní přírodní památku je považováno území Jankovského potoka (Mysletín, Mladé Bříště, Staré Bříště), kde se vyskytuje již zmíněná *Perlorodka říční*. Přírodní rezervací je v obvodu vyhlášen Kladinský potok. Niva Pstružného potoka a rybník Kamenná trouba jsou přírodními rezervacemi, které představují důležité biotopy s řadou ohrožených druhů flóry a fauny. Řeka Želivka, Martinický potok, Jankovský potok a řeka Trnava jsou ve vymezeném území chápány jako prvky soustavy Natura 2000 (Staňková, 2010).

Významné krajinné prvky v území

- Lesopark pod Orlíkem
- Park u Léčebny TRN v Humpolci
- Stromořadí Cípek Humpolec
- Stromořadí dubů u rybníka Dvorák Humpolec
- Židovský hřbitov u Humpolce
- Brandsoudov Plačkov
- U tří jezírek Rozkoš
- Štůly pod Orlíkem
- V příčinách Bolechov
- Na Pohoří Speřice

Staré zátěže a území s kontaminovanými plochami se dle Rozboru udržitelného rozvoje území (2010) nachází v následujících obcích – Píšť, Senožaty, Hojanovice, Koberovice, Kaliště, Proseč, Křepiny, Kejžlice, Budíkov, Horní Rápotice, Jiřice, Humpolec, Vystrkov, Bystrá, Mysletín a Želiv. Oblast se zhoršenou kvalitou ovzduší je vykazována v celém území ORP Humpolec, i přesto je Humpolecko patří k oblastem s nejčistším ovzduším v České republice (Staňková, 2010).

5.4 Socioekonomické podmínky území

Region ORP Humpolecka je z hlediska sídelní struktury charakteristický vysokým podílem obyvatel v poměrně malých obcích. S rozlohou 228 km² v rámci celého obvodu zde k 1. 1. 2013 žilo 17 421³ obyvatel. Téměř dvě třetiny území tvoří zemědělská půda, na necelé třetině se rozprostírají lesy a ostatní plochy jsou tvořeny vodními plochami, komunikacemi, zastavěnou plochou nebo nevyužívanou půdou. Regionem prochází dálnice D1, která těsně míjí největší obec regionu – město Humpolec. V téměř celé charakteristice území dle socioekonomických podmínek je vycházeno z dokumentu Strategický plán rozvoje města Humpolec (2006).

5.4.1 Demografická struktura

Při počtu obyvatel – 17 421 je hustota zalidnění celého regionu 76 obyvatel/km², přičemž hustota zalidnění v samotném městě činí 221 obyvatel/km², což je v porovnání s celorepublikovým průměrem (131 obyvatel/km²) vyšší. Podíl mužů a žen je zde 49 % ku 51 %. Téměř 65 % obyvatel celého správního obvodu žije v Humpolci, který je jediným městem ve správním obvodu. V posledních cca patnácti letech dochází v celém území ke stagnaci populace.

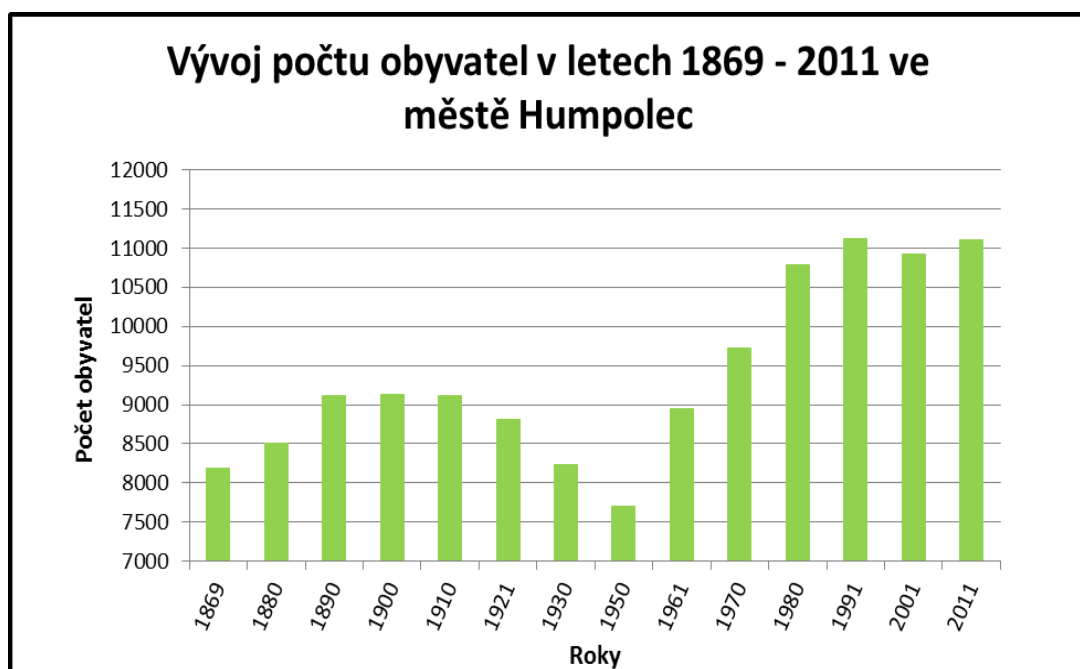
Dle historického vývoje území lze sledovat dvě fáze expanze obyvatelstva, kdy první byla na počátku 20. století (graf č. 1). Tento vzrůst souvisí se zvyšujícím se významem města z administrativního hlediska, ale i z hlediska hospodářského. Na druhé expanzi se podílelo zvyšování počtu obyvatelstva především ve městě, a to po konci druhé světové války, jež souvisí s vyšší porodností, ale zejména se socialistickým plánováním – koncepcí střediskového osídlení a budování průmyslových center. Vlivem válečných událostí počet obyvatel v první polovině dvacátého století měl klesající tendenci. Stagnace a proces stárnutí populace jsou spojeny s migrací mladých obyvatel do větších měst, oddalováním rodičovství, s čímž souvisí trojčlenný model rodin.

---

³ <http://www.czso.cz>

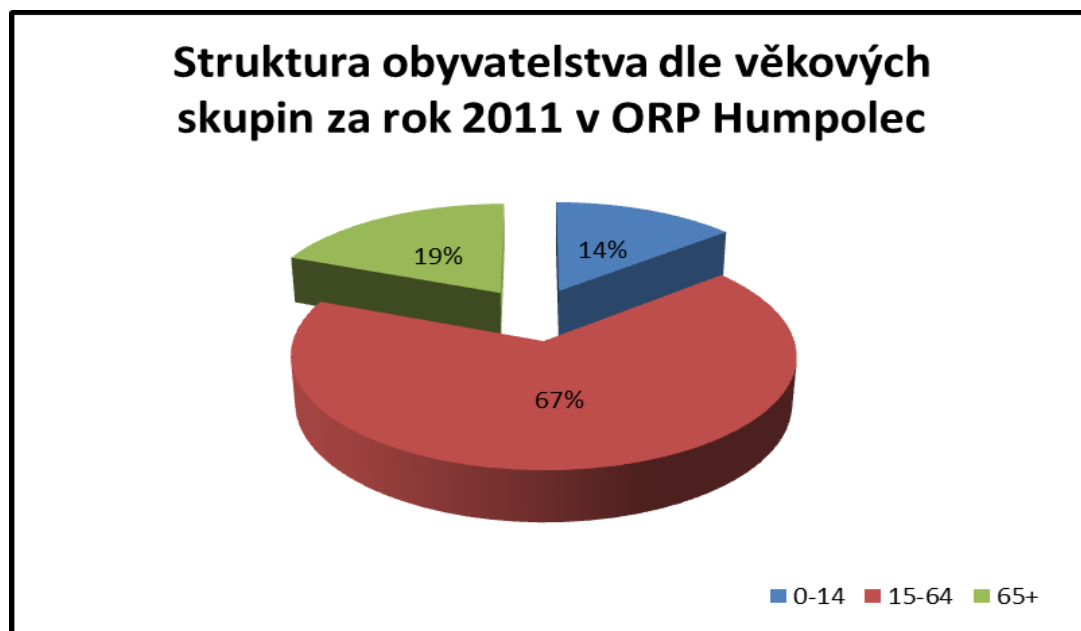
Obrázek č. 5: Vývoj počtu obyvatel v letech 1869 – 2011 ve městě Humpolec

Zdroj: Český statistický úřad, 2013.

Populace Humpolecka se vyznačuje regresivní věkovou strukturou, kdy má v obyvatelstvu významné postavení poproduktivní kategorie obyvatel oproti předproduktivní. Je zde tedy velký úbytek osob v předproduktivním věku a roste počet starších obyvatel, tento jev je známý jako proces stárnutí populace. Nejpočetnější věková skupina v rámci desetiletých skupin je ve věku 30 – 39 let, která představuje silné ročníky z přelomu sedmdesátých a osmdesátých let. Tato skupina tvoří kolem 16 % celkové populace regionu. Dle základního rozdělení podle věkové struktury představuje nejpočetnější skupinu obyvatelstvo v rozmezí 15 – 64 let. Skupina 65+ disponuje 19 % a skupina do 14 let má zastoupení ve 14 % (dle grafu č. 2).

Obrázek č. 6: Struktura obyvatelstva dle věkových skupin za rok 2011 v ORP Humpolec

Zdroj: Český statistický úřad, 2013.

Vzdělanostní struktura populace samotného města je na vyšší úrovni v porovnání s ostatními obcemi ve vymezeném území. V porovnání s celorepublikovou situací je vzdělanostní struktura v regionu na nižším stupni. Převažuje zde počet vyučených osob a osob se středoškolským vzděláním. V rámci celého kraje Vysočina město Humpolec ale vykazuje vyšší podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva. Jak již bylo zmíněno, v porovnání se situací v ČR je vzdělanostní úroveň v ORP Humpolec na nižším stupni. Situace se však každým rokem zlepšuje a vysokoškolsky vzdělaných obyvatel v regionu narůstá (Veselý a kol., 2006).

Národnostní složení je v celém regionu rozmanité, převažuje zde stále česká národnost. Dalšími národnostmi na území jsou: vietnamská, romská, ukrajinská, slovenská a německá. V náboženství převládá počet obyvatel bez vyznání nad věřícími. V zastoupení náboženství vedle klasických se zde objevuje i malé procento buddhistů.

Aktuálně většina domů na Humpolecku je v dobrém stavebním, technickém i architektonickém stavu. Opravdu pouze malé množství domů je v nevyhovujícím stavu, jenž vyžaduje výraznější úpravy nebo asanaci. Ve středu města Humpolce převládají především středně podlažní a vysoko podlažní domy a bytová zástavba.

Na okraji města a ve většině ostatních obcí na Humpolecku, převládá nízkopodlažní zástavba, jako jsou rodinné domy a statky s hospodářskými objekty (Město Humpolec, 2013).

Tabulka č. 1: Základní charakteristika obcí ORP Humpolec

Název katastru	Výměra (km ²)	Počet obyvatel	Hustota zalidnění
Budíkov	664	279	0,42
Bystrá	393	92	0,23
Čejov	799	445	0,56
Hojanovice	289	94	0,33
Horní Rápotice	399	147	0,37
Hořice	685	182	0,27
Humpolec	5150	11102	2,16
Ježov	302	66	0,22
Jiřice	1357	816	0,6
Kaliště	1242	152	0,27
Kejžlice	1127	326	0,29
Koberovice	728	142	0,2
Komorovice	305	178	0,58
Mladé Bříště	553	228	0,41
Mysletín	414	115	0,28
Píšť	566	72	0,13
Proseč	383	64	0,17
Řečice	775	141	0,18
Sedlice	551	141	0,26
Senožaty	1818	697	0,38
Staré Bříště	531	40	0,08
Syrov	469	54	0,12
Vojslavice	483	90	0,19
Vystrkov	225	237	1,1
Želiv	2585	1086	0,42

Zdroj: Český statistický úřad, 2013, Regionální informační systém, 2014.

5.4.2 Sociální a ekonomická charakteristika

Míra registrované nezaměstnanosti v ORP Humpolec se pohybuje v rozmezí 4,9 % - 20 %⁴. Ve vývoji nezaměstnanosti se projevují pravidelné cyklické změny. Ke konci roku vždy dochází k nárůstu nezaměstnanosti, a to v souvislosti s ukončením sezónních prací. Nižší míra nezaměstnanosti byla v posledních letech

⁴ Míra registrované nezaměstnanosti: http://extranet.kr-vysocina.cz/download/odbor_uzemni/zur1-3/B_ODUVODNENI/B3_VVURU-SEA-Natura_2000/1_Textova_cast/C-F_kartogramy/01_nezamestnanost.pdf

dána především ochotou obyvatel vyjíždět za prací mimo region, a to i na větší vzdálenosti. Tato skutečnost je ovlivněna i ochotou obyvatel se spokojit s nižší úrovní mezd.

Ve struktuře zaměstnanosti má nejvýznamnější postavení sektor služeb, ve kterém pracuje 28,3 % obyvatel. Druhá nejvýznamnější skupina osob je zaměstnána v průmyslové výrobě, kdy jde zhruba o 13,9 % obyvatel a v těsném závěsu je počet obyvatel zaměstnaných ve stavebnictví – 12,6 %. Nejméně zaměstnaných osob pracuje v činnostech spojených se zemědělskou výrobou – 7,4 % (Veselý a kol., 2006).

5.4.3 Průmyslové a zemědělské aktivity

V řešeném regionu se především ve městě Humpolec nachází velká řada firem v odvětví průmyslu a stavebnictví. Oblast průmyslové výroby je zde největším hospodářským sektorem. Převažují zde podniky do dvaceti zaměstnanců, především dlouholeté tradici v oblasti průmyslové výroby, i když řada výrobců musela ukončit svoji výrobní činnost. Dle ekonomických subjektů patří mezi nejvýznamnější průmyslová odvětví: dřevozpracující průmysl, kovodělný průmysl a elektrotechnický průmysl. Mezi nejvýznamnější podniky patří: Valeo Compressor Europ, s.r.o., Humpolecké strojírny a.s., DH Dekor spol. s.r.o., HSE Humpolecké stavební elementy. Tyto podniky mají více než sto zaměstnanců. Sektor stavebnictví je třetím největším sektorem hospodářství regionu. Mezi nejvýznamnější zaměstnavatele patří: STATUS stavební a.s. a První humpolecká stavební s.r.o (Veselý a kol., 2006).

Zemědělské aktivity jsou z celkového pohledu v ekonomice regionu postaveny okrajově, ale potenciál je soustředěn prakticky po celém ORP Humpolec. Největším zaměstnavatelem v této oblasti je Školní statek v Humpolci a ZD Vysočina v Želivě. V rámci struktury zemědělské půdy má v regionu převahu orná půda, která přesahuje téměř tři čtvrtiny zemědělské produkce. Příznivé podmínky jsou zde v produkci mléka, brambor a obilovin. Na vysoké úrovni je produkce lesních výrobků (Město Humpolec, 2013).

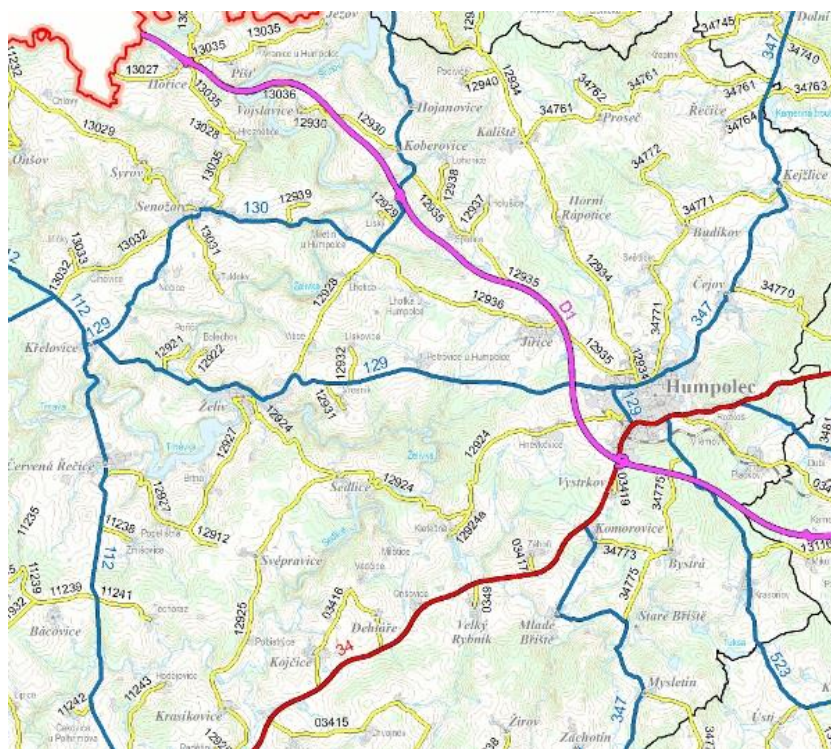
5.4.4 Dopravní infrastruktura

V rámci dopravní infrastruktury je nejdůležitějším tahem jednoznačně dálnice D1, která Humpoleckem prochází a těsně míjí samotné město Humpolec. Prochází přímo částí katastrálního území místních částí města – Hněvkovice, Plačkov a Krasoňov. Z hlediska vnitrostátní i mezinárodní dopravy má tato komunikace v rámci ČR velmi důležitý význam.

Mezi další významné komunikace, jež prochází ORP Humpolec je silnice I. třídy I/34, která spojuje České Budějovice – Havlíčkův Brod – Svitavy, kříží se s dálnicí D1 a tím vytváří nezbytný dopravní uzel. Dopravní infrastrukturu doplňují silnice II. třídy III. třídy, které zobrazuje obrázek č. 5, jež je výřezem z mapy silniční a dálniční sítě Kraje Vysočina.

Linkové autobusy do obcí v rámci území jsou samozřejmostí. Díky výhodné poloze města Humpolec je zde velké zastoupení pravidelných dálkových linek, které spojují Humpolecko s velkými českými a moravskými městy, ale především s hlavním městem ČR.

Obrázek č. 7: Výřez z mapy silniční a dálniční sítě kraje Vysočina

Zdroj: Ředitelství silnic a dálnic, 2014. Výřez z mapy – Mapa silniční a dálniční sítě kraje Vysočina v měřítku 1:120 000.

Železniční trať je na Humpolecku pouze jedna, která vede z Havlíčkova Brodu do Humpolce (č. 237), kde má trať konečnou stanici. V minulosti bylo uvažováno o jejím prodloužení k obci Hořepník a Pacov a spojení s tratí na Tábor, ale tento záměr nebyl nikdy realizován. Železnice má proto pouze lokální význam a je využita především v rámci nákladní dopravy (Veselý a kol., 2006).

Obrázek č. 8: Vlakové nádraží v Humpolci

Zdroj: Václav Hrůza, 2012.

5.4.5 Školství

Na území Humpolecka se nacházejí následující mateřské školy – Smetanova, Na Rybníčku a Na Skalce. V dalších obcích v regionu je mateřská škola v obci Čejov, Kejžlice, Budíkov, Želiv a v obci Senožaty.

Základní školy jsou ve městě Humpolec, v obci Želiv, Senožaty, Čejov. Speciální škola se nachází v jediném městě regionu Humpolci. Učňovské a středoškolské vzdělání v Humpolci nabízí tato zařízení: Gymnázium dr. A. Hrdličky, Střední škola informatiky a cestovního ruchu Humpolec, Česká zemědělská akademie v Humpolci. Díky České zemědělské univerzitě se od roku 2005 Humpolec stal vysokoškolským městem. Je zde otevřen bakalářský studijní obor Speciální chovy, se zaměřením na chov koní a jezdeckví a kynologie. V oblasti

mimoškolských aktivit a zájmových aktivit dětí je důležitá existence Základní umělecké školy Gustava Mahlera a Středisko volného času při ZŠ Hradská.

V regionu je možnost i celoživotního vzdělání. Toto vzdělání se zaměřením na vzdělávání dospělých a posílení uplatnění na trhu práce se stává nedílnou součástí nabídky vzdělávacího systému v celé naší republice. V Humpolci je možnost rozšířit si vzdělání na České zemědělské akademii či na Střední škole informatiky a cestovního ruchu. Dále je možné navštěvovat různé kurzy. Pro seniory je na gymnáziu zřízená tzv. univerzita třetího věku.

5.4.6 Zdravotnické a sociální služby

V rámci optimalizace sítě nemocnic byla v Humpolci ukončena činnost nemocnice, ale spektrum zdravotnických služeb v celém regionu odpovídá velikosti a významu ORP Humpolec. Občané jsou tedy vázáni na nemocnice v okolních městech. Bývalá nemocnice byla využita pro zřízení Léčebny dlouhodobě nemocných. Toto zdravotní zařízení poskytuje klientům komplexní lékařskou péči 24 hodin denně, formou přechodného pobytu na dobu nejvýše tří měsíců. Celková kapacita je cca 70 míst. Dále se ve městě nachází Léčebna tuberkulózy a respiračních nemocí. Většina lékařů ordinuje v objektu polikliniky na Masarykově ulici, jejímž vlastníkem je město Humpolec. Lékaři se nachází ještě v obci Želiv a v obci Senožaty. V celém regionu jsou čtyři lékárny, všechny ve městě Humpolec.

V regionu se nachází Pečovatelská služba v Humpolci, Astra – denní stacionář pro seniory, Domov důchodců Humpolec, Domov blahoslavené Bronislavy v Humpolci. Dále jsou v regionu dva dětské domovy.

„Komunitní plánování sociálních služeb“ je projekt, jehož cílem je realizace sociální péče a je spolufinancován Evropským fondem ESF, státním rozpočtem a krajem Vysočina.

Město dlouhodobě vyvíjí aktivity směřující k naplnění Strategické prevence kriminality na místní úrovni. V rámci této prevence byl ve městě zbudován kamerový systém (Veselý a kol., 2006).

5.4.7 Technická infrastruktura

V rámci technické infrastruktury, co se týče **vodovodní sítě**, je město Humpolec zásobeno dvěma zásobovacími zdroji. Prvním zdrojem je skupinový vodovod HU-PE-PA⁵ o objemu 3000 m³. Do vodovodu je přiváděna voda z vodní nádrže Švihov přes úpravnu vod Nesměřice a druhé je z několika vlastních zdrojů podzemní vody. Prameniště podzemní vody jsou následující: Zemanovsko a studně pod Vilémovem, Vilémov – kašna, Šibeňák, Perlavka a Vodačka. V posledních letech i v současné době město v rámci svého rozvoje provádí výměnu a rekonstrukci potrubí ve starších částech města i s předpokladem rekonstrukce stávajících úpraven vod. Místní části města jsou na tom v obdobném stavu jako město samotné. V ostatních obcích ORP Humpolec je zásobování vodou většinou tvořeno studnami, jak kopanými, tak sběrnými a vodojemy.

Kanalizační síť a Čističky odpadních vod (ČOV) provozuje ve sledovaném území společnost Vodak Humpolec. V samotném městě je kanalizace zbudována jako jednotná s odlehčením přivalových dešťů. Stav kanalizace je v celém území ORP Humpolec hodnocena uspokojivě, přičemž některé kanalizační sítě kapacitně nevyhovují současnému stavu a u menších obcí jsou ČOV. V této problematice je prováděna postupná rekonstrukce, za podpory prostředků ze strukturálních fondů EU.

Rozvodné sítě – zásobování elektrickou energií a plynofikace jsou ve městě Humpolec zrealizovány v plném rozsahu distribučních sítí. V některých místních částech je připravena projektová fáze plynofikace, ovšem ve většině ostatních obcí plynofikace chybí. Tato skutečnost je zapříčiněna ekonomickou situací a zásobování teplem je zde prováděno z kotelen na tuhá paliva, elektrickou energií nebo prostřednictvím alternativních zdrojů, jako jsou solární panely, tepelná čerpadla nebo biomasa (Veselý a kol., 2006).

---

⁵ HU-PE-PA: název vodovodu, který je složen z počátečních písmen měst – Humpolec, Pelhřimov, Pacov.

5.5 Charakteristika vodních děl v území

Vodní nádrž neboli vodní dílo má v Čechách bohatou historii sahající až k počátkům 19. století. Dnes vodní nádrže plní následující funkce – zásobování pitnou vodou, ochranu před povodněmi, zlepšování odtokových poměrů, využití energetického potenciálu, odběr akumulací vody pro průmyslové a zemědělské účely nebo pro účely rekreační (Povodí Vltavy, 2013). Dle vodního zákona č. 254/2001 Sb. v §55 jsou vodní díla definována jako stavby, které slouží ke vzdouvání a zadržování vod, umělému usměrňování odtokového režimu povrchových vod, k ochraně a užívání vod, k nakládání s vodami, ochraně před škodlivými účinky vod, k úpravě vodních poměrů nebo k jiným účelům sledovaným tímto zákonem.

Obrázek č. 9: Vodní díla v zájmovém území

Zdroj: Povodí Vltavy, 2014.

5.5.1 Vodní dílo Sedlice

Sedlické vodní dílo se nachází cca 10 km jihovýchodně od města Humpolec poblíž obce Sedlice na vodním toku řeky Želivky. Již před první světovou válkou se uvažovalo o vybudování Sedlické vodní nádrže, která by sloužila jako ochrana před vysokými přívaly vody. Toto vodohospodářské opatření se později jevilo jako nedůležité, tak jako využití nádrže pro účely výroby elektrické energie (Pleva, 2003).

Vodní bylo budováno v letech 1921 – 1927 za účelem akumulace vody k výrobě elektrické energie ve vodní elektrárně Sedlice nákladem zemského správního výboru. Autorem projektu byl Ing. Josef Řeřicha a Ing. František Fissmann. Sedlická vodní nádrž má za účel mimo jiné i zachycovat části splavenin přinášených vodním tokem do vodárenské nádrže Želivka – Švihov. Vodní dílo Sedlice se v odborné literatuře dělí na tři nejdůležitější objekty: I. hráz, II. tlačivá štola a vodní elektrárna Sedlice a III. vyrovnávací nádrž Vřesník.

Z přehradní nádrže je odebírána voda pro účely výroby elektrické energie pro malou vodní elektrárnu Sedlice. Její vtokový objekt je umístěn ve zdrži 450 m nad hrází při levém břehu přehrady a je zaústěn do úzké štoly dlouhé 856 m, která zkracuje meandry toku řeky Želivky a získává tak přímý a užitečný spád 36 m k elektrárně. Elektrárna je označována jako špičková, elektřinu vyrábí třemi Francisovými turbínami s horizontálním provedením, a to až 6,5 mil. kW za rok.

Hráz vodního díla je gravitační, zděná z lomového kamene a je obložena žulovými kvádry. Délka koruny je 118 m a půdorys má zakřivený do oblouku. Maximální výška hráže nade dnem údolí je 22,7 m. Celkový objem nádrže činí 2,32 mil. m³ s plochou hladiny 38 ha (Povodí Vltavy, 2013), (obrázek č. 8 a č. 9).

Obrázek č. 10 Vodní dílo Sedlice I.

Zdroj: Archiv autorky, 2013.

Prioritně je vodní nádrž využívána tedy k funkci představné nádrže pro vodní dílo Švihov a pro výrobu elektrické energie. Plní zde ale i funkci rekreační, sportovní – vodní sporty, rybolov, který zde plní hlavní účel z těchto zájmů. Okolí vodní nádrže je využíváno k rekreaci, pěší či cykloturistice. Kvalita vody se liší dle

vodnosti sezóny, kdy ve vodných letech bývá kvalita vody lepší. V roce 2013 se průhlednost vody pohybovala od 1 m až k 3 m, z monitorování v letních měsících. Problémem byl ale výskyt sinic, a tak nebylo doporučeno koupání zejména citlivým jedincům. V roce 2012 zde byl dokonce zákaz koupání, protože zde Krajská hygienická stanice naměřila masový výskyt sinic. Nyní je přehradní nádrž připravována k odbahnění a k celkové rekonstrukci vodního díla (Krajská hygienická stanice kraje Vysočina, 2014).

Obrázek č. 11 Vodní dílo Sedlice II.

Zdroj: Archiv autorky, 2013.

Obrázek č. 12: Vodní elektrárna Sedlice

Zdroj: Archiv autorky, 2013.

5.5.2 Vodní dílo Vřesník

Vodní dílo Vřesník je poslední stavbou projektu celkového vodního díla, které se nachází v údolí řeky Želivky pod strmou stěnou „Paní Skály“. Zásadní účel této stavby byl k částečnému vyrovnání nepravidelných průtoků pod špičkovou vodní elektrárnou. Celá hráz vodního díla (obrázek č. 11 a č. 12) byla postavena z žuly jako Sedlická vodní nádrž, a to firmou Ing. Hlava – Dr. Kratochvíl za dozoru vodního oddělení zemského správního výboru (Pleva, 2003).

Obrázek č. 13: Vodní dílo Vřesník I.

Zdroj: Archiv autorky, 2013.

Obrázek č. 14: Vodní dílo Vřesník II.

Zdroj: Archiv autorky, 2013.

První práce na vodním díle začaly v květnu 1928 a již následující rok v létě byla stavba předána k užívání. Délka hráze činí 78,7 m, v půdorysu je zakřivená do oblouku a její výška je nade dnem údolí 9,5 m. Plocha hladiny nádrže je 17 ha a její celkový objem činí 0,37 mil. m³ (Povodí Vltavy, 2013).

Přehradní nádrž je využívána především k rybolovu, její okolí k rekreaci, pěší turistice či cykloturistice, houbaření nebo k horolezectví. Místo přímo pod vodním dílem je v jarních měsících hojně využíváno vodáky, kdy je možný sjezd na raftech. Každoročně se na tomto místě koná Zamykání/odemykání řeky Želivky. Kvalita vody je zde ke koupání lepší než ve vodní nádrži Sedlice, která zachycuje vodní květ i větší množství plavenin. Průhlednost vody při monitorování v letních měsících zde v roce 2013 byla 1,5 m (Krajská hygienická stanice kraje Vysočina, 2014).

5.5.3 Vodní dílo Trnávka

Nad obcí Želiv se na řece Trnavě necelé 2km nad soutokem řek Trnavy a Želivky nachází poslední zkoumané vodní dílo. Toto dílo nese název Trnávka a bylo postaveno v rozmezí let 1977 – 1981. Vodní nádrž je součástí vodohospodářského komplexu, jehož hlavní účel je zachycení splavenin přinášených vodními toky do vodárenské nádrže Želivka-Švihov (Pleva, 2003).

Hráz vodního díla je přímá, zemní, s návodním těsněním z folie NETEX, chráněné deseticentimetrovou vrstvou stříkaného betonu. Délka v koruně hráze je 200 m a její výška nad dnem údolí je 19 m. Hráz je neprůjezdná a bez možnosti vstupu veřejnosti. Vodní nádrž jako taková má 6,7 mil. m³ celkový objem vody, přičemž plocha její hladiny činí 98 ha (obrázek č. 13).

V roce 1997 byla pod vodním dílem vybudována malá vodní elektrárna, jež byla umístěna ve spojovací chodbě sdruženého objektu. Na levé straně hráze je situována slalomová dráha s umělými překážkami, které jsou tvořené betonovými a dřevěnými prahy a výhony. Tato slalomová dráha se řadí k nejobtížnějším ve střední Evropě. Její délka je přes 500 m s celkovým převýšením 9 m a je hrazená klapkovým uzávěrem (Povodí Vltavy, 2013).

Obrázek č. 15: Vodní dílo Trnávka

Zdroj: Archiv autorky, 2013.

Vodní nádrž je hojně jako přírodní koupaliště u obcí Želiv, Brtná a Červená Řečice, kde jsou upravené pláže a rekreační střediska. Kvalita vody je zde na nejlepší úrovni v rámci zkoumaných vodních nádrží, a proto je nejvíce vhodná ke koupání. Průhlednost vody byla v roce 2013 naměřena 3m. Jsou zde tedy výborné podmínky pro rekreaci, vodní sporty, ale i pro rybaření (Krajská hygienická stanice kraje Vysočina, 2014).

Obrázek č. 16: Vodní nádrž Trnávka s rekreačním střediskem

Zdroj: Archiv autorky, 2011.

5.6 Charakteristika obcí v blízkosti vodních nádrží

Obce, ležící nedaleko vodních nádrží, jsou díky své poloze v lesnaté a malebné kopcovité krajině předurčené k rekreaci a pěší turistice. Nacházejí se zde rekreační objekty, které lemují vodní toky i samotné nádrže společně s penziony, turistickými ubytovnami, veřejnými plážemi i s klidnými místy pro rybaření.

Obce Sedlice a Želiv spojuje silnice III. třídy, která je využívána k cyklistice a částečně i k pěší turistice (obrázek č. 15). Město Humpolec s obcí Sedlice spojuje taktéž silnice III. třídy. Z obce Želiv do Humpolce je vedena silnice druhé třídy, jež zabezpečuje dopravu ještě s městem Pacov. Z obou obcí je samozřejmě dostupné i město Pelhřimov, které je důležitým centrem z pozice bývalého okresního města celého Humpolecka.

Obrázek č. 17: Výřez turistické mapy obcí Sedlice a Želiv

Zdroj: Mapy.cz, 2013, (upraveno autorkou).

5.6.1 Obec Sedlice

Tato obec leží 8 km jihozápadně od města Humpolec. Pod jejím širokým hřbetem se rozprostírá již výše popsaná vodní nádrž Sedlice, která byla dokončena

v roce 1927. Obec leží v nadmořské výšce 486 metrů a první písemná zmínka je z roku 1226. V regionální literatuře se uvádí, že její název je odvozen od osedlého obydleného místa. Široký hřbet, na kterém se obec nachází, obtéká ze tří stran řeka Želivka (obrázek č.

K 31. 12. 2012 bylo v katastrálním území obce Sedlice vedeno 142 obyvatel. Rozloha celého území obce činí 552 ha, z čehož tvoří 217 ha lesy, 235 ha orná půda a 22 ha je zde v zastoupení vodní plocha. V území obci je hlášeno 212 objektů individuální rekreace, 198 chat a 14 rekreačních chalup. Výskyt ubytovacích zařízení je zde kategorizován jako ubytování v soukromí, kdy jde pouze o chaty a chalupy k pronájmu v počtu 7 objektů s 59 lůžky.

V základní technické vybavenosti obce je vybudován veřejný vodovod, kanalizace a čistička odpadních vod. Není zde ale zavedena plynofikace. V zázemí obce je obecní úřad s veřejnou pobočkou knihovny. Ve stejné budově je i kulturní zařízení s restaurací, kde se pořádají tradiční akce, jako jsou například Chatařský bál nebo Dětský karneval. V obci se každoročně konají mimo jiné i akce jako je masopustní průvod nebo stavění slaměného betlému v předvánočním čase. Pro sportovní vyžití zde nechybí hřiště a koupaliště. V rámci dopravní obslužnosti je v obci autobusová zastávka linky místního významu. Sedlice je zapojena v působnosti místní akční skupiny pro rozvoj Humpolecka a je členem Svazku obcí mikroregionu Zálesí (Obec Sedlice, 2012, Regionální informační systém, 2014).

Tabulka č. 2: Ubytovací zařízení v katastrálním území obce Sedlice

	Název ubytovacího zařízení	Počet lůžek	Typ ubytovacího zařízení
1.	Ubytování Pavlíková	4	ubytování v soukromí
2.	Ubytování Lukáš Krunka	4	ubytování v soukromí
3.	Ubytování Pavel Stýblo	4	ubytování v soukromí
4.	Chata pod vyhlídkou	7	ubytování v soukromí
5.	Chata VODAK	29	ubytování v soukromí
6.	Chata Vysočina	5	ubytování v soukromí
7.	Chata Sedlice	6	ubytování v soukromí

Zdroj: vlastní šetření, rok 2014.

Obrázek č. 18: Letecký snímek Sedlické vodní nádrže s obcí Sedlice

Zdroj: Hotel na Kocandě, 2014.

5.6.2 Obec Želiv

Obec Želiv se nachází cca 10 km jihozápadně od obce Humpolec směrem k městu Tábor na soutoku řek Želivky a Trnavy. Katastrální výměra obce je 2 605 ha, z čehož je 1 232 ha orné půdy, zalesněno je zde 681 ha a vodní plochy se rozkládají na rozloze 149 ha. K 31. 12. 2012 bylo v obci přihlášeno k trvalému pobytu 1 110 obyvatel, kteří obývají i tyto místní části obce: Bolechov, Brtná, Lhotice, Lískovice, Miletín, Vitice a Vřesník.

Želiv má velmi dobrou technickou i občanskou vybavenost. Díky dostatečnému počtu obyvatel obec disponuje základní i mateřskou školou, kde nechybí hřiště (tenis, fotbal, basketbal, volejbal) a tělocvična. Jsou zde tři kulturní zařízení, pošta i detašované pracoviště policie. Díky své poloze v rámci dopravy je zastávka autobusové linky jak místního významu, tak linky dálkové, kterou je možno se dopravit do (z) Prahy nebo Tábora.

V oblasti ubytovacích zařízení je katastrální území obce dostatečně zastoupeno. K dispozici jsou zde hotely, penzion, turistické ubytovny, kemp, chatové osady

v rámci rekreačních areálů i ubytování v soukromí. Tento fakt podněcuje těsný výskyt vodní nádrže Trnávka (obrázek č. 17), jež je největším lákadlem k letní rekreaci u vody na řadě menších či větších pláží, s možností zapůjčení lodiček a šlapadel nebo využití doprovodné infrastruktury rekreačních areálů, které mají po celé délce břehu značné zastoupení. V zázemí vodní nádrže jsou i dobré podmínky pro rybaření, pěší turistiku i cykloturistiku. Jak již bylo zmíněno, tato oblast disponuje velkým počtem ubytovacích i stravovacích zařízení s celkovou kapacitou 1125 lůžek, a to v 18 ubytovacích zařízeních, a to nejen v okolí vodní nádrže, ale i v samotné obci a v jejích místních částech. Tato disponovanost je vysvětlována bohatou kulturně- historickou atraktivitou obce Želiv a jejími dalšími volnočasovými a přírodními atraktivitami. V počtu OIR je zde zastoupeno 120 chat a chalup (Obec Želiv, 2014, Regionální informační systém, 2014).

Tabulka č. 3: Ubytovací zařízení v katastrálním území obce Želiv

	Název ubytovacího zařízení	Počet lůžek	Typ ubytovacího zařízení
1.	Hotel Na Kocandě	63	hotel*
2.	Opatství Želiv	132	hotel**
3.	Rekreační středisko Trnávka	45	hotel
		24	okály
		31	chatky
4.	Rekr. zařízení na Trnávce	31	chatová osada
5.	Penzion Trnávka	35	penzion
6.	TJ SOKOL - Žižkov	70	turistická ubytovna
		20	kemp
7.	Veř. Tur. Tábořiště Č.A.	36	chatová osada
		90	kemp
8.	U Mušketýra	108	chatová osada
9.	Rekreační areál IPS Želiv	102	turistická ubytovna
10.	Penzion Zátíší u Trnávky	5	ubytování v soukromí
11.	Škola v přírodě Vřesník	28	turistická ubytovna
12.	Rekreační středisko Želivka	62	chatová osada
		136	turistická ubytovna
13.	Stáje Capriola	6	ubytování v soukromí
14.	Chalupa U Nováků	9	ubytování v soukromí
15.	Ubyt. Alois Krupka - Vitice	5	ubytování v soukromí
16.	Chata Želiv	7	ubytování v soukromí
17.	Petračka	36	turistická ubytovna
		32	chatky
18.	Ubytování Vitice 21	12	ubytování v soukromí

Zdroj: vlastní šetření, rok 2014.

Obrázek č. 19: Letecký snímek vodní nádrže Trnávka

Zdroj: Hotel na Kocandě, 2014.

Obrázek č. 20: Letecký pohled na Premonstrátský klášter v obci Želiv

Zdroj: Hotel na Kocandě, 2014.

6. ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU CESTOVNÍHO RUCHU

Mezi hlavní formy CR v zájmovém území patří poznávací, kulturní, rekreační a sportovně-turistický cestovní ruch. Celý region nabízí množství pamětihodností, přírodních i architektonických zajímavostí. Nechybí zde sportovní, kulturní, ani společenské vyžití. Městské kulturní a informační středisko v Humpolci (dále jen MěKIS) nabízí tipy na pěší turistiku jak po širokém okolí, tak i v rámci samotného města. MěKIS jako příspěvková organizace města Humpolec je v celém regionu základním stavebním kamenem v oblasti propagace a v zajišťování informačního servisu pro návštěvníky i místní obyvatele. Tato organizace je pořadatelem tradičních akcí a v současné době zajišťuje chod těchto středisek – Turistické informační centrum, Muzeum Dr. Aleše Hrdličky, Městská knihovna, Kino a divadelní scéna. Pod svou záštitou má i chod zájmových souborů – Divadelní soubor Jindřicha Honzla, Pěvecký soubor Čech a Lech a Loutkové divadlo.

6.1 Nabídka atraktivit cestovního ruchu a turismu

Jednotlivé nabídky atraktivit cestovního ruchu a turismu jsou v následující podkapitole členěny do několika skupin. V textu jsou barevně odlišeny atraktivity v blízkosti vodních nádrží. Jsou zde uvedeny nejvýznamnější kulturní a historické památky, společně s přírodními a ostatními atraktivitami typickými pro tento region.

6.1.1 Kulturní a historické atraktivity

Celé území Humpolecka je bohaté na řadu zapomenutých historicko-kulturních památek spíše lokálního charakteru. Samotné město Humpolec bylo dle Josefské mapy z roku 1769 tvořené zástavbou domů podél dvou náměstí a díky jejich spojnici zde v minulosti pospolu žili katolíci, evangelíci i židé, kdy každá komunita obývala jinou část města. Rozmístění památek odpovídá tedy původnímu rozmístění obyvatelstva dle náboženského vyznání.

Dominantou města, jež v centru zaujímá polohu mezi Horním a Dolním náměstím, je nejstarší stavební památka – **kostel Sv. Mikuláše** z roku 1233, na jehož

barokní úpravě se podílel Giovanni Santini (obrázek č. 19). V letních měsících je turistům i místním občanům zpřístupněna vyhlídková věž kostela s prodejem drobných upomínkových předmětů. Při výstupu 115 schodů do výšky přibližně 30 metrů se v mezipatrech vyskytují panely věnující se historii kostela i města. Cesta k vyhlídce vede i kolem tří zvonů, z nichž nejstarší nese jméno Jiří a pochází z roku 1601. V měsíci červnu a září je věž otevřena pouze o víkendech a v červenci a srpnu je zpřístupněna denně.

Obrázek č. 21: Věž kostela sv. Mikuláše v Humpolci

Zdroj: Archiv autorky, 2013.

Na Horním náměstí se nachází historicky významná stavba, a to budova **Muzea Dr. Aleše Hrdličky**, která v minulosti sloužila jako škola a později jako knihovna a čítárna. Dnes v muzeu můžeme navštívit pět stálých expozic – Antropologická, Hrdličkova, Národopisná, Expozice Gustava Mahlera, Expozice loutek, také stálá mineralogická sbírka a dva výstavní sály.

Židovské město, s názvem Zichpil, které vzniklo v 17. století, se nalézá mezi Horním náměstím a hřbitovem. Na této lokalitě byl roku 1785 vystavěn unikátně zachovalý toleranční kostelík, který je prohlášen za nemovitou kulturní památku. V této lokalitě je i Nápravníkovo stavení, poloroubený přízemní domek se zděnou

částí kolem černé kuchyně. Toto stavení bylo po několika letech chátrání zrekonstruováno a v roce 2012 otevřeno pro veřejnost, jako **Skanzen Zichpil**.

V patře nad Infocentrem v budově kina je recesistické muzeum věnované nejslavnějšímu humpoleckému přistěhovalci Hliníkovi – **Hliníkárium**. Vzniklo díky pozitivním ohlasům široké veřejnosti v rámci odhalení pamětní desky přistěhovalce. Ta byla odhalena roku 2002, muzeum vzniklo později.

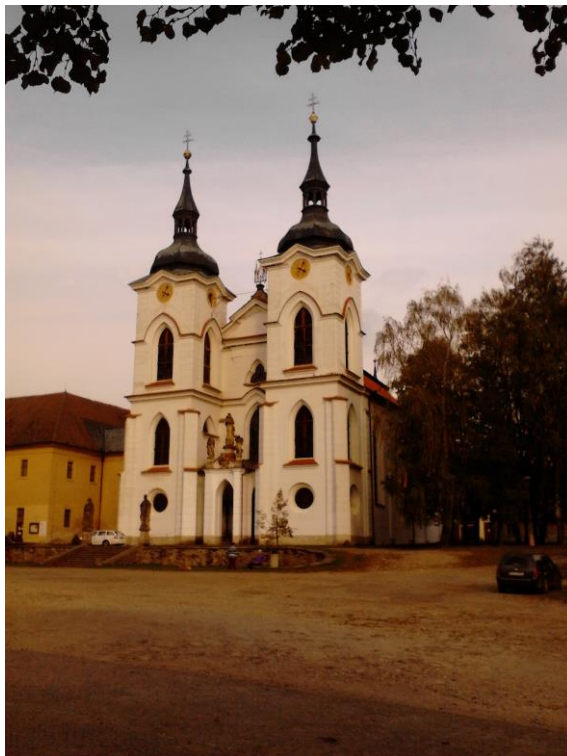
Po stopách historie, tak se jmenuje městská naučná stezka, která byla zbudována napříč městem se zastávkami u historických či kulturních pamětihodností města Humpolec. Stezka je dlouhá cca 4 km s výchozím bodem na Horním náměstí, kde se nachází první infopanel. Panelů je celkem 10 a každý je umístěn v těsné blízkosti významného místa, kde ve třech jazycích přibližuje historii a popis a účel budovy v minulosti a nyní.

V blízkém i širokém okolí města se nacházejí další kulturní a historické atraktivity. Nad městem nedaleko místní části Rozkoš se nalézá rozsáhlá zřícenina gotického **hradu Orlíku** ze 14. století, který zdobí panorama a je součástí městského lesoparku. Od roku 1992 zde probíhaly rozsáhlé rekonstrukční práce a stavební úpravy, aby mohl být hrad o pět let později zpřístupněn veřejnosti. Hrad je otevřen od května do října společně s konáním kulturních akcí. Ve zmíněném lesoparku se nachází starý **židovský hřbitov** z 18. století, kde jsou pochováni příbuzní Gustava Mahlera.

V obci Želiv, která je v blízkosti vodních nádrží, se nachází **Premonstrátský klášter** (obrázek č. 20). Klášter i celý jeho areál je bezesporu největší dominantou obce a dá se říci, že je tato památka skvostem celého Humpolecka. V roce 2010 byl vyhlášen národní kulturní památkou, a to díky svému architektonickému dědictví. V areálu kláštera se mimo jiných památných staveb nachází **Kostel Narození Panny Marie**, jež je postaven v románském slohu a pochází z 12. století. Po požáru byl přestavěn na trojlodní baziliku se dvěma věžemi v průčelí a se třemi chóry.

Každá obec na Humpolecku má menší či větší historicko-kulturní atraktivitu. Historicky i architektonicky významných staveb a souborů je zde mnoho. Celé území je protkáno kostely, kaplemi, kapličkami, pamětními kameny či božími muky (Turistické informační centrum Humpolec, 2014).

Obrázek č. 22: Premonstrátský klášter v Želivě

Zdroj: Archiv autorky, 2012.

Další kulturní a historické atraktivitty:

- **Budova fary** v Humpolci – barokní budova z roku 1732.
- **Budova radnice** v Humpolci – secesní budova postavena v letech 1912 – 1914. Je dílem architekta Františka Fialy (Ferenc Futurista).
- **Budova spořitelny** v Humpolci – stará soudní budova, z níž v roce 1848 po prvních svobodných volbách promluvil K. H. Borovský jako právě zvolený humpolecký poslanec.
- **Humpolecký pivovar** – roku 1597 zde existovaly tři malé pivovary, zcela nový pivovar byl postaven roku 1756 a na konci 19. století byla provedena největší modernizace, kdy byla vyhloubena 26 m hluboká studna ve skále. V té době byl také zřízen gravitační vodovod s kvalitní vodou. V roce 1991 byl koupen v dražbě jako první soukromý rodinný pivovar.
- **Hřbitovní kostel sv. Jana Nepomuckého** v Humpolci – jednolodní kostel postaven v pseudogotickém slohu.

- **Chrám svatého Jana Nepomuckého** v Senožatech – byl postaven v barokně-klasicistním stylu a je památkově chráněný.
- **Konvent** v Želivě – raně barokní jednopatrový konvent ze 17. století.
- **Klášterní pivovar** v Želivě – první zmínky o vaření zdejšího piva jsou již ze 14. století.
- **Kostel sv. Jana Křtitele** v Kalištích – kostel z roku 1812.
- **Kostel sv. Jana Křtitele** v Mladých Bříštích – kostel z 18. století.
- **Kostel sv. Jiří** v Řečici – kostel zdobený gotickými nástěnnými malbami z 18. století.
- **Kostel sv. Petra a Pavla** v Želivě – postaven roku 1139 v románském slohu.
- **Rodný dům Gustava Mahlera** v Kalištích – po rekonstrukci slouží jako hostinec a penzion.
- **Spolkový dům** v Humpolci – byl postaven za účelem tělocvičny humpoleckého Sokola. Po roce 1907 budova začala sloužit pro společenský a kulturní rozvoj města.
- **Toleranční kostelík** v Humpolci – jeho základní deska byla položena dne 18. 5. 1785. Uvádí se, že to je jeden z prvních tolerančních kostelíků v Čechách. Kostelík je po rekonstrukci a je zpřístupněn veřejnosti.
- **Trčkův hrad** v Želivě – pozdně gotický dvoupatrový hrad s renesanční úpravou v západní části želivského kláštera z 15. století.
- **Tvrz** v Proseči – tvrz, jež pochází ze 14. století.
- **Včelařský skanzen** v Humpolci – stálá výstava včelařství v zahradě Včelařského domu na Dolním náměstí čp. 254 (Turistické informační centrum Humpolec, 2014).

6.1.2 Přírodní atraktivity

Celá oblast řešeného území je poměrně bohatá na přírodní atraktivity, místa krajinného rázu i na významné vyhlídkové body. V území se nacházejí nadregionální, regionální i lokální prvky územního systému ekologické stability (ÚSES). V zimní sezóně lze využít tras na běžecké lyžování a v letních měsících velkou sítí turistických, cykloturistických i hipoturistických tras. Pro turistické trasy je výchozím bodem v ORP humpolecké Horní náměstí. Samotnou pěší turistiku

obohacuje **Naučná stezka Březina** měřící cca 10 km nedaleko města Humpolec a **Stezka poznání**, která je zde jednou ze tří součástí projektu místních akčních skupin – Havlíčkobrodsko, Humpolecko a Chotěbořsko. Dohromady má tato stezka 130 km a tím je v současnosti nejdelší naučnou stezkou v EU. Humpolecká stezka měří cca 40 km. Její součástí jsou směrové tabule s odpočívadly, které vedou například ke **Štůlám pod Orlíkem**, kde se v minulosti těžilo zlato, nebo k 800let staré **Jiřické lípě**, pod níž kázal i sám Jan Želivský. Stezku poznání vytvořili tyto tři akční skupiny – Královské stezky o.p.s., Podhůří Železných hor o.p.s. a Společnost pro rozvoj Humpolecka, o. s., kdy cílem jejich projektu bylo propojit území všech akčních skupin vytvořením naučné stezky. K neodmyslitelným přírodním atraktivitám regionu patří **řeky, potoky a rybníky**, jež se v území nacházejí a některé z nich jsou i součástí soustavy Natura 2000. Vodní nádrže se v území vyznačují svými vodními díly jako lokality příhodné k odpočinku, rekreaci nebo rybolovu. Ve zkoumaném území jsou **vodní nádrže** oblastí, kde se vyskytují chaty, chatové osady a ubytovací zařízení zaměřené na sport a rekreaci v přírodě (Turistické informační centrum Humpolec, 2014).

Další přírodní atraktivity:

- **Kamenná Trouba** – přírodní rezervace u obce Kejžlice o výměře 62,97 ha.
- **Lesopark pod Orlíkem** – v těsné blízkosti města Humpolec.
- **Orlovské lesy** – hluboké lesy, které jsou kolébkou skautingu na Humpolecku.
- **Paní Skála** – 20 metrů vysoká skála u vodního díla Vřesník, horolezectví.
- **Plíhalovský rybářský revír** – obec Čejov, 2 ha.
- **Skála na Valše** – 2km od Paní skály, proti proudu řeky Želivky, horolezectví.
- **U tří jezírek** – lokalita s jezírky u obce Rozkoš.
- **Žižkův dub** – památný strom starý přibližně 500 let u obce Želiv (Turistické informační centrum Humpolec, 2014).

6.1.3 Významné osobnosti

- **Aleš Hrdlička** – antropolog, který vědecky vyvrátil názor, dle něhož by se lidstvo dělilo na vyvolené a podřadnější, na předurčené vládce a otroky, a to

podle barvy pleti a podle původu. Jeho heslem bylo: „Veškeré lidstvo jednoho původu jest.“

- **Gustav Mahler** – hudební skladatel, který se narodil v Kalištích u Humpolce. Jako dirigent působil ve Vídni a proslavil tamní operu i Metropolitní operu v New Yorku.
- **Jan Zábrana** – spisovatel a básník, který vystudoval humpolecké gymnázium. Byl překladatelem a je chápán jako jeden z nejvýznamnějších a nejhodnotnějších překladatelů po II. světové válce.
- **Jan Želivský** – jeden z vůdců husitské revoluce, který se narodil v Humpolci. Spolu s Janem Žižkou byl účastníkem defenestrace. Usiloval o jednotný postup všech husitů.
- **Jindřich Honzl** – byl významným režisérem, teoretikem, publicistou a pedagogem, který patřil k levicově orientovaným umělcům. Přes ochotnické divadlo se dostal až k profesionálnímu divadlu. Společně s J. Frejkou založil v únoru 1926 Osvobozené divadlo.
- **František Hamza** – pochází z Kletečné u Humpolce. Proslavilo ho jeho literární a divadelní nadání. Patřil k zakladatelům Masarykovy ligy proti tuberkulóze a byl jmenován i přednostou ministerstva zdravotnictví. Zakládal plicní ústavy po celých Čechách a na Slovensku.
- **Josef Dygrýn** – byl vychován v Hněvkovicích u Humpolce. V době silícího německého - nacistického nebezpečí odešel dobrovolně na vojnu, kde absolvoval letecké učiliště. Byl účastníkem známé bitvy o Anglii, získal britské válečné vyznamenání a medaili za chrabrost.
- **Stanislav Doležal** – je považován za posledního skutečného umělce - bohéma. Původně byl figuralista a později krajinář – maloval na různých místech naší vlasti (Turistické informační centrum Humpolec, 2014).

6.1.4 Ostatní atraktivity

Do této podkapitoly je zařazen **kulturní a společenský život**, jež Humpolecko nabízí. MěKIS Humpolec každoročně pořádá tradiční akce, jak kulturního charakteru, tak **sportovního či volnočasového**. Propaguje veškeré kulturní dění v celém regionu, i ty, jež nepořádá. Jedná se například o plesy v Humpolci, Kejžlicí,

Čejově, Želivě či v jiné obci, kde se nachází kulturní sál. Následující výčet ostatních aktivit neobsahuje veškeré dění, pouze každoročně opakující se akce.

- **Autokrosová a motokrosová závody** – pod Vilémovským lomem se tradičně pořádá každoroční mezinárodní mistrovství a jiné závody.
- **Bernardfest** – tradiční dvoudenní hudební festival pořádaný pivovarem Bernard v letních měsících.
- **Filmový festival Film a dějiny** – přehlídka filmových adaptací českých i světových starých a současných filmů, které jsou věnované vždy určitému tématu. Projekce probíhají v areálu hradu Orlík nad Humpolcem.
- **Festival Musica figurata** – hudební festival v želivském klášteře a okolí.
- **Folkový festival FOLKALIŠTĚ** – dvoudenní folkový festival v objektu Na Bělci u obce Kaliště, kde vystupují místní a republikoví folkoví umělci.
- **Honzlův Humpolec** – festival divadelních amatérských souborů z kraje Vysočina.
- **Letní kino pana Čáslavského** v Želivě – týdenní promítání v areálu hotelu Na Kocandě.
- **Léto v zahradě** – letní multižánrový hudební festival.
- **Majáles** – jarní hudební festival, dříve se středoškolským kláním o krále a královnu Majálesu.
- **Novoroční koncerty agrární komory** v Želivě.
- **Setkání auto moto veteránů vozidel Škoda** v Želivě – každoroční setkání v areálu hotelu Na Kocandě.
- **S kolem kolem Humpolce** – cyklistický závod s utajenou trasou pro celou rodinu nebo i jednotlivce.
- **Středověké slavnosti na hradě Orlík** – tradiční středověké slavnosti s divadlem, pečením chleba a se zajímavými přednáškami na hradě Orlík.
- **Zamykání/ odemykání řeky Želivky** – v místě u vodní nádrže Vřesník.
- **Závody vodního slalomu kajaků a raftů** – závody na uměle vybudovaném kanále pod vodním dílem Trnávka.
- **Zlatá podkova** – jezddecké závody koní a koňských spřežení v Humpolci (Turistické informační centrum Humpolec, 2014).

Výše uvedené akce mají na Humpolecku každoroční tradici a díky nim do zázemí města a jeho okolí přilákají návštěvníky a turisty z celé republiky i z okolních Evropských států. Ve výčtu jsou i kulturní, sportovní a volnočasové aktivity, kterých využívají spíše místní obyvatelé. O zmíněné sportovní aktivity v regionu není nouze a lze zde využít mnoho sportovních činností. Přímo ve městě Humpolec se nachází fotbalový stadion, koupaliště Žabák s lanovým parkem Pavouk. V blízkosti koupaliště i zimní stadion a skate park. Z bývalé zahrady humpolecké nemocnice je vybudováno dětské dopravní hřiště s parkem a po celém městě je několik parků a hřišť, jež slouží především pro maminky s dětmi a ke sportu a odpočinku. Ostatní obce jsou v tomto směru až na malé výjimky dobře vybaveny. Za zmínku stojí nově zbudovaný lanový park v údolí řeky Želivky poblíž obce Sedlice, v těsném zázemí rekreačního střediska Želivka.

V další řadě se v regionu drží tradice sportovních činností a spolků. Jedná se o fotbalové kluby, jezdecké kluby, skauting apod. Volnočasové, sportovní a společenské aktivity jsou tedy zastoupeny dostatečně.

Turisticky značené trasy

- **Modrá** – tato trasa je nejdelší a v samotném území je brána jako základní. Prochází celým Humpoleckem. Z vrchu Křemešník pokračuje přes Branišov a Sedliště mezi rybníky Horní Kladiny, Dolní Kladiny k rekreačnímu zařízení Zálesí do Mladých Bříšť. Dále trasa vede: Mladé Bříště – Komorovice – Lipovky – vrch Krásná Vyhlídka – Humpolec – hrad Orlík – Orlovské lesy – Lipnice nad Sázavou.
- **Zelená** – Mladé Bříště – Kletečná – Sedlická vodní nádrž – hydroelektrárna u Sedlice – Valcha – Hradiště – Hněvkovice – Humpolec. Dále trasa pokračuje k Mikulášovu a ve směru na Jihlavu.
- **Zelená II** – trasa vyznačena od dubna 2011. Želiv – Vřesník – Lískovice – Lhotice – Speřice – Holušice – Kaliště – Proseč – Pusté Lhotsko – Řečice – Kejžlice – Nový Dvůr.
- **Červená I** – tato trasa je značná od obce Kojčice k Sedlické vodní nádrži – Sedlice – Želiv – Červená Řečice.

- **Červená II** – Humpolec – Hadina – Světlický Dvůr – Proseč – přírodní rezervace Rybník Pařez – Melechov.
- **Žlutá** – tato trasa odbočuje z modré značky pod hradem Orlík – Rozkoš – Vilémov – Plačkov – Perlový potok – Na Dálnici – Vystrkov – Smrdov – Kletečná. V těchto místech se napojuje na zelené turistické značení (Brzoň, R. a kol., 2012).

Cyklotrasy

- **Cyklotrasa č. 161** – Bystrá – Humpolec – Hněvkovice – Smrdov – Sedlice – Želiv – Křelovice – Senožaty, následně cyklotrasa pokračuje ve správním obvodu města Pelhřimov a dále.
- **Cyklotrasa č. 1211** – Senožaty – Miletín – Speřice – Kaliště – Proseč – Bystrá – Lipnice nad Sázavou.
- **Cyklotrasa č. 1214** – Řečice (místní část Bystrá) – Čejov (místní část Hadina)
- **Cyklotrasa č. 1223** – Pelhřimov – Radětín – Krasíkovice – Kojčice – Vadčice – Milotice – Kletečná – Smrdov.
- **Cyklotrasa č. 4155** – Lipnice nad Sázavou – Dolní Dvůr – Orlovské lesy – Čejov – Hadina – Humpolec.
- **Cyklotrasa č. 5211** – Humpolec – Bystrá – Staré Bříště – Mladé Bříště – Hojkovy – rekreační zařízení Zálesí – Velký rybník – Kletečná – Smrdov (Brzoň, R. a kol., 2012).

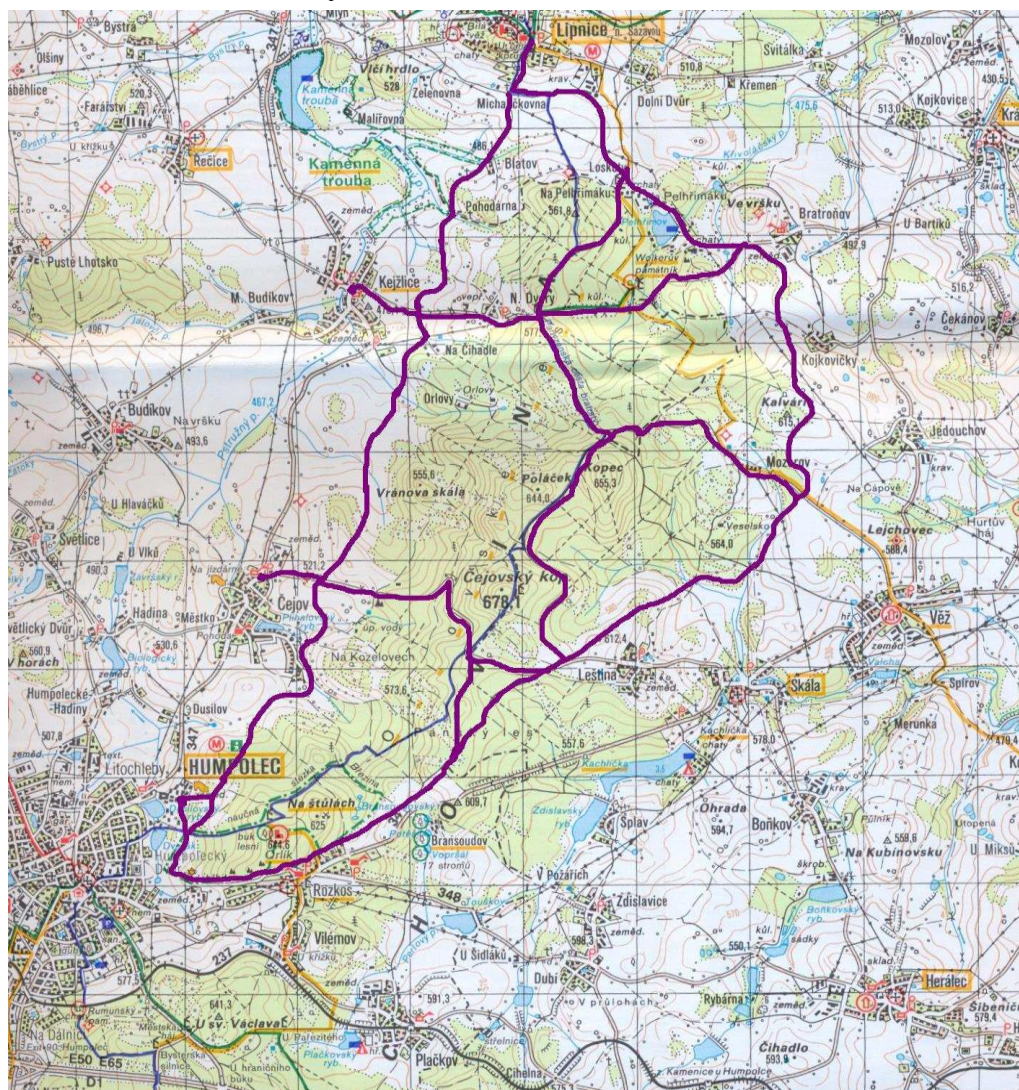
Běžecké lyžařské trasy

- **Trasa A** – měří až 40 km, cesty lesem bývají často prohrnuté nebo posypané a nachází se v nich menší vrstva sněhu. Trasa vede přes Humpolec – areál školního statku – Čejov – Kežlice – Lipnice nad Sázavou – Loskoty – Bratroňov – Kojkovičky – Jedouchov – Leština – Panský les – Rozkoš – Humpolec (obrázek č. 21).
- **Trasa B** – její délka je 29 km, co se týče sněhových podmínek, je to ideální trasa s větším množstvím sněhu. Vede přes Humpolec – sportovní areál v

Okružní ulici – U sv. Václava – Plačkov – Mikulášov – Krasoňov – St.Bříšťě – Lipovky – Krásná vyhlídka – Humpolec

- **Trasa C** – délka trasy je také 29 km, jedná se o trasu, která je zatím jen doplňková a slouží pro nadšené běžkaře, proto se může lišit od uvedené mapy. Obvykle trasa vede přes Humpolec – Radostín – Německo (Háj) – Kaliště – Proseč – Pustolhotsko – Záběhlic – Proseč – Kaliště – Německo – Brunka – Humpolec
- **Trasa D** – tato trasa je dlouhá 11 km, sněhové podmínky zde nejsou vždy ideální, proto se tato trasa upravuje méně často než zbylé trasy. Vede přes Humpolec – Brunka – Radostín – Lhotka – Vítice – Želiv – Petrovice – Jiřice – Humpolec (Brzoň, R. a kol., 2012).

Obrázek č. 23: Běžecká lyžařská trasa A

Zdroj: Turistické informační centrum Humpolec, 2014.

6.2 Stravovací služby, ubytovací služby a individuální rekreace

Na základě vlastního výzkumu v Bakalářské práci, který zohledňoval především prostorovou distribuci lůžkových kapacit s doprovodnými službami i se zastoupením objektů individuální rekreace, jsou v následující kapitole částečně uvedena data z tohoto zkoumání.

6.2.1 Stravovací služby

V níže znázorněné tabulce č. 4 jsou uvedeny počty stravovacích zařízení dle samotných obcí v celém vymezeném území. Tabulka je pro lepší orientaci dělena na restaurace s hostinci a na cukrárny s kavárnami.

Tabulka č. 4: Stravovací zařízení v ORP Humpolec

Obec	Restaurace, hostinec	Kavárna, cukrárna
Budíkov	1	0
Bystrá	0	0
Čejov	1	0
Hojanovice	1	0
Horní Rápotice	1	0
Hořice	0	0
Humpolec	23	4
Ježov	0	0
Jiřice	2	0
Kaliště	2	0
Kejžlice	3	0
Koberovice	1	0
Komorovice	0	0
Mladé Bříště	1	0
Mysletín	1	0
Píšť	1	0
Proseč	0	0
Řečice	0	0
Sedlice	2	0
Senožaty	3	0
Staré Bříště	0	0
Syrov	0	0
Vojslavice	1	0
Vystrkov	1	0
Želiv	6	1

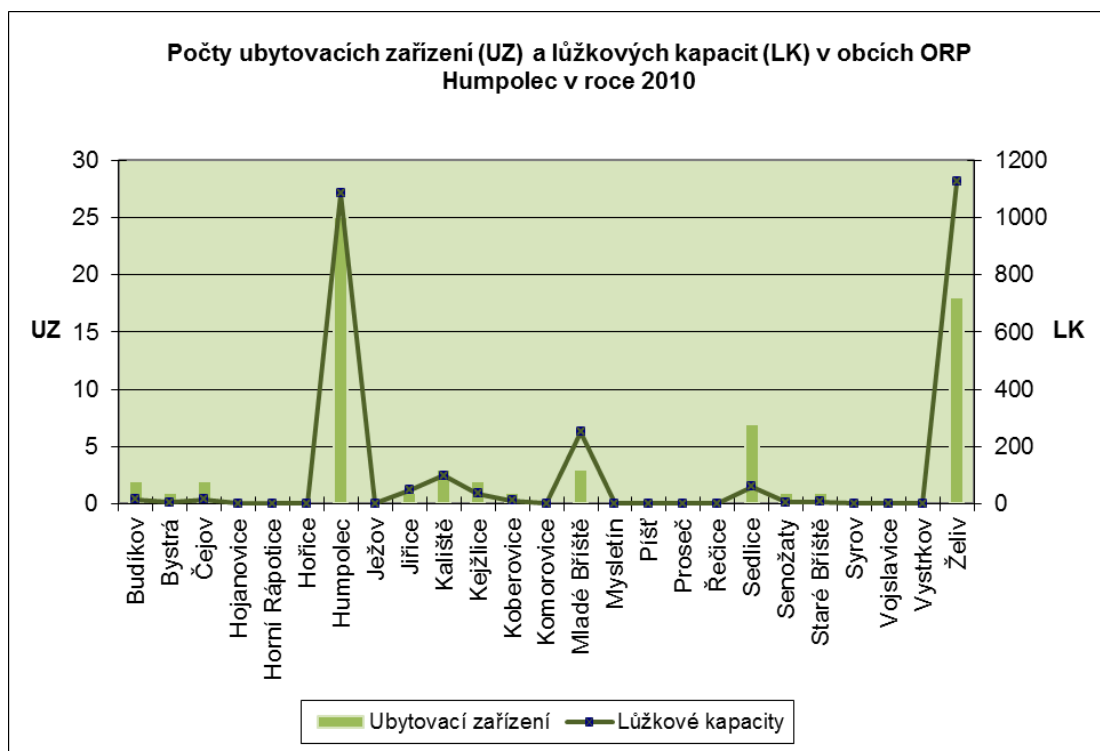
Zdroj: vlastní šetření, rok 2014.

Celkové množství stravovacích zařízení je 56, kdy do těchto zařízení není počítáno se stánkaři rychlého občerstvení a s pivnicemi. Počet stravovacích zařízení ve vymezeném území je dostačující. Obce, které nemají žádné možnosti stravování, jsou obce s nízkým počtem obyvatel a nedostačujícím zázemím pro rekreační potenciál. Z důvodu nízkého počtu obyvatel i příchozích turistů není potřebné zřizovat stravovací služby.

6.2.2 Ubytovací služby

V této podkapitole je vycházeno především z dat již získaných v Bakalářské práci. Situace v oblasti ubytovacích služeb se v rámci výstavby nových budov sloužících k ubytování, různých rekonstrukcí, nebo při poskytování ubytování v soukromí mění každou sezónu. Tato situace je zhodnocena spíše orientačně dle trendů, které byly v minulých čtyřech letech vyzorovány.

Obrázek č. 24: Počty ubytovacích zařízení (UZ) a lůžkových kapacit (LK) v obcích ORP Humpolec v roce 2010

Zdroj: vlastní šetření v Bakalářské práci, rok 2010.

Tabulka č. 5: Celková lůžková kapacita dle kategorií ubytovacích služeb v ORP
Humpolec

KATEGORIE UBYTOVACÍCH ZAŘÍZENÍ	POČET OBJEKTŮ	POČET LŮŽEK	PRŮMĚRNÝ POČET LŮŽEK NA UBYTOVACÍ ZAŘÍZENÍ
Hotel	8	456	57
Penzion	9	335	37
Turistická ubytovna	14	988	71
Chatová osada	9	578	64
Kemp	3	140	47
Ubytování v soukromí	33	255	8
Celkové počty	76	2752	284

Zdroj: vlastní šetření v Bakalářské práci, 2010.

Z výše uvedeného grafu č. 3 a tabulky č. 5 lze získat základní povědomí o počtu ubytovacích objektů v jednotlivých obcích i s počty jejich lůžek. Tabulka uvádí kategorie ubytovacích zařízení, přičemž celkový počet nevykazuje počet ubytovacích zařízení, ale jejich kategorie. Celkový počet ubytovacích zařízení na Humpolecku byl dle šetření v roce 2010 zjištěn na **67 objektů s 2752 lůžky**.

Tento počet ubytovacích zařízení i počet lůžek je v současné době podobný. S přihlédnutím k tomu, že některá ubytovací zařízení jsou zavřena z důvodu rekonstrukce, ale jiná se nově otvírají, je kapacita víceméně vyrovnaná.

Město Humpolec a obec Želiv dle grafu vykazují nejvyšší zastoupení v počtu ubytovacích zařízení. Mezi těmito dvěma obcemi a zbývajícími obcemi ORP je značná nerovnoměrnost, s čímž souvisejí i počty lůžkových kapacit. Tato situace je zapříčiněna nedostatečnou atraktivitou ostatních obcí regionu. Město Humpolec je zde středovým uzlem celého vymezeného území s nejvyšším zastoupením ubytovacích zařízení, ale ne s nejvyšším počtem lůžek. Nedostatečná atraktivita ostatních obcí je zapříčiněna jejich nepříliš turisticky zajímavou lokací z pohledu zastoupení kulturněhistorických a volnočasových aktivit. Město Humpolec má na svém území zastoupení ve všech kategoriích ubytování, jež jsou uvedeny v tabulce č. 5.

Obrázek č. 25: Hotel Fabrika

Zdroj: Fabrika Hotel, 2013.

Místní podnikatelé vsadili na tzv. poptávku o kongresovou turistiku, a zbudovali tak v centru města po asanaci jedné z budov kongresový hotel Fabrika (obrázek č. 22), kde jsou luxusně zařízené pokoje s velkým důrazem na design a špičkové vybavení. V hotelu je k dispozici i wellness nebo střešní venkovní terasa s whirlpoolem po celý rok. Samozřejmě ve městě Humpolec nechybí hotely rodinného typu, penziony nebo levné ubytování v podobě ubytoven a ani menší kemp pro příznivce motorek.

Vyšší výskyt ubytovacích zařízení v katastrálním území obce Želiv je způsobeno soustředěním těchto objektů kolem vodní nádrže Trnávka, ale i přímo v obci díky jejím kulturněhistorickým atraktivitám a dalším službám. V zázemí vodní nádrže Trnávka se soustřeďují především penziony a ubytování v soukromí. Ty jsou zde zastoupeny ve větším množství a jejich vytíženost je pochopitelně nejvyšší v letních měsících. Další nabídka v této lokalitě je v turistických ubytovnách, které byly zbudovány společně s chatkami ještě za socialistické éry a vyžadují tak značnou rekonstrukci. Kemp se v této lokalitě udržel pouze jeden a jeho služby jsou nedostatečné.

V celém zkoumaném území chybí zastoupení rodinných farem a menších penzionů, které by harmonicky zapadaly do venkovských obcí v blízkosti vodních

nádrží. Tato menší zařízení by tak byla ideální v budoucí výstavbě ubytovacích zařízení.

6.2.3 Individuální rekreace

U OIR se počet od roku 2010 změnil minimálně, jsou zde použita data již z předchozího šetření z Bakalářské práce pro rok 1991. Níže uvedená tabulka č. 6 srovnává počty OIR dle roku 1991, kdy bylo v rámci Sčítání lidu, domů a bytů s těmito objekty naposledy počítáno a dle roku 2014, kdy byl tento počet zjištěn vlastním šetřením.

Tabulka č. 6: Počet OIR v jednotlivých katastrálních území ORP Humpolec za rok 1991 a rok 2014

Obec	OIR 1991	OIR 2014
Budíkov	18	5
Bystrá	25	11
Čejov	35	44
Hojanovice	0	18
Horní Rápotice	10	10
Hořice	23	16
Humpolec	388	201
Ježov	1	9
Jiřice	6	21
Kaliště	103	102
Kejžlice	15	34
Koberovice	4	5
Komorovice	12	33
Mladé Bříště	31	7
Mysletín	20	30
Píšť	12	19
Proseč	19	11
Řečice	19	59
Sedlice	201	212
Senožaty	29	98
Staré Bříště	31	32
Syrov	9	11
Vojslavice	9	28
Vystrkov	10	19
Želiv	110	120
Celkem	1140	1155

Zdroj: vlastní šetření, czso.cz, rok 2014

Nejvyšší počet OIR lze zaznamenat v katastrálním území obce Sedlice, kde se tyto objekty nacházejí v úměrné závislosti na prostředí, díky vodní nádrži Sedlice a díky tradici spojené s fenoménem chataření. Počet je závislý na chalupách přímo v obci, jenž jsou využívány k víkendovým rekreacím a ne k trvalému bydlení. Katastrální území obcí Humpolec a Želiv zasahují také do zázemí vodních nádrží, proto je zde počet OIR vyšší než u ostatních obcí, i když u samotného Humpolce spíše převažují v této problematice chalupy nad chatami. Ve srovnání mezi roky 1991 a 2014 je u města Humpolec viditelný značný pokles OIR, kde tento fakt může znamenat obydlení chalup místními obyvateli nebo asanací těchto objektů, které byly předtím určeny k rekreaci. Proces chataření a chalupaření je v celém vymezeném území spjat s historickým vývojem z dob socialismu, kdy díky tomuto procesu došlo k celkovému zintenzivnění rekreačního potenciálu území.

6.3 Profil návštěvníka a vybrané statistiky cestovního ruchu

Ze znalosti vymezeného území, z terénních průzkumů a především z faktu působení šest letních sezón v MĚKIS (Infocentrum, Muzeum, Věž kostela) a díky získaným datům z této instituce, je profil návštěvníka dán těmito zmíněnými zkušenostmi a fakty (obrázek č. 23).

Nejčastější návštěvníci Infocentra v letních měsících jsou mladé **české rodiny s dětmi a aktivní čeští senioři**, vyznávající pěší turistiku se zájmem o kulturněhistorické budovy v regionu, jako je například klášter v Želivě nebo humpolecký kostel sv. Mikuláše. Rodiny s malými dětmi vyhledávají spíše volnočasové aktivity pro celou rodinu a využívají tak koupališť, lanových parků, muzeí a akcí v nich pořádaných. Další skupinou častých návštěvníků Humpolecka jsou příznivci neexistujícího přistěhovalce Hliníka, který má v Humpolci pamětní desku a recesistické muzeum. V tomto případě se jedná především o skupinky přátel ve středním věku a o organizované zájezdy, které mají návštěvu Hliníkária v itineráři své cesty spolu s exkurzí pivovaru Bernard. Pivovar navštěvují příznivci zlatavého moku všech věkových kategorií, především v době konání tradičního Bernardfestu, kdy je prohlídka pivovaru v ceně vstupného v rámci festivalu. Samotný festival do Humpolce rok co rok přiláká příznivce piva a hudby i ze vzdálených koutů České republiky.

Obrázek č. 26: Nástěnka v Infocentru v Humpolci ze dne 10. 7. 2013

Zdroj: Archiv autorky, 2013.

Díky jezdeckým závodům jako je například Zlatá podkova region navštíví i **zahraniční návštěvníci**. Celkově je v zastoupení zahraničních turistů nejvíce Nizozemců a návštěvníků z Rakouska a z ostatních sousedních států. Zahraniční turisté, obvykle poptávají výskyt rodného domu Gustava Mahlera, ve kterém mnozí přenocují, jelikož dům nyní slouží jako penzion. Město Humpolec nabízí kongresovou turistiku v hotelu Fabrika, díky kterému se do Humpolce sjíždějí také i zahraniční návštěvníci a ve kterém využívají se svými českými kolegy konferenčních sálů a ubytování. Velkokapacitní rekreační střediska s možností sportovního vyžití se nacházejí v přírodě mimo město. Jsou navštěvovány nejen sportovci, ale i k tzv. teambuildingovým akcím firem z celé ČR.

Tabulka č. 7: Sezonní návštěvnost Infocentra
v Humpolci v letech 2004 - 2007

Návštěvnost Infocentra (červen - srpen)		
2004	Čeští turisté	1160
	Zahraniční turisté	171
	Místní obyvatelé	1012
	Celkem	2343
2005	Čeští turisté	1501
	Zahraniční turisté	375
	Místní obyvatelé	1402
	Celkem	3278
2006	Čeští turisté	1527
	Zahraniční turisté	286
	Místní obyvatelé	1687
	Celkem	3500
2007	Čeští turisté	2825
	Zahraniční turisté	468
	Místní obyvatelé	1960
	Celkem	5253

Zdroj: Upraveno dle statistického šetření MĚKIS v Humpolci, rok 2004 – 2007

Tabulka č. 8: Celoroční návštěvnost Infocentra
v Humpolci v letech 2008 - 2013

Návštěvnost Infocentra (celoroční)		
2008	Turista ČR a místní občan	14700
	Zahraniční turista	1529
	Celkem	16229
2009	Turista ČR a místní občan	17677
	Zahraniční turista	939
	Celkem	18614
2010	Turista ČR a místní občan	23665
	Zahraniční turista	835
	Celkem	24500
2011	Turista ČR a místní občan	27078
	Zahraniční turista	930
	Celkem	28008
2012	Turista ČR a místní občan	27688
	Zahraniční turista	1090
	Celkem	28778
2013	Turista ČR a místní občan	25188
	Zahraniční turista	729
	Celkem	25917

Zdroj: Upraveno dle statistického šetření MĚKIS v Humpolci, rok 2008 - 2013

6.4 SWOT analýza v území vodních nádrží v rámci cestovního ruchu

SWOT analýza je jednou z metod geografického výzkumu, která se využívá jako relativní přesné srovnání a zhodnocení všech dostupných informací o sledovaném území. SWOT analýza je metoda kvalifikovaného utřídění stávajících znalostí o řešené oblasti (Perlín, 2001).

Název SWOT je zkratkou počátečních písmen anglických slov pro čtyři samostatná hodnocení používaná v analýze:

S – strengths (silné stránky)

W – weaknesses (slabé stránky)

O – opportunities (příležitosti)

T – threats (hrozby)

Tabulka č. 9: SWOT analýza v území vodních nádrží v rámci cestovního ruchu

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Výhodná geografická poloha • Zachovalý typ krajiny • Dobré přírodní podmínky pro rozvoj CR • Kvalitní a čisté životní prostředí • Využitelnost většiny vodních ploch ke koupání • Přírodní atraktivita • Kulturně-historický potenciál • Péče a údržba památek • Území pro aktivní turistiku • Dobrá dopravní dostupnost s okolními městy • Dostatek cyklistických tras • Pravidelné kulturní, zábavní a sportovní akce v obcích	<ul style="list-style-type: none"> • Znečištěná voda sinicemi • Odpadky podél turistických tras • Nízká prezentace přírodních zajímavostí • Nedostatečná sportovně-rekreační infrastruktura pro děti • Neexistence veřejných WC • Nedostatečné služby ve stravování a ubytování • Krátká doba pobytu návštěvníků • Sezónnost nabídky CR • Nedostatečné oddělení cyklistické a silniční dopravy • Neexistující propagace obce Sedlice • Nevyhovující technický stav komunikací • Sezónnost návštěvnosti

Příležitosti	Ohrožení
<ul style="list-style-type: none"> • Využití vodních ploch pro vodní sporty • Vhodný typ krajiny pro venkovskou turistiku a hipoturistiku • Atraktivní území pro další budování turistických tras a cyklotras • Vybudování infrastruktury pro děti a mládež • Podpora vybudování ubytovacího zařízení u obce Sedlice • Udržení pořádání kulturních akcí a organizace nových • Zvyšující se poptávka po cykloturistice • Růst zájmu tuzemských turistů o poznávání krás ČR • Podpora vytváření internetových prezentací ubytovatelů a jiných subjektů v cestovním ruchu • Tvorba naučných stezek • Rozvoj šetrného turismu • Využití moderních technologií v rámci turismu a cestovního ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> • Změny klimatu – sněhové kalamity, silné poryvy větru, přívalové deště • Znečištění vodních nádrží • Chátrání památkových objektů • Negativní postoj místních obyvatel k turistům • Vandalismus • Zhoršující se stav komunikací • Ekonomická situace ČR • Odliv návštěvníků v souvislosti s nespokojeností se stravovacími a ubytovacími službami • Nízká jazyková vybavenost personálu ve službách cestovního ruchu • Nabídka produktů cestovního ruchu pouze v letních měsících a většinou pouze za příznivého počasí • Přítomnost rychlodráhy (nyní v řešení) • Nedostatečné zapojení obce Sedlice v jejím dalším rozvoji

SWOT analýza je vytvořena pro katastrální území obcí Sedlice a Želiv, pro které budou níže uvedeny samotné návrhy environmentálně šetrných opatření, které by měly přinést rozvoj v rámci cestovního ruchu a turismu.

7. NÁVRHY ENVIRONMENTÁLNĚ ŠETRNÝCH OPATŘENÍ V RÁMCI CESTOVNÍHO RUCHU A TURISMU

Ačkoliv se ve vymezeném území nevyskytují významné nadregionální turistické atraktivity, krajina Českomoravské vrchoviny, poloha města a výskyt vodních nádrží vytvářejí dobré možnosti k rozvoji turismu a cestovního ruchu. Celý region by proto těchto i jiných výhod měl plně využívat v podpoře jeho rozvoje.

Město Humpolec se vrylo do podvědomí především díky filmu: Marečku, podejte mi pero a známé větě: „Hliník se odstěhoval do Humpolce.“ Město toho tak využívá a díky tomu přilákalo do Humpolce nemálo turistů. Vzhledem k nerovnoměrnému rozprostření služeb cestovního ruchu ve vymezeném území je třeba zapojit vzdálenější obce do rozvoje pěší turistiky a cykloturistiky. V konkrétním návrhu jde především o propagaci těchto obcí, a to především o zviditelnění malé obce Sedlice a jejího území s vodní nádrží. Návrh předkládá společnou propagaci s atraktivní obcí Želiv s turisticky navštěvovanou vodní nádrží Tmávka. Celé Humpolecko nabízí produkty venkovské turistiky, jako je agroturistika, ekoturistika nebo ekoagroturistika. Zatím tyto produkty ale nejsou dostatečně využity.

Nedostatek finanční podpory na rekonstrukce památek i turistických atraktivit je brzdícím faktem všech regionů. V rozvoji cestovního ruchu by investice do těchto objektů přinesly ekonomický užitek. Vyšší počet návštěvníků do regionů přináší sice ekonomický přínos, ale v jistých oblastech, například co se týče znehodnocení prostředí, vandalismu či celkové ztráty genia loci, je ničící. U environmentálně šetrných návrhů v rámci rozvoje cestovního ruchu a turismu musí být brán zřetel především na únosnost prostředí, na lokální obyvatelstvo a na celkový užitek. Užitekem je zde myšleno z ekonomického hlediska například vytvoření nových pracovních míst, a to vše podporou šetrných forem cestovního ruchu.

7.1 Východiska ze Zásad územního rozvoje a Politiky územního rozvoje

Zásady územního rozvoje (ZÚR) kraje Vysočina zohledňují jak priority kraje, tak i priority celorepublikového charakteru, které jsou definovány **Politikou územního rozvoje** ČR (PÚR). ZÚR rozhodují o změnách v území, stanovují zásady pro usměrňování územního rozvoje a mimo jiné slouží i pro řešení územních plánů měst a obcí. Hlavní priority ve využití území jsou založené na udržitelném rozvoji celého kraje v zajištění příznivého životního prostředí, v udržení hospodářského rozvoje i se sociální soudržností obyvatel.

V hledisku zkoumaného území jsou v ZÚR v rámci rozvojových os stanoveny zásady pro usměrňování územního rozvoje především v:

- Územním rozvoji, který bude soustředěn do rozvojových oblastí.
- Rozvoji ekonomických aktivit v území města Humpolec ve vazbě na D1.
- Lokalizaci logistických a výrobních center tak, aby jejich vazby neměly negativní důsledky na centrum a obytné území.
- Respektování přírodních, kulturních a civilizačních hodnot území.
- Ochráně krajinného rázu a dotváření krajiny s cílem zvýšení estetické hodnoty a ekologické stability, a to ve zvýšené míře na pozitivní znaky.
- V respektování požadavků na ochranu národní přírodní památky Jankovský potok.

V samotném zadání územního plánu Humpolec je v návrhu počítáno s výše uvedenými zásadami, které jsou zde uváděny i jako priority republikového významu. Nechybí mezi nimi i zaměření na cestovní ruch, a to ve vytváření podmínek pro jeho rozvoj s využitím předpokladů území pro jeho různé formy, při zachování a rozvoji hodnot území. Z Územně analytických podkladů ORP Humpolec pro řešení Územního plánu vyplývá především respektování limitů využití území v nemovitých kulturních památkách, v území ekologické stability, ve významných krajinných prvcích, v památných stromech nebo v NATUŘE 2000 apod.

Silné stránky a příležitosti v samotných návrzích vycházejí i přímo ze samotných návrhů územních plánů, kdy v požadavcích na rozvoj území ORP

Humpolec je počítáno s plochami pro stavby hromadných a individuálních ubytovacích zařízení v rámci rekreace. Z celkové PÚR vyplývá nutnost vytváření a umístování aktivit v území s ohledem na ochranu přírody a krajiny. Požadavek na vyhodnocení z hlediska vlivů na životní prostředí se v návrhu nepředpokládá z důvodu nepravděpodobného nového zatížení na ŽP. Cílem zde je omezit a zmírnit veškeré stávající zatížení, jako je likvidace splaškových odpadních vod nebo vytvoření předpokladu pro ekologičtější vytápění apod. Z ekonomického pohledu v rozvoji celého území jsou navrhovány územní podmínky pro veškeré zkvalitnění, a to v rozvoji bydlení, občanské vybavenosti nebo v oblasti dopravy a technické infrastruktury.

7.2 Opatření již navrhovaná

V rámci Strategického plánu rozvoje města Humpolec (2006) se v problémovém okruhu CR řeší rozvoj cestovního ruchu, tak aby se vhodně skloubily všechny plánované projekty dohromady. Město tak chce rozvíjet občanskou vybavenost vzájemně s turistickou infrastrukturou, ale také chce podpořit rozvoj služeb a zaměstnanost v rámci cestovního ruchu a pečovat o kulturní hodnoty města a celého regionu. Problémový okruh cestovního ruchu má dvě následující priority a opatření:

Priorita 1: Podpora cestovního ruchu

- Zkvalitnění spolupráce subjektů v oblasti CR.
- Zkvalitnění propagace města Humpolec.

Priorita 2: Zkvalitnění turistické infrastruktury pro návštěvníky města a okolí

- Zkvalitnění základní a doprovodné infrastruktury CR.
- Rozvoj cykloturistiky a pěší turistiky.
- Využití kulturních a přírodních zajímavostí pro rozvoj CR.

Opatření se dále eliminují a jsou určeny přesné aktivity, které by u jednotlivého bodu měly být naplněny. **Zkvalitnění spolupráce subjektů v oblasti CR** si za stěžejní krok vytyčilo vytvoření právě kvalitní spolupráce se subjekty v oblasti CR,

protože ve spolupráci s podnikateli vidí základ realizace v rozvoji CR. Město chce iniciovat pravidelné semináře, které by měly být nápomocné v možnostech financování rozvoje CR z fondů EU a ČR. Dalším záměrem je zde podpora certifikace ubytovacích zařízení nebo získávání zpětné vazby od turistů a návštěvníků města. **Zkvalitnění propagace města Humpolec** si samozřejmě klade za cíl přilákat co nejvíce návštěvníků tím, že marketingovými nástroji zlepší nabídku a distribuci propagačních materiálů ve spolupráci s mikroregionem Zálesí a s dalšími okolními obcemi. Opatření, které je zaměřeno na **zkvalitnění základní a doprovodné infrastruktury CR** chce podpořit sportovní a kulturní infrastrukturu ve vztahu k místním obyvatelům, ale i pro návštěvníky města. Zkvalitnění ubytovacích zařízení nebo podpora aktivit zaměřených na konferenční a kongresové turisty. Tyto plány jsou v opatření obsaženy. V **rozvoji cykloturistiky a pěší turistiky** je mezi aktivitami uvedena například: oprava povrchů cyklotras, budování cyklostezek v návaznosti na turistické cíle a spolupráce s Lesy České republiky při zkvalitňování tras. Opatření **využití kulturních a přírodních zajímavostí pro rozvoj CR** má ve svých aktivitách určeny realizace kulturních akcí spojených s bohatou historií města nebo propagaci přírodních krás a zajímavostí v okolí města.

7.3 Vlastní návrhy

Cílem konkrétních návrhů je ukázat nerovnoměrné rozprostření služeb cestovního ruchu v území vodních nádrží na Humpolecku a současně se držet opatření a aktivit strategického plánu města Humpolec a jeho okolí. V návrhu by mělo být myšleno na to, aby nebyla narušena ochrana přírody a krajiny ani jiných limitů v území. Oblast samotného návrhu by měla zvýšit turistický potenciál, a rozvíjet tak udržitelný a environmentálně šetrný cestovní ruch a turismus.

Definování problému je v již zmíněném nedostatečném vyvážení cestovního ruchu v oblasti tří vodních nádrží, tj. v katastrálním území dvou obcí – Sedlice, Želiv. Neinformovanost o významu vodních nádrží a dalších prvků technického charakteru společně s přírodními a kulturními dominantami tuto oblast zbavují většího zájmu návštěvníků a turistů při návštěvě Humpolecka.

Obec Želiv společně s vodní nádrží Trnávka má poměrné zastoupení všech atraktivit cestovního ruchu i dostatečné množství ubytovacích a stravovacích kapacit

s významným historicko-kulturním potenciálem. Obec Sedlice s vodní nádrží Sedlice v těsném sousedství je ochuzena o spoustu atraktivit spojených s cestovním ruchem konkrétně znevýhodněnou možností koupání ve vodní nádrži a minimálním kulturně-historickým potenciálem. Pozitivní význam v rámci cestovního ruchu a turismu v katastrálním území obce Sedlice vyzdvihují pouze chataři a chalupáři, možnost rybaření a provozování cykloturistiky a pěší turistiky. Právě proto návrhy pro environmentálně šetrný rozvoj služeb cestovního ruchu mají vyšší zastoupení v zázemí vodní nádrže Sedlice nebo se snaží s propojením katastrálního území obce Želiv. Samotné návrhy si kladou v jejich navržení podporu a zlepšení regionálního rozvoje obou obcí.

7.3.1 Společná propagace obcí v rámci rozvoje pěší turistiky a cykloturistiky – Stezka kolem vodních nádrží

Společná a především dostatečná **propagace** obou obcí představuje dozajista základ pro environmentálně šetrný rozvoj cestovního ruchu vůbec. Propagace je významným aspektem rozvoje cestovního ruchu, který přiláká řadu návštěvníků, ovšem za předpokladu, že je v ní správně zakomponováno vše, co dotčené území může nabídnout. Zcela důležitá je distribuce propagačních materiálů, nebo nabídka pro cílové skupiny návštěvníků – speciální nabídka pro rodiny s dětmi, pro seniory, starší nebo mladší páry, atd.

Naučná stezka je předem určená turistická trasa, přinášející návštěvníkům určitého území informace a díky nim vzdělávat případně vytvořit vztah k předpokládaným tématům. Informace jsou obvykle poskytována formou informačních panelů, které bývají rovnoměrně rozmístěny po celé délce stezky nebo tištěnými průvodci. Stezka chce dále zvýšit potenciál území a volnočasové aktivity. Většinou vede chráněnými územími, lesy, okolími měst nebo i samotnými městy apod. (stezky.info).

Značení naučné stezky je pomocí bílého čtverce velikosti 10x10 cm s úhlopříčným zeleným pruhem, vedoucí od levého horního rohu k pravému dolnímu rohu, což je smluvená značka pro naučné stezky. Toto značení ale není povinným znakem a naučná stezka může mít svoje vlastní specifické značení. Stezka má svou specifickou oblast zájmu, ale striktně se nemusí zabývat jen lesnickými,

vlastivědnými nebo přírodovědnými tématy. Může obsahovat jakýsi průřez danými vyskytujícími se jevy, a najít tak mezi nimi cokoliv společného. Přehlednost značení stezky, dostatečné a zřetelné a především obousměrné značení, je základem jakékoliv naučné stezky. Problém ve značení je často na místech, kde je nepřehledné rozcestí, křižovatka ve městě, tedy místo, kde může návštěvník stezky snadno zabloudit a nenalézt ten správný směr. Zde je nutností značení nepodcenit a řídit se zde upraveným heslem – někdy více znamená méně, a předejít tak bloudění návštěvníků. Pokud není kde značení provádět, využívá se tzv. značkářských kolíků, které jsou většinou trubky zatlučené do země s viditelnou značkou naučné stezky. Pokud není možno využít této situace, lze postupovat stručným shrnutím následující trasy až k místu, jež dovoluje následující značení. Toto místo je však nutné vyznačit větším značením než obvyklou velikostí. Tento znak se nazývá volavka a měl by být jasně viditelný i ze značné dálky.

Podoba informačních panelů je různá, měla by však být v rámci naučné stezky sjednocena. Stručnost, výstižnost a grafika je základem každého infopanelu. Pořadové číslo zastávky, název samotné stezky i název dané problematiky s vyznačeným plánkem a doprovodnou fotogalerií či obrázky podtrhuje základ infopanelu. Nesmí se opomínat na přesné vyznačení dané zastávky v plánu pro snadnější orientaci návštěvníka. Informační panel by neměl mít podobu odborného textu, ale měl by stručně sdělovat daný jev a vzbudit zájem o konkrétní problematiku, které se v blízkosti zastávky vyskytuje.

Text by měl být co nejkratší, schematicky strukturovaný, srozumitelný a pravopisně, stylisticky a topograficky správný. Dále by se u každého infopanelu mělo dbát na kontrast barev textu a pozadí, což vede k problémům vyblednutí barev. Jako nejvhodnější kombinace se doporučuje kombinace „černé na bílé“. V rámci naučné stezky ovšem přítomnost informačních panelů není vůbec nutná. Jejich pořizovací cena je vysoká a stezku lze realizovat i úspornější formou. Stačí pouze vyznačit trasu stezky v terénu a poskytnout naučné texty v tištěné formě nebo ke stažení na internetových stránkách infocentra (Projekt OS LUDMILA, 2008-2009).

Cílem navrhovaného opatření je zatraktivnit celé území všech vodních nádrží a jejich okolí pro milovníky pěší turistiky. Záměr jako takový spočívá v doplnění sítě informačních panelů umístěných u jednotlivých vodních děl a u dalších přírodních a kulturních atraktivit s nimi spojených a ve vytvoření naučné stezky.

Název naučné stezky: Stezka kolem vodních nádrží

Délka: 15 km

Počet zastávek s infopanely: 10

Cílová skupina: široká veřejnost, mládež - žáci druhého stupně základních škol a žáci středních škol.

Zajímavost stezky: Zajímavostí stezky je vzdělávání žáků druhého stupně základních škol a žáků středních škol (hledání úkolů podle souřadnic GPS a využití Tagglistu⁶).

Použití cizích jazyků: 2 (anglický, německý)

Charakteristika návrhu stezky: Hlavním smyslem projektu je vytvoření naučné stezky s infopanely kolem tří vodních nádrží. Cílem realizace projektu je zatraktivnit dvě katastrální území v ORP Humpolec v Kraji Vysočina v České republice. Projekt přispěje k trvale udržitelnému rozvoji cestovního ruchu, k rozvoji ekonomiky a celkové prosperitě území.

Projekt by byl realizován obcemi Sedlice a Želiv ve spolupráci s městem Humpolec. Předmětem je zatraktivnit menší obce regionu a rozprostřít služby cestovního ruchu.

Výchozí bod Stezky kolem vodních nádrží se bude nacházet u Sedlické vodní nádrže, dále bude pokračovat přes obec Sedlice k hydroelektrárně poblíž rekreačního střediska Želivka. Odtud přes vodní nádrž Vřesník až do obce Želiv přes veškeré tamní památky k vodnímu dílu Trnávka. Dále k obci Bystrá zpět lesem k vodní nádrži Sedlice přes lokalitu Na vyhlídce. Na trase dlouhé 15km by se tyčilo 10 informačních panelů, které by stručně popisovaly danou lokalitu, technickou, kulturní či přírodní památku. Stezka částečně navazuje na turisticky značené trasy, i přesto bude mít své vlastní značení kvůli lepší orientaci návštěvníků. Infopanely budou obohaceny o tzv. Tagglisty, díky kterým se návštěvník s mobilním telefonem dozví podrobnější informace. Pro ostatní návštěvníky bude podrobnější popis stezky dostupný ke stažení na webu nebo v podobě infotextu na OÚ obcí Sedlice a Želiv nebo v infocentru v Humpolci. Další specifikací panelů budou souřadnice GPS, které pod svou polohou budou ukrývat otázky sloužící ke zpestření trasy především pro

---

⁶ Tagglist - (QR kód): 2D grafický kód, který díky schopnosti mobilních telefonů nebo fotoaparát skrývá odkaz na webovou stránku.

žáky základních a středních škol. U stezky se počítá s odpočívadly a odpadkovými koši na příhodných místech.

Stezka bude určena pro širokou veřejnost tíhnoucí k pěší turistice, ale poslouží i k využití vzdělávání pro žáky 2. stupně základních škol, i pro žáky středních škol.

Detailní popis stezky s infopanely: Sedlická vodní nádrž s prvním informačním panelem by upozornila na Stezku kolem vodních nádrží. Popisný panel o vodním díle zde již je, ale informační panel č. 1 by nově shrnoval historii vodního díla a nasměroval turisty dále po červené turistické značce do obce Sedlice k panelu č. 2. Ten by shrnoval stručnou historii obce a nalákal na občerstvení. Panel č. 3 by se nacházel u hydroelektrárny poblíž rekreačního střediska Želivka. Panely č. 4 by byl umístěn poblíž vodní nádrže Vřesník. Tam se turisté dostanou po červené turistické značce, která pokračuje až do obce Želiv. Panel č. 4 by opět stručně popisoval historii vodního díla a zároveň by se věnoval skalnímu útvaru nad hrází, jež nese jméno Paní Skála. Ke skále se váže pověst, která by byla na panelu stručně popsána. Panel č. 5 by byl umístěn na začátku obce Želiv u sochy Jana Želivského a informoval o historii obce a popisoval cestu k areálu celého Kláštera, kde by se vyskytoval panel č. 6, který by shrnoval všechny místní historicko-kulturní atraktivity. Panel č. 7 by byl umístěn u vodní nádrže Trnávka, respektive by se tyčil nad hrází u konce obce nedaleko školy. K tomuto místu nevede žádná turistická značka, proto by zde bylo třeba vytvořit značení a to vést dále až k obci Brtná (panel č. 8), aby stezka nevedla po silnici, ale podél vodní nádrže. Panel č. 9 by byl umístěn poblíž vrchu Strážník, ke kterému se vztahuje opět jedna z místních pověstí. Poslední panel (panel č. 10) v lokalitě na Vyhlídce by celou stezku uzavíral a nasměroval turisty zpět k Sedlické přehradě nebo do obce Sedlice. Umístění panelů je znázorněno černými šipkami v obrázku č. 24 a celá trasa stezky je vyznačena růžovou barvou na následujícím výřezu z turistické mapy.

Obrázek č. 27: Výřez turistické mapy plánované naučné stezky

Zdroj: Mapy.cz, 2013, (upraveno autorkou).

Kroky projektu:

- Detailní návržení trasy stezky.
- Výběr vhodných míst pro umístění infopanelů a GPS souřadnic s „pokladem“.
- Zhotovení textu a fotografií použité na infopanelech + grafická úprava.
- Výběrová řízení na vyhotovení informačních panelů, odpočívadel, označení stezky.
- Výběrová řízení a zhotovení terénních, stavebních úprav (umístění panelů, odpočívadel, odpadkových košů, doplnění mostků atd.).
- Zpracování a distribuce propagačních materiálů.
- Otevření pro veřejnost.

Kvalitativní výstupy:

- Zatraktivnění obcí.
- Dostatečné oboustranné značení stezky.
- Rozšíření nabídky cestovního ruchu.
- Zvýšení podílu turistů s prodloužením průměrné délky jejich pobytu.

Kvantitativní výstupy:

- Rovnoměrné rozmístění infopanelů se stručným textem k danému jevu + obrázky, mapa (zajímavost – hledání „pokladů“ pomocí GPS souřadnic).
- Více informací (text volně stažitelný z webu, brožura – infocentrum Humpolec, OÚ Sedlice, Želiv, popřípadě v pohostinstvích, Tagglisty).
- Posílení ekonomického potenciálu obcí a ubytovacích zařízení.

Analýza rizik:

- Ohrožení atraktivity území v rámci ochrany životního prostředí.
- Nedostatek dotací (záložní ekonomický plán).
- Negativní reakce lokálního obyvatelstva.
- Nešetrný zásah do přírody při instalaci infopanelů a doprovodné infrastruktury.

Tento návrh spočívá v podpoře zelené turistiky, neboli ekoturistiky, z čehož vyplývá nenarušení přírody ani životního prostředí s využitím poznávání oblasti. Ekoturistika by měla mít minimální dopad na tyto faktory, měla by přinést regionu celkový užitek, a neomezit tak ani život lokálního obyvatelstva.

7.3.2 Využití vodního díla Sedlice k rozvoji cestovního ruchu

Díky analýze celého zájmového území bylo zjištěno dosavadní nevyužití vodního díla Sedlice v rámci rozvoje cestovního ruchu. Přírodní a technické krásy jsou jedním ze znaků kulturnosti obyvatel v zájmovém území. Sedlická přehrada se nyní připravuje na odbahnění a vyčištění, což by po znovu napuštění mohlo přilákat více příznivců koupání a milovníků vodních sportů.

Obrázek č. 28 Letecký snímek konkrétního návrhu

Zdroj: Mapy.cz, 2013, (upraveno autorkou).

Opatření je zaměřeno na vybudování lesní restaurace s posezením na molu. Součástí zamýšleného areálu by mělo být parkoviště, stojany na kola, dětské hřiště, půjčovna pramic a kánoí.

Záměr musí být šetrný vůči okolním lesům a vodní ploše. Pomohl by určité revitalizaci okolí, protože by se měl nacházet v místě, kde dojde k nakládce bahna z přehrady v rámci jejího čištění. K tomuto účelu je již zbudováno molo a v opatření je počítáno s jeho budoucím využitím. Místo záměru není zvoleno náhodně, ale historicky navazuje na dříve provozovaný kemp s tradicí sahající do dob první republiky. Vzhledem k této skutečnosti je přijetí návrhu místními obyvateli pravděpodobné. Místo záměru je červeně označeno na výše uvedeném leteckém snímku (obrázek č. 25).

7.3.3 Ekofarmy a agroturistika

Agroturistika je formou venkovské turistiky, kterou provozuje majitel objektu zvaného jako farma. Majitel farmy, nebo i ekofarmy je zde v roli provozovatele i zadavatele úkolů pro příznivce této turistiky, která spočívá v zemědělské činnosti jejich návštěvníků. Turisté se mohou aktivně zapojit v chodu farmy, nebo mohou

pouze pozorovat její provoz. Existují farmy, kde se dá nocovat a za odvedenou práci je možnost se na farmě najíst a občerstvit.

Tato forma venkovské turistiky je nejen šetrná k životnímu prostředí, ale má ekonomický přínos pro celou obec, kdy příliv turistů pomáhá udržet drobné venkovské prodejny a restaurace. Navíc se v posledních letech stala velmi atraktivní dovolenou především pro rodiny s dětmi a mladé páry, které nepoznaly život na venkově. Proto by tato turistika měla být podporována s využitím vazby turistů na přírodu, volnou krajinu a na lepší životní prostředí než přináší městská turistika. Ve zkoumaném regionu není tato venkovská turistika příliš podporována, proto je v rámci návrhů uváděna.

V užším sledovaném území se této formě venkovské turistiky věnuje pouze jeden objekt a to okrajově. Slouží zde jako ubytovací zařízení s možností jízdy na koních společně s jejich ošetřováním, bez možnosti se podílet na chodu celé farmy. Tento objekt se opět nachází v atraktivnějším území obce Želiv, proto samotný návrh je opět směřován do obce Sedlice, ale také do místních částí obce Želiv. Navázání na tradice, folklór a zapojení turistů do venkovského prostředí při pobytu na farmě či ekofarmě, v rámci agroturistiky, by zde vyplnilo prázdné místo v nabídce této formy cestovního ruchu. Nesmí chybět samotná prezentace takovéto turistiky, a to v rámci infocentra i webových stránek samotných farem.

7.3.4 Využití rekreačního střediska Želivka v rámci volnočasových aktivit

Rekreační středisko je situováno v údolí řeky Želivky mezi vodní nádrží Sedlice a vyrovnávací vodní nádrží Vřesník v těsné blízkosti hydroelektrárny. Tento objekt dříve sloužil k provozování dětských letních táborů nebo pro sportovní soustředění. Nyní je toto středisko s chatkami, hlavní ubytovací budovou, s restaurací a velkokapacitním venkovním posezením využíváno i k tzv. teambuildingovým akcím firem, outdoorovým pobytům, adaptačním kurzům škol nebo k rodinným oslavám. Středisko nabízí pro firmy i školy učebny s promítacími plátny, data projektory a další vybavení. Především jde ale o sportovní možnosti areálu. V současnosti jsou k dispozici dvě hřiště pro fotbal, tenis, volejbal nebo basketbal. Nově je zde zbudováno lanové centrum s lanovým parkem jak pro dospělé, tak pro děti.

V návrhu by mělo dojít k rozšíření outdoorových sportů střediska, a to nabídkou pobytového balíčku nejen na letní období. Tato nabídka může turisty a rekreanty přilákat i na podzim a na jaře. Jarní sezónu obohatí jistě možnost sjet na raftu řeku Želivku od hydroelektrárny až k jezu u obce Tukleky. Rafting je pro tuto lokalitu možný spíše při zvýšeném stavu řeky v jarních měsících při přepadu nebo upouštění vody z vodní nádrže Sedlice. Tímto zážitkovým sportem by rekreanti byli lákáni k jarním pobytům za zvýhodněné ceny s důrazem na lákavou přírodní lokalitu plnou adrenalinových sportů v okolí jako je horolezectví, paintball, skákací boty, střelba z luku nebo na zmíněné lanové centrum, které lze samozřejmě provozovat i v létě a na podzim. V zimním období by pobytový balíček mohl vybízet ke klidné oslavě Silvestra v přírodě. Nebo k zimnímu paintballu a k výletům na běžkách podél zamrzlé řeky Želivky. Samozřejmě se zde pobytové balíčky dají upravit přesně na míru dané skupině návštěvníků, z čehož může středisko těžit. Může nabízet pobyty plné adrenalinu nebo klidné pobyty s nabídkou různých tvořivých dílen a kurzů „vytvoř si sám“ nebo kombinaci těchto a jiných nabídek.

Netradiční pobytové balíčky s programem přinesou rozvoj pro celé středisko a bude z něj částečně profitovat i obec Sedlice, od níž je ke středisku nejlepší přístupová cesta. Tento fakt přinese nově vzniklá pracovní místa a možnost ubytování nebude omezena pouze na letní měsíce, ale sezónnost v cestovním ruchu se zde prodlouží. Navíc nabídka pobytových balíčků, kde si každý z rodiny či skupiny rekreantů najde svou zábavu, a aktivně tak s radostí stráví dovolenou, se v této lokalitě nenachází.

8. DISKUSE A ZÁVĚR

V rámci práce bylo zjištěno mnoho faktorů, jež ovlivňují cestovní ruch v daném území, kdy například ekonomicky slabým oblastem v jeho rozvoji napomáhá skutečnost environmentálně šetrného přístupu. Z tohoto přístupu je v práci vycházeno a je jedním z jejích cílů. Analýza se zmapováním současné nabídky atraktivit cestovního ruchu, určení potenciálu území i vymezení profilu návštěvníka hodnotí možnosti návrhů rozvoje cestovního ruchu a turismu z hlediska, které je dáno cílem práce.

Humpolecko je v práci míněno jako obec s rozšířenou působností, ležící v kraji Vysočina v bývalém okresu Pelhřimov. Jediné město Humpolec v tomto regionu těsně míjí důležitá dopravní tepna ČR dálnice D1. Právě díky této strategické poloze je město Humpolec stále vyhledávanější lokalitou pro výstavbu poboček národních i nadnárodních firem, což souvisí i s faktem vysoké hustoty obyvatel v produktivním věku právě v samotném městě a rozšiřující se propagovanou kongresovou turistikou. Není to jediný druh cestovního ruchu na Humpolecku.

Zkoumaný region nepatří mezi atraktivnější lokality v rámci turismu ČR a není svým prostředím a památkami příliš známý. Jsou zde avšak určitá hlediska, která toto území vyzdvihují, a na jejich základech je postaveno samotné rozšíření cestovního ruchu. Genius loci, potenciál pro další rozvoj pěší turistiky i cykloturistiky s využitím významnějších lokálních historických i kulturních památek jsou určitou devizou pro celkový rozvoj území. Neopomenutelnou výhodou jsou zde i volnočasové atraktivity a celkový kulturní život. Čistá příroda s hlubokými lesy, čistými potoky, loukami i fakt neporušené přírody podtrhují kvalitu životního prostředí.

Bližší zkoumané území zájmu situované v oblasti tří vodních nádrží má obrovský potenciál v přírodních a v technických památkách, které zde mohou být cílem pěší turistiky i cykloturistiky. Zázemí vodních nádrží s lesy, plážemi, rekreačními objekty a jejich doprovodnými službami lákají k využití volného času mnoha způsoby. Environmentálně šetrný přístup s rozvojem ekonomického potenciálu je u každé nádrže rozdílný. V rámci práce je uvažováno o vyzdvížení Sedlické nádrže, která nepřináší takový ekonomický rozvoj pro Humpolecko v rámci cestovního ruchu jako vodní nádrž Trnávka. Fakt zastínění rozvoje poslední třetí

vodní nádrže Vřesník je dán v její naprosté nevyužitelnosti v tomto smyslu. Má však v rámci environmentálně šetrného přístupu zajistit možnost pro pěší turistiku a relaxaci v neporušené a malebné přírodě.

V případě samotných obcí, tj. katastrálních území obcí, jde při navrhování environmentálně šetrných opatření o větší zapojení obce Sedlice. Území je dle analýzy s porovnáním s obcí Želiv hodnoceno jako nedostatečně rozvinuté z hlediska cestovního ruchu a turismu. Opatření jsou kvůli tomuto hledisku navržena především zde a měla by tím vést k trvale udržitelnému rozvoji a přinést obci ekonomický potenciál, a to podporou agroturismu, ekofaremu nebo využití vodního díla Sedlice a rekreačního střediska Želivka.

V hlavním návrhu jde o společnou propagaci obou obcí v rámci rozvoje pěší turistiky a cykloturistiky naučnou stezkou kolem vodních nádrží. Podpora pěší turistiky společně s cykloturistikou tento druh turismu opět poněkud vyzdvihne, a pěší turistika se tak dostane do popředí zájmu. Naučná stezka povede turisty krásnou přírodou protkanou vodními díly, s lesy, loukami a s řekami Želivkou a Trnavou. Stezka upoutá především vodními díly a jejich historií, ale i samotnou historií obcí, a přírodní scenérie jistě osloví i méně aktivní turisty. Mladší návštěvníky jistě zaujme příležitost využití chytrých mobilních telefonů nebo fotoaparátů při možnosti získat více informací z infopanelů pomocí QR kódu. Obohacením stezky o „poklady“, kdy by se pod souřadnicemi GPS ukrývaly krabičky s otázkami směřované k tamějšímu místu, je možno zvýšit zájem o návštěvu stezky.

Ve výše zmíněném, ale i v ostatních návrzích, jde o regionální rozvoj v šetrné formě cestovního ruchu, přičemž by nemělo dojít k ohrožení ekologické stability ani biodiverzity území. Opatření by měla přinést ekonomický užitek v rámci rozvoje udržitelného cestovního ruchu se šetrností k životnímu prostředí. Proto se opatření snaží profitovat z venkovské turistiky, z kulturních tradic, ze sportovních aktivit, a to vše společně s možností nabídky čisté přírody a také s přihlédnutím k dobré dopravní poloze v rámci České republiky.

9. POUŽITÉ ZKRATKY

CR	Cestovní ruch
ČR	Česká republika
ERDF	Evropského fondu pro regionální rozvoj
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
OIR	Objekt individuální rekreace
ORP	Obec s rozšířenou působností
OÚ	Obecní úřad
PÚR	Politika územního rozvoje
ROP	Regionální operační systém
UNWTO	United Nations World Tourism Organisation
ÚSES	Územní systém ekologické stability
VKP	Významný krajinný prvek
ZÚR	Zásady územního rozvoje
ŽP	Životní prostředí

9. SEZNAMY

Seznam obrázků:

Obrázek č. 1: Mapa Správního obvodu ORP Humpolec	32
Obrázek č. 2: Historické pohlednice města Humpolec.....	33
Obrázek č. 3: Mapa - Obecně geografické poměry ORP Humpolec.....	35
Obrázek č. 4: Rybník Dvorák se stromořadím dubů (VKP) v Humpolci.....	38
Obrázek č. 5: Vývoj počtu obyvatel v letech 1869 – 2011 ve městě Humpolec.....	41
Obrázek č. 6: Struktura obyvatelstva dle věkových skupin za rok 2011 v ORP Humpolec.....	42
Obrázek č. 7: Výřez z mapy silniční a dálniční sítě kraje Vysočina	45
Obrázek č. 8: Vlakové nádraží v Humpolci.....	46
Obrázek č. 9: Vodní díla v zájmovém území	49
Obrázek č. 10 Vodní dílo Sedlice I.....	50
Obrázek č. 11 Vodní dílo Sedlice II.	51
Obrázek č. 12: Vodní elektrárna Sedlice	51
Obrázek č. 13: Vodní dílo Vřesník I.....	52
Obrázek č. 14: Vodní dílo Vřesník II.	52
Obrázek č. 15: Vodní dílo Trnávka	54
Obrázek č. 16: Vodní nádrž Trnávka s rekreačním střediskem.....	54
Obrázek č. 17: Výřez turistické mapy obcí Sedlice a Želiv	55
Obrázek č. 18: Letecký snímek Sedlické vodní nádrže s obcí Sedlice.....	57
Obrázek č. 19: Letecký snímek vodní nádrže Trnávka	59
Obrázek č. 20: Letecký pohled na Premonstrátský klášter v obci Želiv	59
Obrázek č. 21: Věž kostela sv. Mikuláše v Humpolci.....	61
Obrázek č. 22: Premonstrátský klášter v Želivě	63
Obrázek č. 23: Běžecká lyžařská trasa A.....	70
Obrázek č. 24: Počty ubytovacích zařízení (UZ) a lůžkových kapacit (LK) v obcích ORP Humpolec v roce 2010	72
Obrázek č. 25: Hotel Fabrika.....	74
Obrázek č. 26: Nástěnka v Infocentru v Humpolci ze dne 10. 7. 2013	77
Obrázek č. 27: Výřez turistické mapy plánované naučné stezky	89
Obrázek č. 28 Letecký snímek konkrétního návrhu	91

Seznam tabulek:

Tabulka č. 1: Základní charakteristika obcí ORP Humpolec	43
Tabulka č. 2: Ubytovací zařízení v katastrálním území obce Sedlice	56
Tabulka č. 3: Ubytovací zařízení v katastrálním území obce Želiv	58
Tabulka č. 4: Stravovací zařízení v ORP Humpolec	71
Tabulka č. 5: Celková lůžková kapacita dle kategorií ubytovacích služeb v ORP Humpolec	73
Tabulka č. 6: Počet OIR v jednotlivých katastrálních území ORP Humpolec za rok 1991 a rok 2014.....	75
Tabulka č. 7: Sezonní návštěvnost Infocentra v Humpolci v letech 2004 - 2007 ...	78
Tabulka č. 8: Celoroční návštěvnost Infocentra v Humpolci v letech 2008 - 2013	78
Tabulka č. 9: SWOT analýza v území vodních nádrží v rámci cestovního ruchu...	79

Seznam příloh:

Příloha č. 1: Vodní dílo Sedlice	
Příloha č. 2: Vodní dílo Trnávka	
Příloha č. 3: Vodní dílo Vřesník	
Příloha č. 4: Profil vod ke koupání - VN Sedlice	
Příloha č. 5: Fotodokumentace pro návrh naučné stezky	

11. SEZNAM LITERATURY

Knižní publikace:

BRZONĚ, R. a kol. (2012): Humpolec v zrcadle času IV. „Humpolec a Zálesí v obraze přírody“. 1. vydání. MHA Humpolec, EUROPRINT Praha, 205 s.

COOPER, CH. (2003): Classic Reviews in Tourism. Channel View Publications, Clevedon, 264 s.

DEMEK, J. (1965): Geomorfologie Českých zemí. 1. vydání. Nakladatelství Československé akademie věd Praha, 531 s.

DEMEK, J., MACKOVČIN, P. (2006): Zeměpisný lexikon ČR – hory a nížiny. 2. vydání. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Brno, 582 s.

DOWLING R. K., PAGE S. J. (2002): Ecotourism. Pearson Education, Harlow, 338 s.

DROBNÁ, D., MORÁVKOVÁ, E. (2004): Cestovní ruch pro střední školy a pro veřejnost. 1. vydání. Nakladatelství Fortuna, Praha, 208 s.

DUŠEK J. a PROTIVA V. (2007): Veřejná ekonomika. Vysoká škola evropských a regionálních studií. 1. vydání. České Budějovice, 242 s.

HESKOVÁ, M. a kol. (2006): Cestovní ruch pro vyšší odborné školy a vysoké školy. 1. vydání. Nakladatelství Fortuna, Praha, 224 s.

HLADKÁ, J. (1997): Technika cestovního ruchu. 1. vydání. Grada Publishing, s.r.o., Praha, 161 s.

HORNER S. a SWARBROOKE J. (2003): Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času. Grada Publishing, s.r.o., Praha, 486 s.

HUNZIKER, W., KRAPF, K. (1942): Grundriß der allgemeinen Fremdenverkehrslehre. Polygraph. Zürich. 148 s.

INDROVÁ, J. a kol. (2009): Cestovní ruch (základy). 2. přepracované vydání. Nakladatelství Oeconomica, Praha, 122 s.

JAAKSON, R. (1986): Second-Home Domestic Tourism. Annals of Tourism Research, 13, s 367-391 In: Kol. autorů. (2003): Sborník příspěvků k šedesátinám Ivana Bičíka. Geografie na cestách poznání. 1. vydání. Univerzita Karlova v Praze Přírodovědecká fakulta, Praha, 197 s.

JANOTKA, V. (1986): Venkovská turistika a agroturistika. 1. vydání. Střední odborná škola cestovního ruchu, Pardubice, 107 s.

KOBLIHA, G. (1896): Humpolec a jeho okolí. Nástin dějepisný, popisný a statický s 22 obrazci. F. Šimáček, Praha, 158 s.

KOL. AUTORŮ (2006): Destinační management a vytváření produktů v cestovním ruchu. Cestovní ruch, udržitelný rozvoj a životní prostředí. 1. vydání. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha, 92 s.

KOL. AUTORŮ (2008): Cestovní ruch pro všechny. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 90 s.

MALÁ a kol. (2002): Základy cestovního ruchu. 1. vydání. Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, Praha, 100 s.

MIRVALD, S a kol. (1996): Geografie cestovního ruchu. 3. vydání. Vydavatelství ZČU, Plzeň, 128 s.

NOCAR, P.: Humpolec ohlédnutí za starými časy. 1. vydání. Fond Vysočina, Havlíčkův Brod, 156 s.

PÁSKOVÁ, M. (2009): Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu. 2. vydání. Nakladatelství GAUDEAMUS Univerzita Hradec Králové, 298 s.

PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J. (2002): Cestovní ruch – výkladový slovník. 1. vydání. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha, 448 s.

PLEVA, F. (2003): ŽELIVKA naše řeka. 1. vydání. Nová tiskárna Pelhřimov, spol. s. r. o., Pelhřimov, 277 s.

QUITT, E. (1971): Klimatické oblasti Československé republiky. 1. vydání. Geografický ústav ČSAV, Brno, 73 s.

RYGLOVÁ, K. a kol. (2011): Cestovní ruch – podnikatelské principy a příležitosti v praxi. 1. vydání. Grada Publishing, a.s., 216 s.

SHARPLEY R. a TELFER D. J. (2002): Tourism and development. Channel View Publications, Clevedon, 397 s.

UNEP a WTO, (2005): Making Tourism More Sustainable. A Guide for Policy Makers. UNEP, WTO, 222 s.

VAŠKO, M. (2002): Cestovní ruch a regionální rozvoj. 1. vydání. Oeconomica. Praha, 136 s.

WALL, G., MATHIESON, A. (2006): Tourism: changes, impacts and opportunities. 1st ed. Pearson Prentice Hall, Harlow, 412 s.

Zákony:

Zákon č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání.

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, v platném znění.

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění.

Zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu.

Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje.

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách.

Propagační materiály, publikace a dokumenty:

BUKÁČEK, R., BUKÁČKOVÁ, P., CULEK, M., MATĚJKA, P., CHROUST, J., RUSŇÁK, J. (2008): Strategie ochrany krajinného rázu kraje Vysočina. STUDIO B&M, 360 s.

ČECH, L., ŠUMPICH, J. a kol. (2002): Chráněná území okresu Pelhřimov. In: ČECH, L., ŠUMPICH J., ZABLOUDIL, V. a kol. (2002): Chráněná území ČR – Jihlavsko, svazek VII. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha, 48 s.

DVOŘÁKOVÁ a kol. (2002): Vliv cestovního ruchu na životní prostředí. Seminární práce.

PÁSKOVÁ, M. (2012): Environmentalistika cestovního ruchu. Czech Journal of Tourism, roč. 1, č. 2, 77 – 113 s.

PERLÍN, R. (2000): Strategie rozvoje mikroregionu 3/5. Geografické rozhledy 3/2000.

Projekt OS LUDMILA (2008-2009): Rozvoj naučných stezek – možnosti pro využití ve venkovské turistice. Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova: Evropa investuje do venkovských oblastí. 26 s.

STAŇKOVÁ, M. (2010): Rozbor udržitelného rozvoje území pro správní obvod obce s rozšířenou působností Humpolec. Agrouurbanistický ateliér. Praha, 29 s.

VESELÝ, R a kol. (2006): Strategický plán rozvoje města Humpolec. RRA Vysočina, 91 s.

Bakalářské práce:

KOPICOVÁ, D. (2011): Kvantitativní a kvalitativní prostorová distribuce lůžkových kapacit a doprovodných služeb ve vymezeném území Humpolecka. Bakalářská práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie, 91 s.

Internetové zdroje:

Businessinfo, 2014: Regionální operační programy, online:

<http://www.businessinfo.cz/cs/dotace-a-financovani/zdroje-financovani-z-eu/regionalni-operacni-programy-rop.html>, cit. 11. 3. 2014.

Český statistický úřad, 2013: ORP Humpolec, online:

http://www.jihlava.czso.cz/xj/redakce.nsf/i/orp_humpolec, cit. 17. 11. 2013.

Český statistický úřad, 2013: Mapa SO ORP Humpolec, online:

[http://www.jihlava.czso.cz/xj/redakce.nsf/i/administrativni_mapa_orp_humpolec/\\$File/ORP6103.jpg](http://www.jihlava.czso.cz/xj/redakce.nsf/i/administrativni_mapa_orp_humpolec/$File/ORP6103.jpg), cit. 17. 11. 2013.

Český statistický úřad, 2013: Statistická ročenka kraje Vysočina 2013, online:

<http://www.jihlava.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/krajp/631011-10-xj>, cit. 17. 11. 2013.

Eagri, 2014: Profil vod ke koupání, online:

http://eagri.cz/public/web/file/128088/KO610302_VN_Sedlice.pdf, cit. 10. 4. 2014.

Fabrika Hotel, 2013: Fotogalerie, online:

<http://fabrikahotel.cz/fotogalerie>, cit. 20. 12. 2013.

Foto historie, 2014: Humpolec, online:

<http://www.fotohistorie.cz/Vysocina/Pelhrimov/Humpolec/Default.aspx>,
cit. 8. 1. 2014.

Hotel na Kocandě, 2014: Tipy na výlet, online:

<http://www.kocanda.cz/cs/?article=18>, cit. 14. 4. 2014.

HRŮZA, V., 2012: Dovolená ve vlaku 2012, online:

http://venahruza.rajce.idnes.cz/Dovolená_ve_vlaku_2012_-_Den_první_12.8.2012/,
cit. 8. 4. 2014.

Krajská hygienická stanice kraje Vysočina, 2014 VN Sedlice, online:

<http://www.khsjih.cz/koupaci-plochy/vn-sedlice.php>, cit. 18. 4. 2014.

Krajská hygienická stanice kraje Vysočina, 2014 VN Trnávka, online:

<http://www.khsjih.cz/koupaci-plochy/vn-trnavka.php>, cit. 18. 4. 2014.

Krajská hygienická stanice kraje Vysočina, 2014 VN Vřesník, online:

<http://www.khsjih.cz/koupaci-plochy/vn-vresnik.php>, cit. 18. 4. 2014.

Mapy.cz, 2013: Turistická mapa, online:

<http://www.mapy.cz/#x=15.244303&y=49.526071&z=12&l=16&c=H-C>,
cit. 18. 12. 2013.

Mapy.cz, 2013: Letecká mapa, online:

<http://www.mapy.cz/#x=15.266780&y=49.512350&z=14&l=15&rp=m&c=Z-H-F-t>,
cit. 18. 12. 2013.

Město Humpolec, 2013: Informace o městě, online: http://www.mesto-humpolec.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=4932&id=34311&p1=203, cit. 19. 11. 2013.

Město Humpolec, 2013: Strategický plán rozvoje města Humpolec, online: <http://www.mesto-humpolec.cz/strategicky-plan-rozvoje/d-116772/p1=22046>, cit. 19. 11. 2013.

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2014: Ministerstvo pro místní rozvoj, online: <http://www.mmr.cz>, cit. 15. 1. 2014.

Ministerstvo pro místní rozvoj, 2014: Regionální operační programy, online: <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Cestovni-ruch/Programy-Dotace/Programovaci-obdobi-2007-2013/Regionalni-operacni-programy-%28ROP%29>, cit. 11. 3. 2014.

MOUREK, D., 2011: Cestovní ruch a životní prostředí, Česká centrála cestovního ruchu, online: <http://czp.cuni.cz/projekty/sdcz/moduly/3E/s01.pdf>, cit. 15. 2. 2014.

Obec Sedlice, 2012: Aktuálně, online: <http://www.obcesedlice.cz/>, cit. 24. 2. 2014.

Obec Želiv, 2014: O obci, online: <http://www.obczeliv.cz/mistni-casti/ds-4136/p1=27097>, cit. 24. 2. 2014.

Operační program životního prostředí, 2014: Stručně o OPŽP, online: <http://www.opzp.cz/sekce/16/strucne-o-opzp/>, cit. 11. 3. 2014.

Povodí Vltavy, 2013: Vodní díla, online: <http://www.pvl.cz/vodohospodarske-informace/vodni-dila>, cit. 28. 12. 2013.

Regionální informační servis, 2014: Obce, online: <http://www.risy.cz/cs/obce.htm>, cit. 24. 2. 2014.

Ředitelství silnic a dálnic, 2014: Silniční a dálniční síť Kraj Vysočina, online:
<http://www.rsd.cz/Mapy/Soubor-map---kraje>, cit. 8. 4. 2014.

Stezky.info: Co je naučná stezka, online:
<http://www.stezky.info/obecne-o-stezkach/co-je-naucna-stezka.htm>, cit 14. 2. 2014.

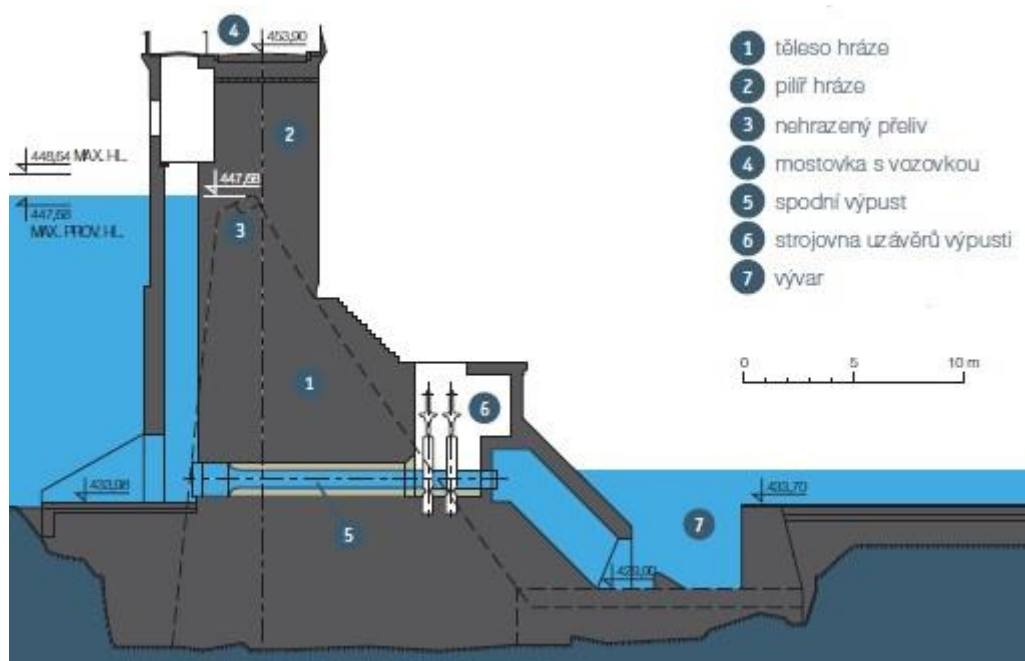
Turistické informační centrum Humpolec, 2014: O nás, online:
<http://infohumpolec.cz/infocentrum/o-nas/o-nas.html>, cit. 19. 2. 2014.

Turistické informační centrum Humpolec, 2014: Osobnosti, online:
<http://infohumpolec.cz/infocentrum/osobnosti/osobnosti.html>, cit. 3. 3. 2014.

Turistické informační centrum Humpolec, 2014: Běžkařské trasy, online:
http://infohumpolec.cz/files/1/files/dokumenty/mapa_bezky_a.pdf, 4. 3. 2014.

12. PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Vodní dílo Sedlice

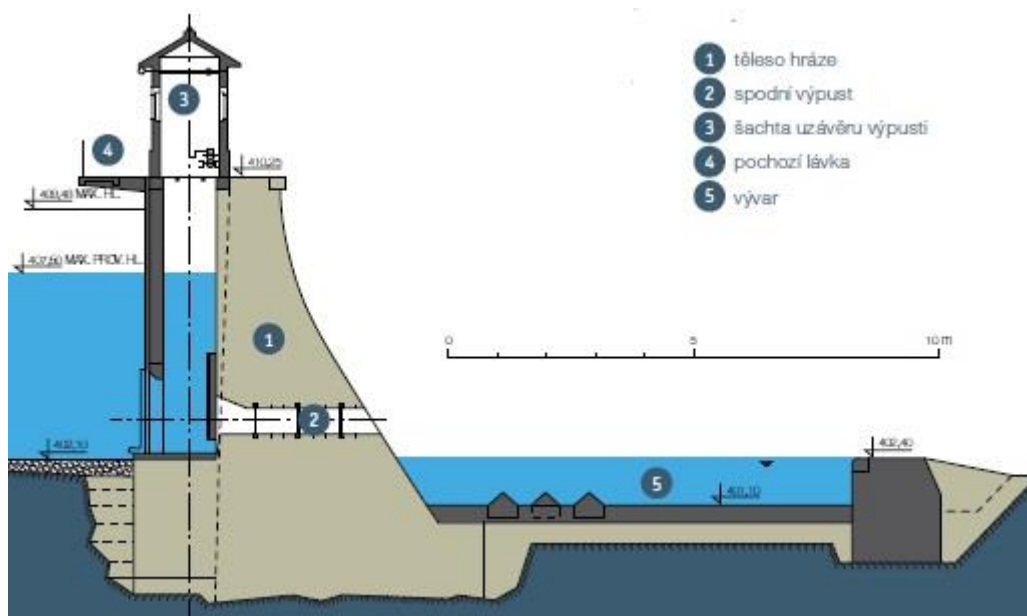
Zdroj: Povodí Vltavy, 2014, (upraveno autorkou).

Příloha č. 2: Vodní dílo Trnávka

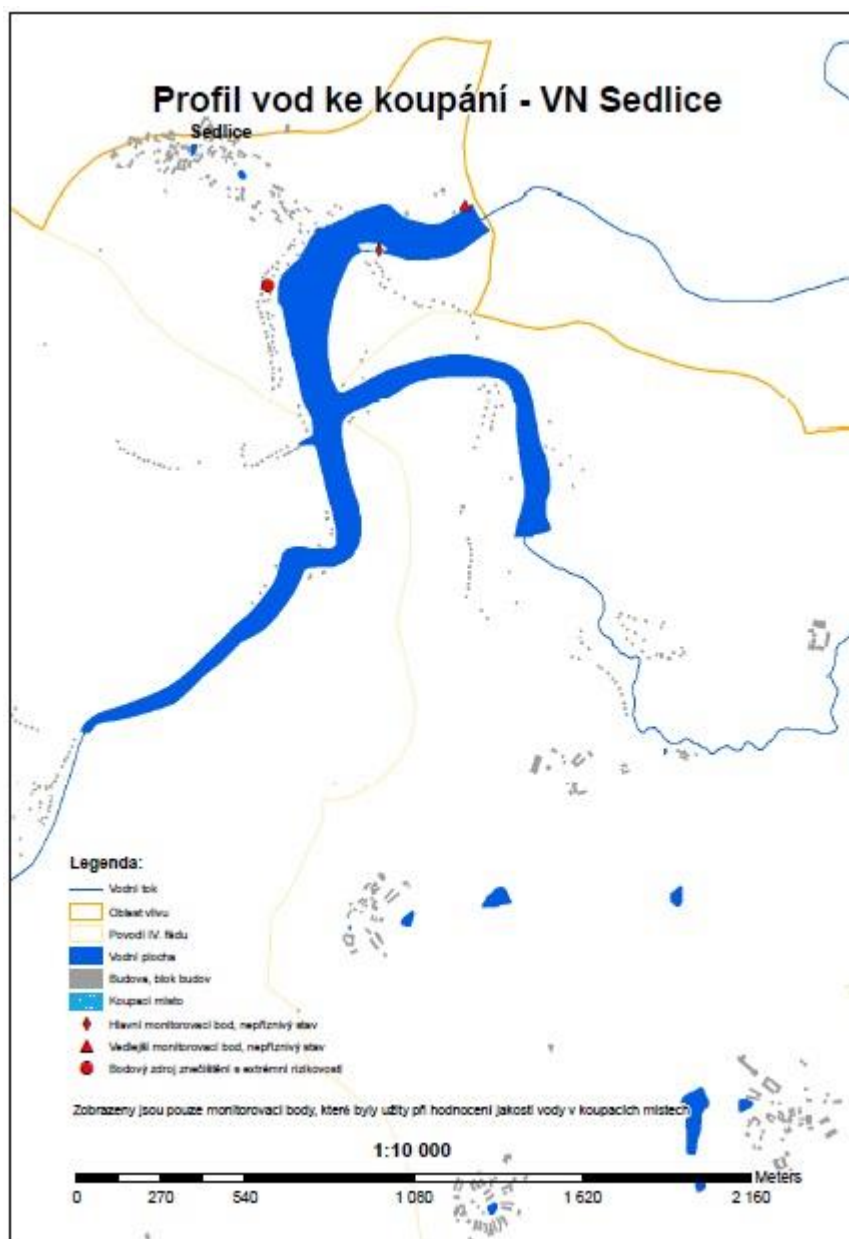
Zdroj: Povodí Vltavy, 2014, (upraveno autorkou).

Příloha č. 3: Vodní dílo Vřesník

Zdroj: Povodí Vltavy, 2014, (upraveno autorkou).

Příloha č. 4: Profil vod ke koupání - VN Sedlice

Zdroj: Eagri, 2014

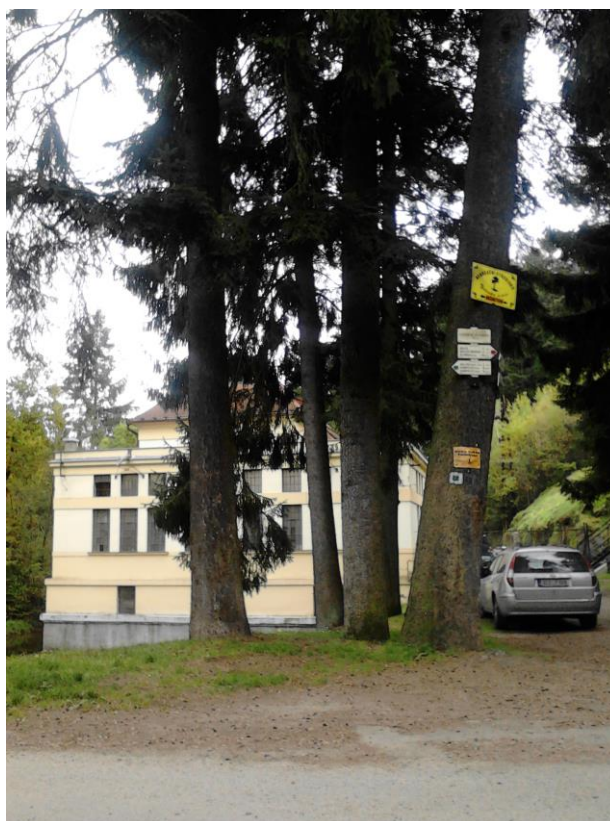
Příloha č. 5: Fotodokumentace pro návrh naučné stezky

Vodní dílo Sedlice

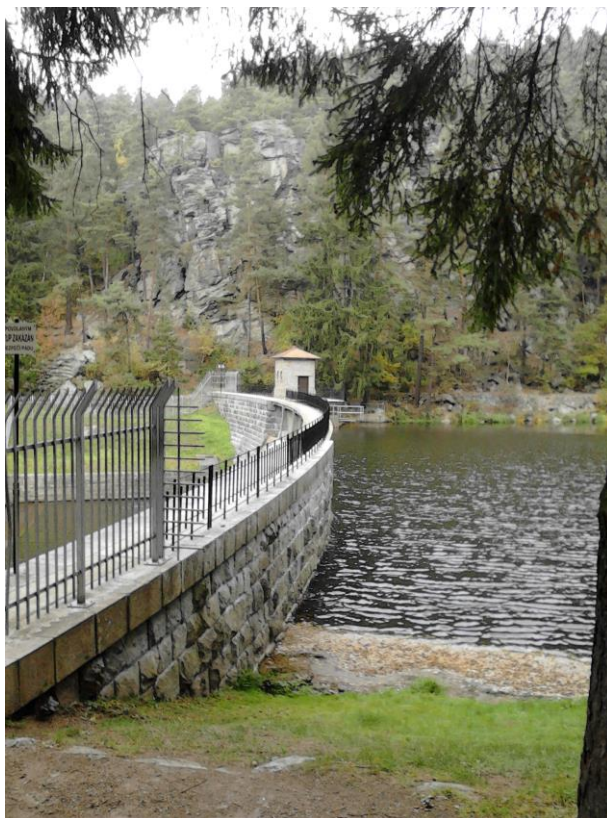
Zdroj: Archiv autorky, 2013.

Hydroelektrárna Sedlice

Zdroj: Archiv autorky, 2013.

Vodní dílo Vřesník a Paní skála

Zdroj: Archiv autorky, 2013.

Areál Želivského kláštera

Zdroj: Archiv autorky, 2013.

Vodní dílo Trnávka

Zdroj: Archiv autorky, 2013.

Kaplička v obci Brtná

Zdroj: Archiv autorky, 2013.